

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra veřejné a sociální politiky

Bc. Monika ORNSTOVÁ

**Finanční prostředky z EU
aneb významná šance pro malé obce?**

Diplomová práce

Praha 2010

Autor práce: **Bc. Monika Ornstová**

Vedoucí práce: **MUDr. Petr Háva, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2010**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

ORNSTOVÁ, Monika. *Finanční prostředky z EU aneb významná šance pro malé obce?*
Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2010.
130 s. Vedoucí diplomové práce MUDr. Petr Háva, CSc.

Anotace

Diplomová práce „*Finanční prostředky z EU aneb významná šance pro malé obce?*“ pojednává o obecných problémech, se kterými se setkává většina venkovských obcí v České republice. V souvislosti s tím se zabývá možnostmi, které se těmto obcím naskytly po vstupu naší republiky do Evropské unie. Je zaměřena zejména na eventuální řešení problémů malých obcí prostřednictvím potenciálně získaných finančních prostředků z Evropských fondů.

Ústředním tématem práce je fenomén zvaný „místní akční skupina“, který je mimo jiné zahrnut i do programového dokumentu „Program rozvoje venkova“ (dále jen PRV), ten je financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (v oblasti Společné politiky EU). Místní akční skupina je jakési seskupení venkovských aktérů z různých sektorů (veřejného, občanského i soukromého), jejichž cílem je společný rozvoj daného území za přispění přidělených finančních prostředků z Evropské unie.

Předmětem práce je zhodnotit, zda může hrát místní akční skupina skutečně významnou roli při řešení problémů malých obcí, nebo zda existují efektivnější programy či cesty k řešení. Podkladem pro toto zhodnocení je případová studie MAS Společná Cidlina, o.s.

Annotation

Diploma thesis „Financial resources from the EU as a significant opportunity for small municipalities?“ deals with description of general problems of small rural municipalities in Czech Republic. In connection with these problems my work studies the advantages of enter of The Czech Republic to the European Union.

This work is mainly focused on eventually solving the problems thanks for the money from European funds. The focus topic of my work is the new phenomenon called the Local Action Group (LAG), which is one of the issues of The Program of rural development. This Program is financed by The European Agriculture Fund for Rural Development (the area of The Common Agriculture Policy). The Local Action Group means something like the group of several rural participants from various sectors (it means from the public, private and citizens sector). The target of the actors is the development of their region thanks to the money from European funds.

The subject of the work is to ask the question if the Local Action Group is really the effective way to solve the problems of the Czech small municipalities, or it here are some better and more effective ways to help them. The work is based on the case study of the Local Action Group called Společná Cidlina, o.s.

Klíčová slova

- Malé obce,
- problémy malých obcí,
- finanční pomoc z EU,
- operační program,
- Program rozvoje venkova,
- místní akční skupina.

Keywords

- Small municipalities,
- the problems of small municipalities,
- financial aid by European Union,
- operational programme,
- Rural development programme,
- Local Action Group.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 12. května 2010

Bc. Monika Ornstová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří nějakým způsobem napomohli vzniku této práce. Panu MUDr. Petru Hávovi děkuji za vedení mé práce a podnětné připomínky, paní Mgr. Tereze Svačinové za několik cenných rad a poznatků a také děkuji paní Janě Bitnerové za zapůjčení materiálů k mé práci a zejména za poskytnuté rozhovory. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat mé rodině a mému příteli za podporu a trpělivost.

Obsah

OBSAH	8
1. ÚVOD.....	12
2. CÍLE, OTÁZKY, METODY	14
2.1 CÍLE PRÁCE	15
2.1.1 Cíle a otázky práce.....	16
2.2 POUŽITÉ METODY	17
3. TEORETICKÁ KONCEPTUALIZACE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU.....	20
3.1 REGIONALIZACE	20
3.2 REGIONAL SCIENCE	21
3.2.1 Regionální ekonomie.....	22
3.2.2 Rurální ekonomie (ekonomie venkovského prostoru).....	23
3.3 TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	23
3.4 KONCEPTY MÍSTNÍHO ROZVOJE	28
3.4.1 Teorie „místní ekonomický rozvoj“	28
3.4.2 Teorie mnohorozměrného rozvoje.....	30
3.4.3 Teorie trvale udržitelného rozvoje	30
4. SOUČASNÉ PODMÍNKY ROZVOJE MALÝCH OBCÍ	34
4.1 VEŘEJNÁ SPRÁVA (STÁTNÍ SPRÁVA/ SAMOSPRÁVA)	34
4.1.1 Státní správa	34
4.1.2 Samospráva.....	34
4.1.3 Samostatná a přenesená působnost obcí.....	35
4.2 FINANCOVÁNÍ MALÝCH OBCÍ	36
4.3 SÍDELNÍ STRUKTURA ČR.....	39
4.3.1 Základní typy sídel	39
4.3.2 Historie českého venkova	40
4.4 REGIONÁLNÍ POLITIKA	42
4.4.1 Regionální politika v ČR.....	43
4.4.2 Regionální politika EU.....	45
4.4.2.1 Obecné principy regionální a strukturální politiky EU.....	46
4.4.2.2 Vývoj regionální a strukturální politiky EU	46
5. PROBLÉMY MALÝCH OBCÍ.....	50
5.1 OBYVATELSTVO – DEMOGRAFICKÉ STÁRNUTÍ, ODCHOD MLADÝCH A VZDĚLANÝCH LIDÍ.....	51
5.2 NEZAMĚSTNANOST.....	53

5.3	NEDOSTAČUJÍCÍ OBČANSKÁ VYBAVENOST	53
5.4	NEDOSTAČUJÍCÍ TECHNICKÁ VYBAVENOST	54
5.5	DOPRAVNÍ OBSLUŽNOST – VEŘEJNÁ HROMADNÁ DOPRAVA	54
6.	MOŽNOSTI MALÝCH OBCÍ PŘI VYUŽITÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ EU.....	56
6.1	EVROPSKÁ POLITIKA HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI.....	59
6.2	SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA	63
6.2.1	<i>Program rozvoje venkova .....</i>	<i>67</i>
6.2.1.1	<i>LEADER.....</i>	<i>69</i>
7.	PŘEHLED POTENCIÁLNÍCH MOŽNOSTÍ MALÝCH OBCÍ ZÍSKAT DOTACI.....	70
8.	FENOMÉN MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA.....	76
8.1	PROGRAM LEADER A MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA	77
8.2	MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA SPOLEČNÁ CIDLINA, o. s.....	78
8.2.1	<i>Princip fungování MAS Společná Cidlina.....</i>	<i>84</i>
8.2.2	<i>Pozitiva a negativa zapojení obce do MAS .....</i>	<i>88</i>
8.2.3	<i>Vyhlášené výzvy MAS Společnou Cidlinou .....</i>	<i>91</i>
8.2.4	<i>„Společné“ úspěchy MAS Společná Cidlina.....</i>	<i>97</i>
9.	ANALÝZA ZÍSKANÝCH INFORMACÍ A NÁVRHY ŘEŠENÍ	99
10.	ZÁVĚR.....	104
	RESUMÉ	107
	SUMMARY	108
11.	POUŽITÁ LITERATURA	109
	SEZNAM PŘÍLOH.....	115

Teze diplomové práce

Jméno diplomanta:	Bc. Monika Ornstová
Jméno konzultanta:	MUDr. Petr Háva, CSc.
Předpokládaný název práce:	Finanční prostředky z EU aneb významná šance pro malé obce?

Stručná charakteristika práce:

V diplomové práci se zaměřím na možnosti financování z fondů Evropské unie v souvislosti s problémy malých obcí (jako „malou obec“ jsem zvolila územně správní jednotku o velikosti pod 500 obyvatel – jako např. Ing. Pavlína Maříková z České zemědělské univerzity v Praze v sociologické studii Malé obce).

Práce bude zaměřena na eventuální možnost řešení problémů venkovských obcí prostřednictvím finančních prostředků z EU a zejména z Programu rozvoje venkova 2007 – 2013, který je financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Cílem práce bude zhodnotit význam fenoménu Místní akční skupina (osa IV. Programu rozvoje venkova) pro malé obce, které se staly součástí MAS.

Soustředím se na problémy, se kterými se obce při čerpání dotací z Evropských fondů setkávají, co by je mohlo pomoci vyřešit, co by celkově zjednodušilo čerpání finančních prostředků a zejména, zda je pro malé obce z hlediska získání dotací výhodné zapojit se do Místní akční skupiny.

Práce popíše Místní akční skupinu – její historii, vznik a předpokládaný smysl a v závěru shrne, zda tento smysl skutečně naplňuje či nikoliv. Podkladem pro posouzení této skutečnosti bude případová studie MAS Společná Cidlina o. s., kde jsem absolvovala několikátýdenní praxi a jejímž členem je také obec, ve které žiji.

Předpokládané metody:

případová studie MAS Společná Cidlina, o. s.; rozhovory; sekundární analýza dokumentů

Základní literatura:

- Čmejrek, J., *Politika v regionálním rozvoji, Úvod do studia (2006)*, s. 146;
- Dočkal, V. – Verner, P. *Regionální politika EU a naplňování principů partnerství. Případové studie ČR, Německa, Francie a Slovinska*, Brno: Masarykova univerzita, 2006, 153 s., ISBN 80-210-4012-2
- Horzinková, Eva. Novotný, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2008. 234 s. ISBN 978-80-7380-096-3
- Chvojková, Anna. Květoň, Viktor a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007-2013*. Vyd. 1. Praha : IREAS, Institut pro strukturální politiku. 2007. 181 s. ISBN 978-80-86684-43
- Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. rozšířené vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4
- Majerová, Věra. Herová, Irena. *Český venkov 2007 : studie Jihočeského a Ústeckého kraje*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. 246 s. ISBN 978-80-213-1768-0
- Marek, Dan a kol. *Příprava na strukturální politiku Evropské unie*. Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 2004. 123 s.
- *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. 2006. 163 s. ISBN 80-239-7497-1
- Veselý, Arnošt. Nekola, Martin. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Vyd. 1. Praha: Slon, 2008. 407 s.; ISBN 978-80-86429-75-5.
- Strukturální fondy EU: www.strukturalnifondy.cz
- MAS Společná Cidlina: www.spolecnacidlina.cz
- Státní zemědělský intervenční fond: www.szif.cz

1. Úvod

Česká republika patří mezi země s velmi vysokým počtem obcí. V roce 1961 byl jejich počet 8726. Následující vývoj, reformy a jiné změny způsobily, že tato hodnota značně kolísala (např. v roce 1990 klesla na 4100 obcí). K roku 2007 ale Český statistický úřad uvádí číslo 6249. Z tohoto počtu je asi 3700 obcí (což znamená asi 60 % všech obcí na území České republiky) s počtem obyvatel pod 500. Ovšem žije v nich pouhých 8,5 % obyvatel z celkového počtu obyvatel České republiky¹.

Stejně tak jako v jiných zemích i v České republice existují poměrně velké rozdíly v rozvinutosti jednotlivých oblastí (resp. regionů) v rámci území. Obzvlášť znatelné jsou potom tyto distinkce mezi oblastmi městskými a venkovskými, množství faktorů totiž souvisí s velikostí obce (resp. s počtem obyvatel obce).

Téma problematiky malých obcí jsem si vybrala zejména z toho důvodu, že v podstatě od narození žiji v malé vesnici, stejně jako zmíněných 8,5 % obyvatel České republiky. I přestože jsem se za svůj život již několikrát stěhovala, nikdy nepřesáhl počet obyvatel žijících v „mé“ obci 500. Malá vesnice je ideálním prostředím pro dětství i klidný rodinný život – velké množství zeleně, čisté ovzduší, lidé k sobě mají hodně blízko, je zde vyšší bezpečnost. Ale je také množství problémů, které takové obce mají a množství starostí, se kterými se setkávají jejich obyvatelé. Obce se potýkají zejména s nedostatkem financí k zajištění hladkého chodu obce (veřejné osvětlení, veřejné služby, atd.), což znamená, že jim samozřejmě chybí finance i na obnovu či rozvoj obce.

S nedostatkem financí úzce souvisí i nízká vybavenost obcí - lidé žijící na vesnici musí řešit problémy s nízkou dopravní obslužností, s malou dostupností základních služeb (jako jsou obchody, samoobsluha, pošta, kadeřnice, apod.), dále s malou občanskou vybaveností (v některých obcích chybí mateřské a základní školy, lékaři). Proto jsou nuceni za chybějícími službami dojíždět do okolních větších měst, případně krajských měst. Je také všeobecně známo, že na venkově žije velký počet seniorů. A ti mají další specifické potřeby a nároky na služby, jež jim venkov neposkytuje.

---

¹ Sociologický výzkum „Malé obce – sociologický pohled“ (Ing. Maříková) dostupné např. na <http://denik.obce.cz/go/clanek/.asp?id=6169068>; (on-line 18. 3. 2009, 9:38)

Život na vesnici je v těchto směrech složitější a je otázkou, jakými způsoby by se dal učinit jednodušším a hlavně pohodlnějším.

V moderní historii obcí jsou dva velmi významné mezníky. Těmi jsou: reforma veřejné správy a poté vstup České republiky do Evropské unie. Reforma totiž znamenala přesun množství úkolů veřejné správy právě do kompetence obcí. Vznikly tak 3 kategorie obcí: 1) Obce; 2) Obce s pověřeným úřadem a 3) Obce s rozšířenou působností. S tím zároveň připadla na obce větší personální a tím i finanční nákladnost. Druhým významným bodem v „životě“ obcí byl vstup naší republiky do EU. Protože s touto integrací přišlo i mnoho nových povinností a nařízení, která se samozřejmě nevyhnula ani obcím. V současné době musí ČR např. zvládnout do r. 2010 vyřešit čištění odpadních vod u všech obcí nad 2000 obyvatel. Zavázala se k tomu v rámci vstupních protokolů EU. Ale vstup ČR do EU v roce 2004 přinesl také množství pozitiv. Jedním z nich je to, že se v podstatě všem oblastem naší země (ať už teritoriálně, nebo tematicky), tedy i malým obcím, naskytlo kvantum možností, jak získat finanční prostředky právě z fondů EU. A toto je pro naši zemi obrovská výzva a šance zároveň. Především šance získat finanční prostředky na to, na co dosud úplně chyběly, využít dotací ke zvelebení obcí, nalákání mladých lidí zpět na venkov a také zjednodušení života seniorů v těchto oblastech.

Česká republika již měla možnost několik forem tzv. předvstupní pomoci ze strany EU využít (detailněji se jim budu věnovat ještě níže). Mezi hlavní programy, jež je vhodné zmínit, patří programy Phare, ISPA a SAPARD. První ze jmenovaných, program Phare (= *Poland - Hungary - Aid for Restructuring Economy*), byl koncipován jako pomoc pro deset kandidátských zemí východní a střední Evropy (mezi nimi byla Česká republika). Program měl pomoci těmto zemím vyrovnat se s požadavky, které tehdy ještě „budoucí“ členství v Evropské unii obnášelo a zároveň mělo podpořit méně vyspělým regionům zvýšit životní standard jejich obyvatel².

Další program – ISPA (= *Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*), byl orientován zejména na podporu investičních projektů v oblasti životního prostředí nebo dopravní infrastruktury (ovšem v oblasti transevropských koridorů). V rámci tohoto programu byla nastavena přesná kritéria na to, kdo má nárok požadovat pomoc.

---

² V České republice bylo v rámci tohoto programu do roku 2000 vyčerpáno 756 milionů EUR (zdroj: <http://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc> - on-line 6. 4. 2010; 13:25)

Program SAPARD (= *Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) byl zaměřen na oblast zemědělství a rozvoj venkova. Cílem tohoto programu bylo nejen podpořit velké množství menších projektů (kde žadateli byly menší a střední obce, případně podniky se zaměřením na zemědělskou produkci), dále snažit se nasměrovat Českou republiku na priority Společné zemědělské politiky a rozvoje venkova ale také naučit ČR využívat programy EU a jejich finanční a kontrolní mechanismy. Čerpání finanční pomoci z tohoto programu Česká republika ukončila v roce 2005 z důvodu vyčerpání přidělené částky (ta byla pro ČR ve výši 92,8 milionů EUR).

Po vstupu České republiky do Evropské unie převzaly úlohy výše zmíněných programů fondy: Evropský fond regionálního rozvoje a Evropský sociální fond (místo programu Phare); Fond soudržnosti (namísto programu ISPA) a Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond, který byl pro programové období 2007 – 2013 nahrazen Evropským zemědělským záručním fondem a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (po vstupu do EU pro nás nahrazují program SAPARD).

Regionální politika, rozvoj venkova a pomoc malým obcím patří mezi nejvíce zanedbávané oblasti české politiky. Je proto velmi zajímavé a zároveň přínosné analyzovat a zaměřit se na to, jaké možnosti mají dotčení aktéři při získávání finančních prostředků z fondů EU.

Výzkumným problémem mé práce je: Nízká efektivita a účelnost čerpání finanční pomoci z fondů EU v oblasti řešení problémů malých obcí (na případové studii Místní akční skupiny Společná Cidlina o. s.).

2. Cíle, otázky, metody

V souvislosti s možností čerpání dotací pro malé obce ale vyvstávají různé otázky: Jsou vůbec malé obce schopny těchto možností využít? Jsou k této aktivitě personálně i jinak vybaveny, atp.? Jak mohou získávat finanční prostředky z fondů EU efektivněji?

Jak už jsem uvedla výše, práce je zaměřena na malé obce, tedy zejména na územní jednotky v oblasti venkovského prostoru. V rámci pomoci z EU bylo vytvořeno množství iniciativ a programů, zaměřených právě na venkov.

Jedním ze specifických přístupů, orientovaných právě na problematiku venkova je metoda LEADER uvedená v rámci jednoho z programů pomoci, konkrétně Programu rozvoje venkova (konkrétně osa IV). Tato metoda je založena na nezištné spolupráci všech sektorů (veřejného, soukromého i občanského) v zájmu rozvoje regionu. Uskupení vzniklé tímto způsobem je nazváno „*Místní akční skupina*“. Množství obcí (ale i soukromých podnikatelů a dalších subjektů) v ČR se postupně stalo členy takovýchto uskupení. Ovšem již při prvním pohledu na charakter místních akčních skupin obecně jistě vyvstává otázka, zda zde nedochází ke tření veřejného a soukromého zájmu? Je toto členství pro obce skutečně prospěšné?

2.1 Cíle práce

Cílem práce je jednak poukázat na problémy, se kterými se potýkají lidé na malých obcích, na obecné problémy malých obcí jako územně správních jednotek. Dalším z cílů je analyzovat možnosti jejich řešení prostřednictvím dotací z programů financovaných z fondů EU. Hlavním cílem práce je ovšem zhodnotit možnosti malých obcí uspět v žádostech o dotace v programovém období 2007 – 2013, analýza je zaměřena na efektivitu programu LEADER, který byl vyhlášený v rámci Programu rozvoje venkova pro období 2007 – 2013.

Podkladem pro analýzu bude případová studie Místní akční skupiny Společná Cidlina, o. s. Tuto MAS jsem si vybrala zejména z toho důvodu, že obec, ve které bydlím je jejím členem a zároveň proto, že jsem v této MAS absolvovala měsíční praxi.

Práce je zaměřena výhradně na problematiku malých (venkovských) obcí a to konkrétně z pohledu života na malé obci (tzn. problémy obyvatelstva, samosprávy, možností rozvoje těchto obcí, apod.). Tedy není zaměřena na oblast zemědělství, a to mimo jiné kvůli tomu, že minimum obcí má stále ještě v područí zemědělské družstvo a většina zemědělců jsou dnes soukromníci, kteří čerpají potencionální dotace individuálně.

Analýza má za cíl vysledovat, zda je pro malou obec přínosné začlenit se do seskupení jakým je místní akční skupina (MAS). Či naopak, zda není vhodnější, aby se obec snažila dosáhnout na dotace samostatně. MAS je uskupením všech tří sektorů – veřejné ho (jsou zde zastoupeny obce), soukromého (do skupiny vstupují i podnikatelé, firmy) i občanského (členem skupiny se mohou stát i občanská sdružení), proto zde

může vznikat jistá míra rivality, sledování soukromých zájmů, apod. Kdo má v tomto případě „navrch“? Jakým způsobem se dělí dotace mezi jednotlivé členy? Není žádost obce samostatně efektivnější? Není šance získat dotaci vyšší, pokud obec žádá samostatně? Jaké je hlavní poslání MAS?

2.1.1 Cíle a otázky práce

Výzkumné otázky, které si v práci kladu začínají snahou identifikovat obecné problémy malých obcí, tzn. vymezit oblasti, do kterých by bylo vhodné investovat a zajistit tak rozvoj, případně alespoň stabilizaci obce (viz VO 1). Dále je třeba popsat princip fungování finanční pomoci z Evropské unie (viz VO 2 a 3). Analýza je zaměřena na Program rozvoje venkova a zejména na fenomén místní akční skupiny, tyto jevy vysvětluje odpověď na výzkumnou otázku č. 4. Výzkumné otázky č. 5 a 6 zkoumají, zda jsou malé obce vůbec způsobilé participovat v procesu získávání dotací z fondů Evropské unie a případně jaké jsou překážky na jejich cestě za finanční pomoci.

Výzkumné otázky:

- 1) Jaké jsou nejzávažnější problémy malých obcí?
- 2) Jaké jsou možnosti malých obcí získat finanční pomoc z EU?
  - a) Jak jsou formovány oblasti možností získání finančních prostředků z fondů EU (tzn. jednotlivé operační programy apod.)?
- 3) Jak je koncipován Program rozvoje venkova a jaký je smysl místních akčních skupin?
  - a) Jak fungují MAS a jakou úlohu sehrávají při čerpání finančních prostředků z EU malými obcemi?
- 4) Jsou obce dostatečně vybaveny (personálně, finančně, informačně,...) na čerpání dotací z programů v rámci pomoci z EU?
- 5) S jakými problémy se obce nejčastěji setkávají při úsilí podávat žádosti o dotace?

V práci budu testovat následující hypotézy:

Hypotéza 1:

Malé obce nejsou schopny samostatně čerpat dotace z programů v rámci EU a to zejména vzhledem k nedostatečným personálním, časovým a informačním kapacitám.

Hypotéza 2:

Místní akční skupiny jsou podpůrným, ale nedostačujícím nástrojem pomoci čerpání dotací z programů v rámci pomoci z EU.

Hypotéza 3:

V oblasti možností finanční pomoci z Evropské unie pro malé obce existuje informační deficit, což má výrazně negativní vliv na snahu těchto obcí daných možností využívat.

2.2 Použité metody

Případová studie (case study)

Jako výzkumný design ji popisuje např. Veselý a Nekola (2007): „Předmětem zájmu případové studie je studium konkrétního jedince, programu, události, procesu, apod. v určitém časovém úseku. Toto úzké zaměření umožňuje hlubší analýzu zkoumaného případu v jeho přirozeném prostředí a pochopení hlubších souvislostí a vztahů, [...]“. Dále pokračují, že případovou studii lze považovat za plnohodnotnou výzkumnou strategii, i přesto, že v některých případech je považována pouze za jakousi počáteční fázi výzkumu.

Podkladem pro mou práci byla případová studie Místní akční skupiny Společná Cidlina, o. s., kde jsem několik týdnů působila v rámci praxe (tudíž jsem měla částečnou možnost využít i metody pozorování). Zároveň obec, ve které žiji, je členem této MAS.

Zdroje dat a poznatků

O problematice venkova bylo napsáno několik publikací a byly provedeny i některé sociologické výzkumy, přičemž jsem vycházela zejména z prací Ing. Maříkové. Tématika MAS a dotačních titulů je dostupná především na internetu - vzhledem k tomu, že je to poměrně nová problematika (pro svou práci jsem využívala hlavně

internetové stránky Státního zemědělského intervenčního fondu, MAS Společné Cidliny, Strukturálních fondů, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva zemědělství).

Hlavním zdrojem dat byly dokumenty vytvořené přímo MAS Společnou Cidlinou o. s. – zejména Strategický plán LEADER „Nejen Společná řeka“, Integrovaná strategie regionu Společná Cidlina 2007 – 2013, jednotlivé výzvy, přehledy podaných žádostí, přehledy úspěšných a neúspěšných žadatelů, a další.

Dále jsem využívala informace z internetových stránek jednotlivých obcí a Regionálního informačního systému.

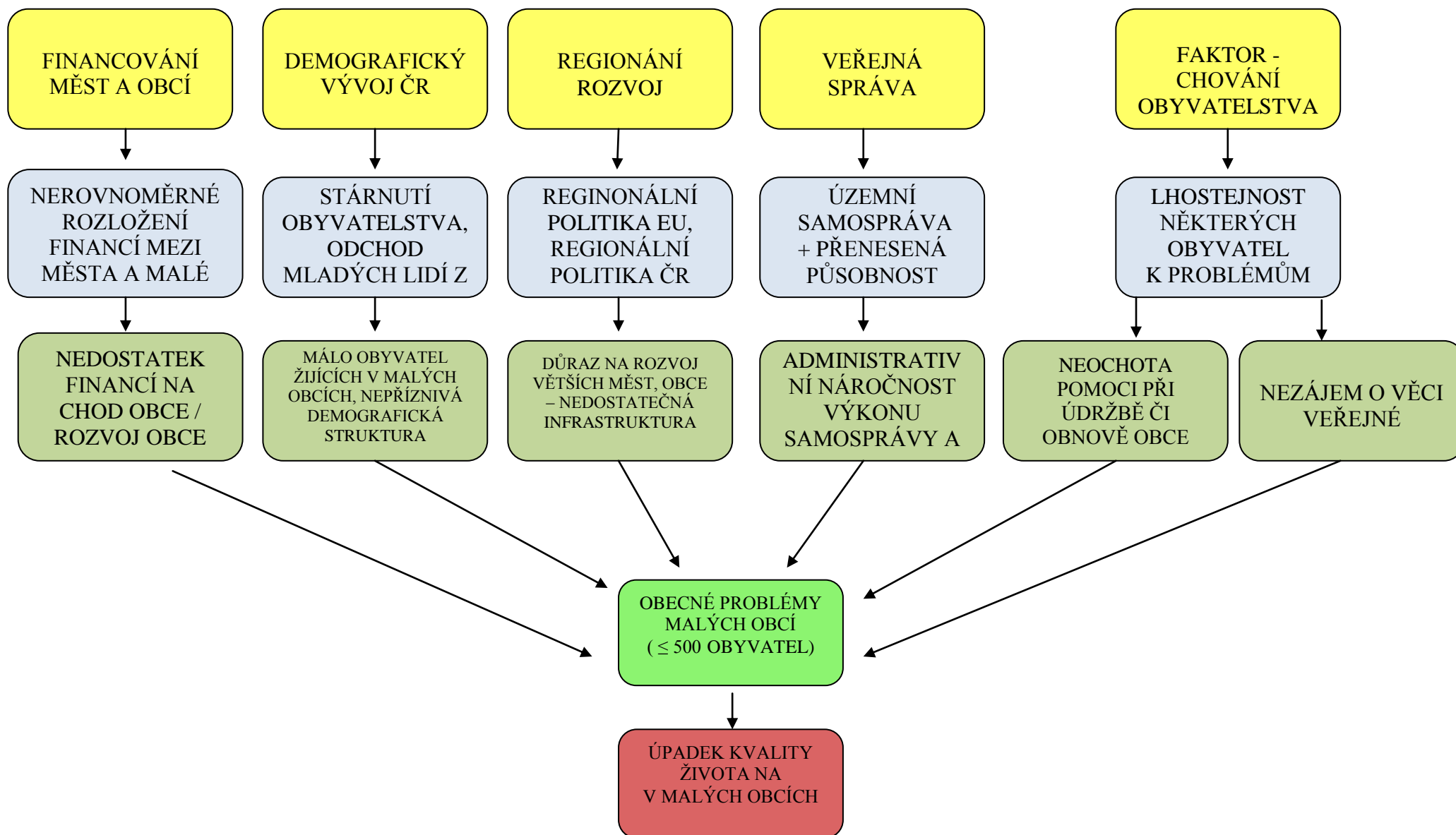
Nestandardizované rozhovory – rozhovory s manažerkou MAS Společná CIDLINA

Rozhovory s manažerkou MAS Společná Cidlina patří k nejdůležitějším podkladům pro mou práci. Probíhaly formou polostandardizovaných rozhovorů, tzn., že postupovaly na základě částečně připravené osnovy, další otázky vznikaly spontánně při rozhovoru. Veškeré realizované rozhovory jsou zaznamenány v příloze.

V původním plánu bylo dále dotazníkové šetření mezi starosty jednotlivých obcí, které se ale i přes opakovanou žádost nesetkalo s kladnou odezvou. Většina starostů na mou žádost vůbec nereagovalo, někteří odpověděli s tím, že na podobné záležitosti není čas. Proto jsem se musela spoléhat na informace získané na internetových stránkách jednotlivých obcí.

Strom problémů

Následující zobrazení znázorňuje jednotlivé aspekty problémů malých obcí. Zahrnuje v podstatě všechny faktory mající vliv na fungování těchto obcí – demografický vývoj, financování obcí, regionální politika, fungování veřejné správy a také faktor chování daného obyvatelstva.

3. Teoretická konceptualizace výzkumného problému

Pro řádné pochopení problému je podstatné uvést jej do kontextu širších teoretických konceptů, se kterými je spjat nebo z nichž vychází. Proto zde uvedu několik nejdůležitějších konceptů:

3.1 REGIONALIZACE

Regionalizace znamená proces vedoucí k vymezení územních jednotek, které nazýváme regiony. Tento proces lze vidět ze dvou různých hledisek: jednak jako členění většího územního celku (jako např. Česká republika), nebo naopak seskupování menších územních jednotek do větších (tedy např. seskupování obcí do mikroregionů apod.).

Charakteristika regionu závisí na jeho typu. Můžeme rozlišit dvě pojetí regionu, starší pojetí je *tzv. pojetí objektivní*, které vidí region jako určité přírodně vymezené území, tedy region v tomto pojetí, je geograficky vymezen a člověkem je v podstatě nezměnitelný. Druhé pojetí, subjektivní, chápe region jako abstrakci – tedy naopak člověkem vykonstruovaný model určitého území. V tomto pojetí můžeme tedy např. v rámci České republiky vymezit tolik regionů, kolik jich „vymyslíme“.

Jeden z několika možných pohledů dělí regiony na regiony administrativní a regiony účelové (viz např. Matoušková 2000)³. Účelové regiony mívají většinou omezenou časovou platnost, zpravidla trvají pouze do okamžiku vyřešení problému. Při vymezování těchto regionů nemusí být nutně dodržovány hranice administrativních regionů. Mezi účelové regiony patří také NUTS (La Nomenclature des Unités Territoriales Statiques), což jsou regiony vytvořené Statistickým úřadem EU z důvodu potřeby sledování a vypracovávání analýz sociální a ekonomické situace v daných regionech. Těmto regionům se budu ještě podrobněji věnovat v rámci tématu regionální politiky.

---

³ *Administrativní regiony* jsou vymezeny výkonem státní správy a samosprávy. Reprezentantem administrativních regionů jsou příslušné orgány. Administrativní regiony musí nezbytně pokrýt celé území daného státu (nutno zajistit, aby celé území mělo správu).

Účelové regiony jsou většinou vytvářeny ke splnění konkrétního cíle, k řešení určitého problému. Tyto regiony bývají reprezentovány speciálním orgánem. Do této kategorie lze zařadit i Místní akční skupiny, jež jsou předmětem mé práce.

3.2 REGIONAL SCIENCE

Regional science bývá v češtině někdy označováno jako regionalistika. Tento vědní obor využívá zejména poznatků z geografie, ale mimo to se snaží integrovat další a oborově různé informace o území (hlavně z ekonomických oborů, nauky o prostředí, nauky o osídlení, poznatky z demografie, ekistiky, urbanismu, územního plánování, poznatky vzešlé z různých sociálních analýz, také část z oblasti památkové péče, dále problematiky územní veřejné správy, atd.). Jak je tedy zřejmé, hlavním předmětem zkoumání je hlavně prostorové rozložení. Z regionalistiky se tak postupně stává víceoborový poznávací systém, který má za cíl jednak zkoumat určitá území (resp. teoreticky rozebírat) a zejména pak prakticky ovlivňovat vývoj daného území.

Je to disciplína, která je dnes zvláště důležitá např. pro územní plánování. Regional science je oblast sociálních věd, jak již z výše uvedeného vyplývá, spojená s analytickým přístupem k problémům, jež jsou specificky urbánní, venkovské nebo regionální. Regional science zahrnuje témata jako: formování prostoru, doprava, migrační analýzy, využití půdy, rozvoj měst, analýzy průmyslu, analýzy životního prostředí a ekologické analýzy, management zdrojů, analýzy regionální politiky, systém geografických informací a data o analýze prostoru. V širším smyslu vlastně všechny sociálně-vědecké analýzy, jež mají „prostorový“ charakter jsou zahrnuty v regional science⁴.

Část tohoto hnutí je spojena s politickými a ekonomickými fakty týkajícími se lokálních komunit. Metody regionálních věd mohou být využity při jakékoli události, kdy je veřejná politika zaměřena na nižší než národní úrovni (jako např. skupiny samosprávných celků). Např. je tradičně využita při řešení těchto témat:

- Determinanty lokace zemědělských subjektů
- Vliv na ekonomiku regionu způsobený přílivem či odlivem firem
- Determinanty interní migrace
- Regionální specializace a změna
- Environmentální vlivy sociální a ekonomické změny
- Geografické spojování ekonomických a sociálních podmínek
- A další.

Významným představitelem tohoto vědeckého proudu je např. Walter Isard, kterého

---

⁴ Podle: http://en.wikipedia.org/wiki/regional_science (on-line: 23. 5. 2009, 13:20)

lze považovat za tvůrce jeho moderního pojetí. Odhalil jakousi analogii mezi časem a prostorem jako analytickými proměnnými. Tento směr je dále spjat se jmény D. Harveyho, F. Perrouxe nebo J. Boudevilla a dalšími (Matoušková 2000).

„Smyslem regionalistiky je z obecného hlediska zkoumání možností dosahování rovnováhy, jak je obvyklé v ekonomických rozborech, ale rovněž objasňování dynamiky faktorů, které vyvolávají nerovnováhu, odchylky od původních trendů a tímto způsobem spoluurčují vývojové procesy v území.“ (Matoušková 2000, 8) Zainteresovanost v tomto vědním oboru je pro vyspělé země (v rámci správní a hospodářské oblasti) v podstatě samozřejmostí. Je totiž základním kamenem pro efektivní využívání půdy, pozemků a chování hospodářských subjektů.

3.2.1 Regionální ekonomie

Výše uvedená regionalistika (*Regional Science*) je určitou rámcovou oblastí, která zahrnuje více oborů a mezi nimi i regionální ekonomii⁵. I tento obor, je charakteristický tím, že se zde prolíná několik poznávacích směrů.

„Regionální ekonomie zprostředkovává zavedení prostoru do obecně ekonomických teorií i do praktických postupů a v opačném smyslu uplatnění těchto teorií a postupů v prostorové analýze.“ (Matoušková 2000, 9) Většina popudů k rozvoji vědních disciplín má empirické pozadí, stejně tak i regionální ekonomie. První významnější kroky ve snaze vyjádřit vztah prostorových a ekonomických prostředků se týkaly využívání půdy, jako asi nejvýznamnějšího územního zdroje. Richard M. Hurd v roce 1903 vydává práci, jež se týká oceňování pozemků ve městě (*Principles of City Land Values*; 1903). To, že ekonomické a prostorové vlastnosti území, jsou v určitém vztahu, dokazuje např. porovnávání účinků světové hospodářské krize ve 30 letech. Matoušková uvádí, že tato analýza ukázala, že míra postižení krizí byla v různých oblastech odlišná, bylo zřejmé, že tyto disparity se projevují i v rámci relativně malých územních útvarů. Toto všechno samozřejmě ještě více podnítilo zájem o regionální analýzu.

Témata, na která je regionální ekonomie zaměřena, jsou rozmanitá (např. Matoušková 2000): možnosti získání zaměstnání v blízkosti bydliště obyvatel, podmínky dojíždění za prací, možnosti bydlení v daných lokalitách; jaké faktory mají

---

⁵ Přívlastek regionální bývá v odborné literatuře často zaměňován s dalšími, jež vyjadřují určitý územní aspekt.

vliv na ceny pozemků v určitém regionu; snaží se vysvětlit, proč některá městská centra vzkvétají a jiná upadají; proč existují rozdíly mezi městy a regiony; proč je poptávka v daném regionu vyšší právě u daného statku; jaká ekonomická a sociální hlediska jsou podstatná při tvorbě infrastruktury, a mnoho dalších.

Význam regionální ekonomiky (obecně ale také pro téma této práce) spočívá hlavně v tom, že lze jen stěží popsat a analyzovat celé území určitého státu, regionální ekonomika jakoby zvětšuje měřítko mapy, jež nám pomůže výstižně přiblížit „potřeby, zájmy, postoje, záměry a aktivity lidí, vázané na podmínky v konkrétních územních celcích.“(Matoušková 200, 12)

3.2.2 Rurální ekonomie (ekonomie venkovského prostoru)

Tato vědní disciplína se zabývá zejména heterogenitou venkovského prostoru a jeho populace. Analyzuje potřeby této populace, možnosti nezemědělské produkce, přístup k veřejným statkům a službám a celkový blahobyt obyvatel v těchto oblastech. Dále studuje možné zdroje příjmů ze zemědělských i nezemědělských aktivit, efektivitu činnosti venkovských subjektů a schopnost jejich vzájemné spolupráce při zajišťování veřejného zájmu. A v neposlední řadě je zaměřena na rozvoj nezemědělských aktivit.

3.3 TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE⁶

K tvorbě efektivní regionální politiky se váže množství různých pojetí teorie regionálního rozvoje. Teorie regionálního rozvoje je interdisciplinární obor, jedná se v podstatě o souhrn poznatků o tom, které faktory působí a jak výrazný mají vliv (a to jak pozitivně, tak negativně) na rozvoj kvality života na daném území (resp. regionu).

Jednotlivé přístupy k teorii regionálního rozvoje jsou ve většině případů spjaty s ekonomickými školami a dochází často k protikladným závěrům.

Rozdílné přístupy potom zapříčiňují rozdílnost chápání regionálních závislostí, kauzálních závislostí, atd. Teorie regionálního rozvoje se samozřejmě vyvíjela v čase, vyjmenujme si několik těch zásadních teorií:

---

⁶ Podle : www.regionalnirozvoj.cz/teorie.html (on-line : 5. 4. 2009)

V rámci neoklasicistních teorií:

Za nejstarší přístup jsou považovány **tzv. lokalizační teorie**. Vyvrcholením nejstarší generace této fáze je práce von Thünera z roku 1826, jež je věnována právě rozmístování jednotlivých zemědělských aktivit (Blažek, Uhlíř 2002).

„V nejobecnějším pojetí je jejich obsahem nalezení rozhodujících zákonitostí při umístování (lokalizaci) daného ekonomického, zejména výrobně podnikatelského subjektu. Jejich vznik lze datovat do počátku XIX. století, kdy další extenzivní rozvoj zemědělské a průmyslové výroby v hospodářsky nejrozvinutějších oblastech narazil na objektivní limity místních přírodních a společenských zdrojů, ale i velikosti spotřebního trhu, tedy až po zformování prvotní struktury výroby“ (Grospič-Wokoun 2008, 86). Za tvůrce ucelenějšího konceptu lokalizační teorie je považován A. Weber. Ten vytvořil jakousi syntézu předchozích poznatků. Zavedl termín lokalizační faktor a mnohé z jeho názorů zůstaly platné dodnes.

V jeho pojetí existují 3 hlavní faktory lokalizace průmyslového subjektu:

- Dopravní náklady
- Náklady na pracovní sílu
- Spotřebitelské aglomerace (trhy)

Weber považuje za nejdůležitější faktor právě první z uvedených, tedy dopravní náklady. Převedení do praxe je patrné na první pohled: většina podniků, výrobních firem a závodů funguje v blízkosti většího města, případně velkoměsta – materiál na výrobu, doprava ke konečnému zákazníkovi (na pulty prodejen),...vše je díky této lokalizaci na dosah. Je samozřejmě pravdou, že málokdo by si přál na venkově továrnu, či obrovskou výrobní halu. Ale právě kvůli tomuto faktu, musí drtivá většina venkovského obyvatelstva dojíždět za prací /případně za prací úplně odchází), protože v rámci venkova je pracovních míst nedostatek.

Další významnou teorií vztahující se k problematice regionálního rozvoje je **teorie prostorové rovnováhy**, jejímž představitelem je např. A. Lösch. Tato teorie se snaží zkoumat regionální ekonomiku z makroekonomické úrovně, chce vidět prostorové uspořádání ekonomiky jako celek. Sleduje, jak a proč si firmy vybírají lokalitu, ve které budou působit.

A. Lösch se v rámci této teorie také snaží poukázat na skutečnost, že zájmy dané firmy se při výběru lokalizace nemusí shodovat se zájmy celé společnosti (resp. národního hospodářství). Lösch postupně dochází ke zjištění, že na lokalizaci nemají

vliv pouze minimální dopravní náklady (jak je uvedeno ve výše uvedeném přístupu). Základním motivem umístění individuálních kapitálů je zisk a hlavním determinačním faktorem je trh se všemi jeho zákonitostmi. K prostorové rovnováze ekonomiky může dojít pouze při naplnění několika podmínek (Grospič-Wokoun 2008, 89):

- *Každá firma má snahu dosáhnout maximálního zisku.*
- *Každá firma má svou vlastní tržní zónu, kde má monopolní postavení, přičemž celý prostor je maximálně využit.*
- *Žádná z firem nemá mimořádné zisky, cena výrobku se rovná průměrným výrobním nákladům.*
- *Rozměry jednotlivých tržních zón jsou co nejmenší, aby jedna z firem nezabírala větší prostor než ostatní a nedosahovala tak vyšších zisků.*
- *Hranice mezi sousedními tržními zónami jsou jediným místem, kde si mohou firmy vzájemně konkurovat.*

Myrdal v souvislosti s touto teorií poukazuje na to, že volná hra tržních sil zpravidla vede k prohlubování meziregionálních diferencí, a to vzhledem k tomu, že tržní síly mohou způsobit koncentraci ekonomických aktivit do vybraných regionů. Tady opět můžeme poukázat na konkrétní meziregionální rozdíly – některé regiony v ČR jsou velmi rozvinuté a nadále prosperují (jako např. Středočeský kraj – vzhledem k jeho výhodné poloze v okolí Prahy) a na druhé straně najdeme v rámci České republiky značně zaostávající regiony (jako např. Ústecký kraj, kde postupně skomírají dříve prosperující průmyslová odvětví – kraj neprosperuje, vzrůstá nezaměstnanost,...). Tím, že se ekonomické aktivity soustředí pouze do určitých oblastí, vzrůstá zároveň atraktivita těchto oblastí pro další investory. „Zdánlivé přednosti zaostávajících regionů (značné zdroje volných pracovních sil, suroviny, energie) nemohou vyvážit výhody, jež nabízí rozvinuté koncentrované hospodářství.“ (Grospič – Wokoun 2008, 90)

Nová ekonomická teorie a teorie růstu

V posledních desetiletích se do popředí dostává teoretický směr nazvaný nová ekonomická geografie, tento se také zabývá studiem alokace, distribuce a prostorové organizace ekonomických aktivit napříč daným územím. Předcházela mu směr „ekonomická geografie“, jehož představitelem je například Alfred Weber (zaměřil se hlavně na alokaci zemědělských aktivit). Teprve později se objevuje přístup zvaný

„New Economic Geography“ a s ním představitel David Harvey⁷ a další (např. Krugman⁸ a Porter). Tato teorie bere v úvahu hlavně sociální, kulturní a institucionální faktory v prostorové ekonomice.

Ekonomická geografie se zaměřila zejména na: lokaci průmyslu, dále na ekonomii seskupování, transport, mezinárodní obchod, nemovitosti, ekonomii etnik, genderovou ekonomii, ekonomii tvorby měst, vztah mezi ekonomikami a životním prostředím, globalizaci, atd.

Hlavní cíle nové ekonomické teorii shrnuli např. Bresschhi a Lissoni ve své práci z roku 2001 do těchto bodů (Blažek, Uhlíř 2002, 70):

- 1) Zjišťovat, v jakém rozsahu různé tržní struktury a technologické podmínky působí jako aglomerační mechanismy
- 2) Zjišťovat, jaký typ externalit více přispívá k aglomeraci (zda finanční, či technologický)
- 3) Pokusit se vytvářet ekonomický model (dle pohledu hlavního ekonomického směru), jež by upřesnily nejasné teorie užívané v ostatních sociálních vědách

V rámci keynesiánských teorií:

Jiný pohled nabízí například **teorie exportní základny**. Dynamizujícím faktorem regionálního růstu v rámci tohoto přístupu je export. Exportující odvětví je takové, jehož produkce nachází odbyt za hranicemi regionu.

Teorie sektorové základny je oproti tomu založena na změnách v rozložení primárního, sekundárního a terciárního (případně i kvartérního sektoru). Regiony většinou začínají u růstu v primárním sektoru a poté přecházejí do dalších. „Procesy změn v ekonomice regionů jsou tedy spojovány s procesem změn v alokaci práce a kapitálu, s přeléváním se těchto výrobních faktorů z jednoho sektoru do druhého. Podle této teorie je míra zaměstnanosti v terciárním, případně kvartérním až kvintetním sektoru měřítkem rozvinutosti regionu.“(Grospiš Wokoun 2008, 91)

Tato teorie bude v mé práci poměrně podstatná, protože jak je obecně známo ve většině malých obcí (resp. na venkově) je rozvinut ve převážně a pouze primární sektor. Bohužel i tato oblast v posledních letech upadá a proto dochází k tomu, že mnoho lidí

---

⁷ Z děl D. Harveyho lze jmenovat např. *The Urbanization of Capital* (1985); *Justice, Nature and the Geography of Difference* (1996); *Spaces of Capital: Towards a Critical Geography* (2001) apod.

na venkově přichází o zaměstnání a pracovních míst je zde celkově obrovský nedostatek.

Dalším přístupem k teorii regionálního rozvoje je **teorie kumulativních změn**. Tato teorie vychází z předpokladu, že významné ekonomické subjekty se lokalizují do tzv. jádrových regionů. Vychází se zde totiž ze skutečnosti, že firmy chtějí využít vnitřních a vnějších úspor a proto se kumulují do určitého místa, aby byli blízko sebe. Což má negativní i pozitivní vlivy na tzv. okrajové regiony. Mezi negativa patří odliv pracovních sil a vysávání úspor ze zaostalých regionů, navíc migrace má většinou výběrový charakter. K pozitivům lze řadit rostoucí poptávku po surovinách a zemědělských produktech (podle Grospiš – Wokoun 2008).

Teorie ekonomické základny regionu (podle Grospiš – Wokoun 2008). Dle této teorie můžeme všechny ekonomické aktivity daného regionu rozdělit do dvou skupin. Buď do skupiny základních činností (směřující ke spotřebě mimo region), nebo do skupiny činností nezákladních (činnosti směřující k uspokojení potřeb vlastního obyvatelstva regionu a jeho podnikatelů). Tato teorie dále předpokládá, že poměr mezi těmito skupinami jsou v krátkodobém horizontu konstantní.

Předpokladem této teorie je to, že růst velikosti základních činností v daném regionu je spojen se zvýšením příjmů a toto poté povede k nárůstu poptávky po zboží a službách.

Tedy region (případně když převedeme na můj konkrétní objekt zkoumání – malá obec) produkuje služby a výrobky, jež jsou jednak určeny k exportu – např. stavební firma, která zjevně působí spíše mimo danou obec; nebo pekařství, které rozváží pečivo do obchodních domů atd. (= základní činnosti). A jednak produkuje služby a výrobky, které jsou určeny primárně k uspokojení potřeb svého vlastního obyvatelstva – místní prodejna potravin, místní občerstvovací zařízení, ... apod., kam jen výjimečně zavítají ostatní, vzhledem k tomu, že tyto služby mají blíže jinde (= nezákladní činnosti). Tedy – čím více budou místní firmy prosperovat, tím bohatší bude obyvatelstvo (např. už jen proto, že obec sleví na poplatcích za svoz odpadu, nebo vytvoří jiné úlevy) a tudíž si bude moci dovolit více nakupovat a využívat místních služeb.

---

⁸ Paul Krugman získal v roce 2008 Nobelovu cenu za ekonomii (konkrétně za analýzu obchodních vzorců a lokalizaci ekonomické aktivity)

F. Perroux je autorem dalšího přístupu – **teorie polarizovaného rozvoje**, který v podstatě spojuje teorii prostorového uspořádání ekonomické činnosti s teorií hospodářského růstu. Tato teorie vychází z toho, že každá země je složena z prosperujících míst a z prázdného stagnujícího ekonomického prostoru. Z center potom proudí růst do okolí (Blažek, Uhlíř 2002).

Každá země je touto teorií nahlížena jako soubor ekonomických jednotek, které vzájemně vstupují do vztahů a to buď jako odběratelé nebo dodavatelé. Každé rozhodnutí uvedených aktérů je v rámci tohoto přístupu jakousi *silou* vyzářovanou daným *ekonomickým polem* (= aktérem) do okolí. Na základě této idey polarizace tak existují *jednotky hnací a jednotky hnané*.

Pokud tuto teorii aplikujeme na problematiku venkova a malých obcí, dle mého názoru zde příliš neplatí. Jako jednotku hnací si představím prosperující město, kde se neustále rozvíjejí služby, přicházejí nové podniky, rozrůstá se infrastruktura, vznikají nová pracovní místa. Na druhé straně stojí malá obec, odkud odcházejí mladí lidé za „lepší“ a pohodlnějším životem, obyvatelstvo na venkově tak stárne, to má za důsledek, že vesnice chudnou,...a jen stěží vidím pozitivní „záření“ z velkého prosperujícího centra. Alespoň zatím ne.

3.4 KONCEPTY MÍSTNÍHO ROZVOJE

„Rozvoj představují pozitivně hodnocené změny, podmíněné efektivním využíváním zdrojů a probíhající v zájmu dosahování určitých cílů (více či méně specifikovaných). K těmto změnám může docházet i bez konkrétních záměrů. Nezřídka mají, ale nemusí mít, růstovou povahu.“ (Kol. autorů 2008; 210)

3.4.1 Teorie „místní ekonomický rozvoj“⁹

Takto pojatý přístup rozvoje je založen na vytváření fyzických, lidských, sociálních i institucionálních zdrojů a z nich vyplývajících výhod. Tímto způsobem je vytvářena trvale fungující a přiměřeně nezávislá ekonomická základna. Hlavní důraz je kladen na soulad fyzických (ať už umělých či přírodních) a lidských ZDROJŮ. Významnou pozici v rámci cílů územního rozvoje zaujímá počet a skladba pracovních příležitostí. Zde je očekávána iniciativa veřejné správy a také soukromého sektoru.

Právě tento bod je možné velmi dobře pozorovat v oblasti venkova a zejména na malých obcích. Tam kde je dostatek pracovních míst, je i prosperita, obec nechudne a rozvíjí se,...Ale málokterý investor má záměr začít stavět firmu či její pobočku nebo alespoň prodejnu na malé obci, tudíž právě zde pracovních pozic příliš nepřibývá.

Obecnými cíli ekonomického rozvoje jsou dále: zvýšení průměrného příjmu obyvatel, efektivita investičních aktivit na daném území, dosažení co nejvýhodnější odvětvové struktury, uspokojující nabídka zboží a služeb ale i veřejných statků. A navíc existují pro každou oblast různé specifické cíle.

Samozřejmě je ale množství faktorů, jež mají na ekonomický rozvoj té které oblasti výrazný vliv. Jsou to např. *přírodní zdroje, pracovní potenciál, kapitálové investice, odvětvová struktura, technologická vybavenost, dopravní podmínky, stav technické a sociální infrastruktury rozsah činností a úspory z něj plynoucí, poptávka místního původu a možností exportu, schopnosti a aktivity místních správních institucí, ekonomické rozhodování lokalizovaných ekonomických subjektů, zájmy a počínání vnějších ekonomických subjektů.* (Kolektiv autorů 2008, 212)

Tato teorie vychází z mnoha zdrojů, mezi výrazné patří neoklasické ekonomické teorie. Jak už bylo uvedeno výše, v rámci této teorie hraje významnou roli zaměstnanost a vedle ní tzv. ekonomická základna (ekonomické subjekty působící na daném území). „Složkou tohoto systému, která má v daném ohledu prominentní postavení, je institucionální struktura se svými přímými či nepřímými vazbami na ekonomické subjekty.“(Kolektiv autorů 2008; 213)

S touto teorií je též poměrně úzce spjato hledisko lokalizace (viz výše lokalizační teorie). Zde je ovšem nutno poznamenat, že „váha přisuzovaná dříve hlavním lokalizačním faktorům (zdroje – vstupy, trhy, dopravní prostředky, pracovní potenciál) se relativizuje. Vazba ekonomických činností je mnohem volnější než v minulosti. Příznivé lokalizační podmínky pro určitý typ činností nemusí být samy o sobě zárukou dosahování rozvojových cílů.“(Kolektiv autorů 2008; 213) Rozvojová teorie prosazuje myšlenku, že účinnější je jakési „umělé“ vytváření příznivých lokalizačních podmínek (v souvislosti s tím používá termín „lokalizačně stimulující faktory“ = location inducing factors) než spoléhání se na existenci tradičních lokalizačních podmínek daného území.

---

⁹ Podle Kolektiv autorů 2008

3.4.2 Teorie mnohorozměrného rozvoje

V tomto pojetí rozvoje je ekonomické měřítko pouhou jednou částí, ostatní složky mají spíše mimoekonomickou povahu. Mezi další kritéria hodnocení patří rozvoj v těchto neekonomických sektorech (podle Kol. autorů 2008):

- Využití půdního fondu, ochrana životního prostředí
- Bydlení
- Urbanismus (stavby s architektonickou a estetickou hodnotou)
- Dopravní obslužnost obce
- Možnosti rekreace a sportovního vyžití, nabídky volnočasových aktivit
- Dostupnost sociálních služeb (vzdělávání, sociální péče,...)
- Populační vývoj a ekistika

Za nejpodstatnější cíl je dnes považováno dosažení jakési ekonomické a ekologické rovnováhy. Oba směry se nemusí vzájemně vylučovat, ovšem ne vždy je této harmonie dosaženo.

Významnou součástí mnohosektorově založeného rozvoje je otázka nadregionálních institucí a z toho vyplývající skutečnost, že existují také nějaké nadregionální zájmy, které se nemusí vždy slučovat se zájmy daného celku /komunity). Tedy konkrétně – záměr kraje vybudovat golfové hřiště, se nemusí shodovat se záměry v blízkosti ležící obce, která na daném místě chtěla vybudovat odpočinkový park s dětským hřištěm (pokud pomineme vlastnická práva, dejme tomu, že se pozemek dal odkoupit od místního zemědělského družstva).

3.4.3 Teorie trvale udržitelného rozvoje

Trvale udržitelný rozvoj (pokud míníme neekonomický kontext, můžeme též užít pojem *trvale udržitelný život = angl. sustainability principle*) je takový přístup k rozvoji společnosti, kdy hospodářský a společenský pokrok nevede k poškození životního prostředí a naopak se snaží jej plnohodnotně zachovávat.

Definice trvale udržitelného života (udržitelného rozvoje) je mnoho. Vyzdvihla bych tu definici, která byla pronesena ve Zprávě Světové komise pro životní prostředí a rozvoj s názvem „Naše společná budoucnost“ a tato zní: „*Jde o rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti bez podstatného omezování možností budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby. Představuje proces změn, v němž využívání zdrojů,*

alokace investic, orientace technického pokroku a institucionální vývoj jsou v harmonii a zvyšují současný i budoucí potenciál uspokojování lidských potřeb a aspirací.“

Summit v Johannesburgu roce 2002 vymezil tři hlavní pilíře trvale udržitelného rozvoje a těmi jsou: ekonomický, sociální a environmentální. „*Podstatou udržitelnosti je naplnění tří základních cílů:*

- *sociální rozvoj, který respektuje potřeby všech,*
- *účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a*
- *udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti.“¹⁰*

Samozřejmě tak, jako jakékoli jiné procesy, musí i regionální rozvoj a všechny zásahy do přirozené podstaty přírody probíhat v rámci principu udržitelnosti života. Tato zásada je v dokumentech Evropské unie zakotvena hned několikrát.

Významným dokumentem, jenž zahrnuje problematiku životního prostředí, je tzv. Amsterodamská smlouva z roku 1997. Ta je obnovenou verzí Smlouvy o Evropské unii, v článku 6 (3c) je uvedeno: „*Požadavky ochrany životního prostředí musí být integrovány do definování a implementace politik a aktivit Společenství (...), zejména s přihlédnutím k trvale udržitelnému rozvoji.“* Dále můžeme např. v článku 2 najít větu: „*Společenství musí přijmout za svůj úkol (...) prosazování harmonického, vyrovnaného a trvale udržitelného rozvoje ekonomických aktivit v celém Společenství.“¹¹*

Od podpisu Amsterodamské smlouvy se snah o implementaci environmentální politiky do praxe ujala Evropská rada. Toto úsilí započalo v prosinci roku 1999 a bylo na programu každé jednání do prosince 1999, kdy proběhl tzv. Helsinský summit.

Asi nejvýznamnějším summitem a zároveň tím, který je nejvíce v povědomí veřejnosti, byl summit v Lisabonu (březen 2000), kde byly definovány ekonomické a sociální priority. Další summit v pořadí byl tzv. Göteborgský summit v červnu roku 2001, zde byla přijata Strategie udržitelného rozvoje s výrazným environmentálním zaměřením. Následoval summit v březnu 2002, a sice v Barceloně. Všechny tyto summity postupně doplňovaly primárně přijatou Lisabonskou strategii až do dnešní podoby, která zdůrazňuje potřebu harmonie mezi třemi výše zmíněnými pilíři (ekonomickým, sociálním a environmentálním). Koncem srpna a začátkem září roku

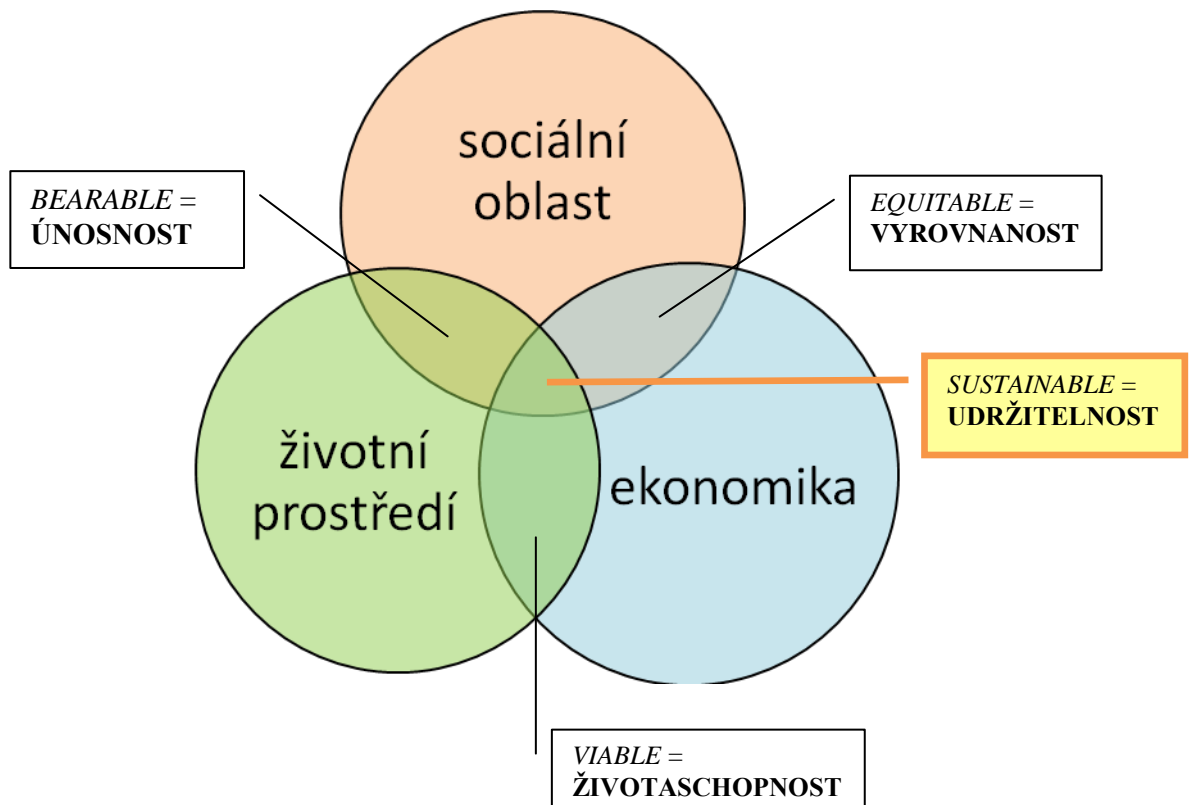
---

¹⁰ Podle Ministerstvo financí České republiky, Udržitelný rozvoj (dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/udrzitelny_rozvoj.html, on – line 23.9.2009, 12:04)

¹¹ Převzato z „Jak vážně bere Evropská unie trvale udržitelný rozvoj?“ (2000) Společnost pro trvale udržitelný život.

2002 byla konána další konference, týkající se mimo jiné tohoto tématu, tentokrát v Johannesburgu. Reakcí na tento summit a zároveň na potřebu koordinace problematiky trvale udržitelného rozvoje v České republice, byla v srpnu 2008 ustavena Rada vlády pro udržitelný rozvoj, ta později předkládá Strategii trvale udržitelného rozvoje pro Českou republiku.

Zdroj: vlastní zpracování autora (dle http://cs.wikipedia.org/wiki/Trvale_uds%BEiteln%C3%BD_rozvoj)

Ve spojitosti s trvale udržitelným rozvojem a problematikou regionální politiky i malých obcí, je třeba zmínit Agendu 21 a místní Agendu 21. Agenda 21 je strategickým programem pro Zemi pro 21. století, jež ukazuje směr k udržitelnému rozvoji, zároveň je výchozím dokumentem pro práci na udržitelném rozvoji světa i určitého místa, obce či regionu a v neposlední řadě je koncepčním podkladem pro místní Agendu 21.

„Místní Agenda 21 je celosvětově uznávaný a podporovaný způsob integrovaného řízení rozvoje obcí a regionů. Je to progresivní zastřešující metoda zvyšování kvality veřejné správy, která prakticky uplatňuje principy trvale udržitelného rozvoje a vede tak k dlouhodobé prosperitě obcí a regionů a zachování stability v místním i globálním měřítku“ (Jak rozvíjet obec a region – místní Agenda 21; 11).

Místní Agenda 21 tedy představuje jakýsi program rozvoje obce či regionu ve 21. století, kterým zároveň zavádí do praxe principy trvale udržitelného rozvoje. Dá se říci, že je místní Agenda také procesem hledání určité rovnováhy mezi základními oblastmi života obce nebo regionu (tedy, jak vyplývá i z výše uvedeného obrázku: ekonomickým rozvojem, sociálními službami a kvalitou životního prostředí).

Na principech místní agendy byla založena i tvorba strategie Královéhradeckého kraje, tedy z nich vychází i Strategický plán LEADER a Integrovaná strategie regionu Společná Cidlina 2007 – 2013.

4. Současné podmínky rozvoje malých obcí

4.1 VEŘEJNÁ SPRÁVA (státní správa/ samospráva)

Význam pojmu „správa“ je poměrně široký, jsou to v podstatě veškeré činnosti, které jsou uskutečňovány v určitých organizovaných celcích, v objektivně vymezeném rámci a jejich záměrem je dosažení vytyčeného cíle. Zároveň také znamená zajištění těch procesů, jimiž je samotná správa prováděna.

Správu vymezenou výše uvedenou definicí můžeme rozlišit do dvou oblastí: správu veřejnou a správu soukromou. Veřejná správa je vykonávána ve prospěch veřejného zájmu a výkon této správy je zajišťován „těmi, jež ji uskutečňují jakožto právem stanovenou povinností a pouze v mezích stanovených zákony“ (Kolektiv autorů 2008, 323). Oproti tomu správa soukromá sleduje pouze zájem soukromý a zároveň nemá na rozdíl od veřejné správy veřejnoprávní charakter.

V dnešní době je možné sledovat postupné prolínání obou sektorů. Vzhledem náročnosti činností, které veřejná správa zahrnuje, jsou čím dál častěji jejím výkonem pověřovány soukromé subjekty. „Ostatně sám pojem veřejný zájem je neostrý a jeho chápání je závislé na filozoficko-ideových východiscích toho, kdo jej reprezentuje, tradicích společnosti, daném státním režimu a mnoha dalších proměnlivých okolnostech.“(Kolektiv autorů 2008, 323)

4.1.1 Státní správa

Veřejnou správu lze rozdělit do dvou základních subsystémů. Hlavním z nich je státní správa, subjektem této správy je stát, druhým nikoliv však podřazeným subsystémem je samospráva. Státní správu, jak již bylo výše nezačeno, vykonává stát a to přímo svými orgány správními ale i jinými. Státní správa je ovšem vykonávána také nepřímou a to prostřednictvím obcí a krajů v rámci přenesené působnosti. Dále také fyzické nebo právnické osoby, jimž byl výkon správy svěřen na základě zákony (příkladem může být veřejná stráž).

4.1.2 Samospráva

Samospráva je projevem delegování veřejné správy na ostatní subjekty a je založena na principu decentralizace – tedy rozprostření státní moci na nižší úrovně,

mimo její ohnisko. Tento druh správy probíhá nezávisle na státní správě a stát by do její činnosti neměl zasahovat.

Samosprávu dále dělíme na: územní a zájmovou. Pro mou práci je podstatná zejména ta první, proto zájmovou pouze stručně shrnu, jako tu, ve které jsou zastupovány zájmy osob spojených určitými profesními zájmy (jedná se tedy o profesní komory: lékařskou, advokátní, notářská, apod. a patří sem také vysoké školy).

Územní samospráva má za úkol zastupovat zájmy obyvatel žijících na daném území a odehrává se v rámci příslušných územně administrativních jednotek. „Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“(Ústava České republiky, hlava sedmá, článek 99) Tedy jak z výše uvedeného vyplývá základní jednotkou samosprávy je obec – ta je tvořena územím, jež je vymezeno hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, dále má právní subjektivitu a vystupuje vlastním jménem. Co se týče druhů obcí – v rámci České republiky rozlišujeme tyto: hlavní město Praha, města se zvláštním postavením (= statutární města), ostatní města, městyse a obce (jež nenáleží do žádné z předchozích skupin).

4.1.3 Samostatná a přenesená působnost obcí

Jak bylo uvedeno – obec je oprávněna vykonávat samosprávu, sem náleží všechny úkoly, které tvoří oblast tzv. samostatné působnosti. Kraje a stát mohou do této oblasti správy zasáhnout pouze v případě potřeby chránit zákon. Kromě toho, může být obci svěřena určitá část výkonu správy státní. Tato oblast je nazvána přenesená působnost. „Zatímco samostatná působnost představuje decentralizaci veřejné správy (tj. její trvalé přenesení na jiný subjekt než stát), jde u přenesené působnosti o výraz dekoncentrace (stát vykonává správu jinými subjekty než orgány státní správy)“ (Kolektiv autorů 2008, 335)

Samostatná působnost obce je správa záležitostí, jež jsou v zájmu obce a jejich občanů (ovšem nejde-li o věci svěřené krajům, nebo zákonem zadané správním úřadům jako výkon státní správy). Do samostatné působnosti také náleží záležitosti upravené zvláštními zákony, jako např.: školský zák. č.561/2004 Sb., zák. č.111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, zák. č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, zák. č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, zák. č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve

znění pozdějších předpisů, zák. č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, stavebním zákonem nebo zák. č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (podle Kolektiv autorů 2008). V rámci samostatné působnosti by obec měla také pečovat o zajištění podmínek pro rozvoj sociální péče a také uspokojování potřeb občanů.

Zákon přesně vymezuje i hospodaření obcí – každá obec je povinna dle zákona nakládat s majetkem účelně a hospodárně. Své hospodaření si navíc musí každoročně nechat přezkoumat auditorskou společností, případně příslušným krajským úřadem.

Rozsah přenesené působnosti je opět stanoven zákonem a na základě následujících popisů jsou obce rozděleny do tří kategorií:

1. základní rozsah přenesené působnosti, kterou mohou vykonávat zásadně všechny obce svými orgány, určenými zákonem o obcích či jiným zákonem nebo na základě tohoto zákona;
2. dále vymezují širší rozsah, v němž ji vykonávají pověřené obecní úřady,
3. rozšířený rozsah, v němž ji vykonávají obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

Na výkon tohoto druhu správy dostávají obce finanční zdroje ze státního rozpočtu.

4.2 FINANCOVÁNÍ MALÝCH OBCÍ

Problematika financování obcí je velmi rozsáhlým tématem, jež by mohlo být předmětem celé další diplomové práce, proto zde shrnu pouze to nejzákladnější a nejpodstatnější.

Otázka financování malých obcí je bodem, který se v souvislosti s jejich problémy objevuje asi nejčastěji. Pokud položíte vzorku sta starostů malých obcí otázku, co je největším problémem jejich obce, pak předpokládám, že 95 z nich odpoví „nedostatek financí“. Je to způsobeno zejména tím, že v rámci státu převládá určitá tendence věnovat pozornost větším městům a velkoměstům.

Úkolem každé obce je zajistit dostatek finančních zdrojů v obecním rozpočtu pro zabezpečení chodu obce. Tzn. zajištění samostatné i přenesené působnosti (zajištění veřejných služeb: osvětlení, úklid, atp.)

Co se týče příjmů územních rozpočtů, ty se skládají z několika částí:

- daňové příjmy
- transfery a dotace

- nedaňové příjmy (příjmy související s vlastní činností územní samosprávy – obce; např. uživatelské a jiné poplatky, dále příjmy z majetku a příjmy z obecních, nebo krajských organizací)
- úvěry, eventuelně půjčky

Zdroj: vlastní zpracování autora

Největší objem příjmů obcí představují daňové příjmy, jsou určitým základem samostatnosti obce a její nezávislosti na státu. K 1. lednu 2008 vstoupila v platnost novela zákona o rozpočtovém určení daní. Touto novelou se zvýšil celkový podíl obcí na daňovém inkasu sdílených daní (z 20,59 % na 21,4 %). Zároveň bylo zrušeno původních 14 kategorií a nově byla ustavena čtyři pásma koeficientů. Stávající kritéria byla obohacena o další: o prostý počet obyvatel a katastrální výměru obce (oboje s váhou 3 %).

Výše finančních příjmů do rozpočtu obce nyní (podle novely zákona o rozpočtovém určení daní) závisí na těchto faktorech:

- nově tedy na počtu obyvatel a velikosti obce
- na počtu živnostníků působících v obci
- na počtu zaměstnanců s výkonem práce v obci
- na rozloze katastrálního území
- na sumě získaných dotací
- na koncepci rozvoje

Daně příjmů do rozpočtů obcí nyní tvoří tyto položky¹²:

- výnos daně z nemovitosti (pro tu obec, na jejímž katastrálním území daná nemovitost leží)

¹² Podle Zákona č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní, v platném znění

- příslušný podíl na dílu 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty
- příslušný podíl na dílu 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků (odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně, dle zákona
- příslušný podíl dílu 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby
- příslušný podíl na dílu 21,4 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmu fyzických osob sníženého o výnosy 2 předešlých uvedených bodů
- příslušný podíl na dílu 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob
- 30 % z výnosu záloh na daň z příjmu fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti a z výnosu daně z příjmu fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období (až na výjimky – viz zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní, v platném znění)
- Daň z příjmu právnických osob, v případě, že je poplatníkem příslušná obec (s výjimkou daně vybírané srážkou dle zvláštní sazby)
- Příslušný podíl obce na dílu 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně fyzických osob za závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Uvedený „příslušný podíl“ na dílu z celostátního výnosu v jednotlivých bodech znamená procentní část z tohoto obnosu, jež je vypočítána dle přesných koeficientů (tyto koeficienty jsou ovlivněny výše uvedenými faktory).

Koeficienty pro výpočet podílu obcí na dílu 21,4 % z celostátního výnosu uvedených daní:

Počet obyvatel obce	Koeficient postupných přechodů
Do 300 obyvatel	1,0000
301 – 5000 obyvatel	1,0640
5001 – 30000 obyvatel	1,3872
30001 – více obyvatel	1,7629

Schéma celkové struktury rozpočtového určení daní (schválené novelou k 1. lednu 2008) je zobrazeno v příloze č. 2.

4.3 SÍDELNÍ STRUKTURA ČR

4.3.1 Základní typy sídel

Sídlo je základní jednotkou osídlení, jako sídlo označujeme každé obydlené místo včetně příslušných ploch, které jsou jeho obyvatelstvem využívány (podle Kolektiv autorů 2008).

V sídlech je koncentrováno obyvatelstvo, které zde vykonává ekonomickou a jinou činnost a tudíž jsou sídla i místem reprodukce života společnosti.

„Současná podoba sídel je výsledkem dlouhého historického vývoje, v jehož průběhu se na jejich utváření uplatnily nejrůznější vlivy, které se měnily v závislosti na stupni socioekonomického rozvoje společnosti.“ (Kolektiv autorů 2008; 23)

V zásadě rozlišujeme **dva základní typy sídel**:

- Venkovská sídla (nejčastěji¹³ označovaná jako vesnice, ale dále také rozlišujeme samotu a vísku)
- Městská sídla (charakteristická jinými než zemědělskými funkcemi)

Venkovská sídla

Venkovská sídla (vesnice), tedy sídla do 5000 obyvatel s převahou zemědělské činnosti, můžeme dle polohy v osídlení rozdělit na (Plápol 2006):

- Zemědělská
- Příměstská
- Ostatní

„S rozvojem urbanizačního procesu ztrácí některá původně venkovská sídla svůj převládající venkovský charakter. Proto do venkovských sídel v širším pojetí zahrnujeme i sídla, která mají svou zemědělskou funkci doplněnou funkcí další – např. obytnou, obslužnou nebo průmyslovou. [...]. Venkov – venkovský, rurální nebo agrární

---

¹³ Vzhledem k tomu, že se v práci budu věnovat problémům malých obcí a venkova, nebudu městská sídla dále rozebírat

jsou termíny, které se vztahují k určitému typu rozmístění populace v prostoru. Za venkovské se označují oblasti nebo lokality s malým počtem a nízkou hustotou obyvatelstva.“(Kolektiv autorů 2008; 24-25)

„Venkov nejen v českých, ale i v evropských zemích procházel a prochází různými vývojovými etapami, které se odrazily v rozmanitosti a v diferenciaci tohoto území“ (tamtéž, 26). Pojem „venkov“ je ve většině dostupné literatury vymezen několika základními kritérii¹⁴:

1. urbanistický a architektonický ráz (který je výrazně ovlivněn hlavně zemědělstvím)
2. relativně nízká hustota obyvatel
3. typ vlastnictví domů a pozemků
4. preference bydlení
5. úzké spojení sídel a přírodou a krajinou
6. sociální vztahy mají intenzivnější charakter
7. hodnotová orientace a její struktura

U nás žije ve venkovských oblastech přibližně 40,5% všech obyvatel státu. „Česká republika má řadu oblastí, kde převažují sídla od 100 do 1000 obyvatel. Tento charakter osídlení vytváří specifické podmínky pro ekonomické aktivity, zemědělskou výrobu, způsob života a kulturu obyvatelstva. Těmto specifickým podmínkám by měly odpovídat také různé koncepce rozvoje těchto venkovských území, neboť venkov, venkovská krajina jsou základem kulturního vývoje území a základem kulturní krajiny.“¹⁵

4.3.2 Historie českého venkova¹⁶

„Nedostatečná pozornost problémům venkovských sídel, malá pozornost historickému pohledu, vedly k tomu, že se venkov příliš dlouho chápal jako sídelní a sociologický odraz stupně rozvoje zemědělské výroby. Vesnice a venkovský prostor byly pojmy, které v minulosti splývaly s pojmem zemědělství.“¹⁷

Je zřejmé, že možná právě proto, že byly vesnice a venkov obecně chápány jako synonymum pro zemědělství, se nyní tato sídla potýkají s narůstajícím množstvím různých problémů. Zemědělství už totiž přestává být tím nejdůležitějším odvětvím

---

¹⁴ Převzato a upraveno z: Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 2. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008

¹⁵ Tamtéž; str. 26 (podtržení – Monika Ornstová)

¹⁶ Tamtéž, str. 27 - 30

ekonomiky státu. Nyní je důraz kladen na jiné oblasti. Vesnice tak mají nedostatek pracovních míst, tím i finančních prostředků a nejsou tak schopny dostatečně zajistit své bezproblémové fungování.

Vývoj českého venkova byl ovlivněn hlavně urbanizačními a industrializačními procesy, které probíhaly zejména v souvislosti s rozvojem technologií zemědělské výroby. Ovšem zmíněné procesy neprobíhaly na celém území stejnoměrně.

V druhé polovině 19. století docházelo k rozdrobení držby půdy, rostly malé držebnosti a na druhé straně byly vlivem poměrně vysokého podílu držby půdy velkého sedláka nebo velkostatku vytlačováni drobní a střední zemědělci.

Právě tyto procesy měly za následek velké migrační tendence, obyvatelstvo hledalo jiná východiska své existence. Velké množství lidí tak odcházelo do měst za prací. V této době můžeme také sledovat rozvoj tzv. kovozemědělství a stavozemědělství.

Důležitým mezníkem ve vývoji českého venkova je vznik **Československa v roce 1918**. Součástí rozsáhlých reforem byla i dlouho připravovaná pozemková reforma (ta měla vliv nejen na držbu půdy ale také na způsoby hospodaření). „Nové metody zemědělské výroby ovlivnily na našem území také rozvoj průmyslu.[...] Tento vývoj se rovněž promítl do socio-kulturních a politických specifik.“

Největší změny pro český venkov ale znamenalo **období po druhé světové válce** a později **rok 1989**. České zemědělství bylo totiž mnohem více než ostatní země východního bloku poznamenáno intenzívní kolektivizací. Následovaly dvě důležité etapy našeho poválečného zemědělství:

1. došlo k vyvlastnění cca 3 milionů ha zemědělské půdy
2. v roce 1949 – vlastní kolektivizace zemědělské půdy = období hromadného zakládání družstev a státních statků, tak došlo k tomu, že na konci této etapy byli soukromě hospodařící rolníci v absolutní menšině

Další etapy vývoje probíhaly pod heslem „co obec, to družstvo“. „V **období 1950 – 1960** soukromí rolníci vlastnili z původních 68% zemědělské půdy jen 12% (...).“ Zemědělci tedy ještě více migrovali za prací. Migrace obyvatel z venkova směřovala do průmyslových center a také do velkých měst. Navíc největší poměr migrujících obyvatel byli mladí lidé, které na venkově zatím nedržely žádné závazky.

---

¹⁷ Tamtéž, str. 27

Šedesátá a osmdesátá léta probíhala ve znamení stabilizace zemědělské výroby. Konsolidace JZD se částečně odrazila v posílení pozice venkovských sídel a zčásti také na jejich stabilizaci. Tento vývoj vedl k hledání nové koncepce sídelní struktury ČR a koncem 70. let tak vzniká tzv. středisková sídelní struktura.

Osmdesátá léta přinesla radikální změnu hodnot venkovského obyvatelstva, lidé se více zaměřují na volný čas, seberealizaci a jiné změny v jejich životě a vlastnictví půdy přestává mít původní smysl.

Rok 1989 přinesl celkově obrovské množství rozmanitých změn a stejně tak i pro venkov. Transformace přinesla mimo jiné nové přístupy a pohledy na zemědělskou výrobu. Stát přestal regulovat poptávku, garantovat ceny a celkově se snížily jeho subvence.

„Z pohledu sídelní struktury vznikají problémy jak řešit budoucnost českého venkova při zachování základních životních podmínek jeho obyvatelstva. Stabilita venkovského prostoru se dostává do centra pozornosti nejen odborníků, politiků, ale i široké veřejnosti.“¹⁸ Jedním z řešení problémů venkova je právě vznik dobrovolných svazků – mikroregionů, nebo také místních akčních skupin (ty se podílejí na vytváření společných aktivit, projektů i strategií).

Problémům venkova byla v našich podmínkách věnována nedostatečná pozornost a o to větší úsilí nyní bude stát vyřešit stávající problémy. Regionální politika, v jejímž rámci by měla být řešena i problematika venkova, byla vždy součástí ostatních politik, ale nikdy samostatnou oblastí zájmu. Naštěstí se vstupem do EU bylo nutné zaměřit se i na tuto oblast politiky.

4.4 REGIONÁLNÍ POLITIKA

Regionální struktura jakéhokoli státu je nerovnoměrná. Výjimkou zůstávají velmi malé státy. V každé zemi najdeme regiony rozvinuté, prosperující a naproti tomu regiony zaostalé, s nízkou ekonomickou aktivitou, vysokou nezaměstnaností a jinými sociálními problémy. Příčin těchto problémů je množství: jednak jsou to zásoby přírodních zdrojů, neschopnost regionu využít vlastní zdroje, nepříznivé geografické podmínky, apod.

„Jelikož existence příliš velkých rozdílů v sociálně ekonomické úrovni mezi

---

¹⁸ Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 2008, s. 30-31

jednotlivými regiony komplikuje další ekonomický rozvoj v rámci celého státu a může vyvolat ostré sociální i politické konflikty, ve většině zemí s tržní ekonomikou se přistoupilo k formulaci a praktické realizaci regionální politiky. (Kolektiv autorů 2008, 99).

Úkolem regionální politiky je potom rozdíly v úrovni mezi regiony vyrovnat, nebo alespoň snížit.

4.4.1 Regionální politika v ČR

Česká republika se vzhledem ke své komunistické minulosti začala moderní regionální politice věnovat až na počátku 90. let minulého století. Nutno však podotknout, že v prvních letech po „sametové“ revoluci nebyla otázka regionálního rozvoje v ČR prioritním tématem (Dočkal - Verner 2006). Meziregionální rozdíly totiž nebyly tolik znatelné, což bylo důsledkem hlavně předchozí komunistické politiky a s ní spojeného centralismu.

„První polovina 90. let spojená s vládou pravicové koalice byla ovlivněna aplikací liberálního přístupu. Pomoc ze strany vlády směřovala především k malým a středním podnikatelům formou přímých podpor, jinou cílovou stanicí státních financí byly například výstavby infrastruktury“ (Dočkal - Verner 2006, 17). Dalším velice podstatným mezníkem, ne-li nejdůležitějším, byla „Dohoda o přidružení České republiky k Evropské unii“, jež vstoupila v platnost 1. 2. 1995. Díky této smlouvě si naše vláda uvědomila důležitost regionální politiky a to zejména s vidinou možnosti čerpání finančních prostředků z předvstupních fondů EU. 1. ledna 1996 bylo navíc zřízeno Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Právě kvůli tomuto vývoji v druhé polovině 90. let rapidně narostl počet rozvojových agentur.

V roce 2000 přichází další významná změna v rámci regionální politiky – vznik vyšších územně-správních celků, EU totiž přímo požadovala ustavení regionální samosprávy. Kraje se tak postupně vyprofilovaly jako významný aktér v oblasti regionálního rozvoje (Dočkal-Verner 2006).

EU měla ale dalekosáhlejší požadavky – pro účely administraci strukturálních fondů musely být vytvořené kraje ještě dále sloučeny. „V souvislosti s požadavky EK musel být v ČR vytvořen pětiúrovňový systém regionů NUTS (*La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques* = klasifikace územních statistických jednotek) ⇒ ten je komplementární se systémem užívaným v EU a je nutný pro realizaci evropské regionální politiky.“ (Dočkal-Verner 2006, 18).

SYSTÉM REGIONŮ NUTS :

„Při vymezení NUTS je nutno vedle existence územně správních úrovní vycházet z jejich komplementarity (tzn., řádově vyšší jednotky jsou tvořeny určitým počtem celých jednotek nižších) a je třeba sledovat i velikost jednotek ve vztahu k praxi platné v EU.(Wokoun 1998; 12)“

Obecně platí¹⁹ :

- **NUTS 1** – územní jednotka typu velkých oblastí (země, makroregiony) určitého státu ; obvykle ji tvoří několik jednotek úrovně NUTS 2
- **NUTS 2** – řádově nižší jednotka, jakási střední úroveň územně správního členění státu; počet obyvatel se u těchto jednotek pohybuje mezi 1 – 2 miliony; rozloha se u zemí srovnatelných s ČR pohybuje mezi 3 – 10 tis. km²
- **NUTS 3** – jednotka, která v podstatě odpovídá úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy; počet obyvatel se u těchto jednotek pohybuje mezi 200 - 400 tisíci obyvateli a rozloha oscilují mezi 1 – 3 tis. km²
- **NUTS 4** – představuje úroveň okresů, případně mikroregionů
- **NUTS 5** – úroveň obcí

Konkrétné v ČR pak platí:

- NUTS 0 = Česká republika
- NUTS 1 = území ČR
- NUTS 2 = 8 regionů soudržnosti
- NUTS 3 = 14 krajů
- NUTS 4 = 76 okresů (+ 15 obvodů hl. města Prahy) - (LAU 1) ²⁰
- NUTS 5 = 6 254 obcí (LAU 2)

Toto označení – „Klasifikace územních statistických jednotek CZ – NUTS“ vstoupilo v platnost dne 1. ledna 2000.

V dalším období vývoje české regionální politiky můžeme sledovat určitý paradox. Na jednu stranu se naše regionální politika snaží co nejvíce přiblížit té evropské, ale na straně druhé je přijímáno minimum opatření, díky nimž by docházelo

---

¹⁹ Podle Wokoun, R. *Strukturální fondy č.1. Příprava České republiky na využívání strukturálních fondů*. 2.vyd. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj, 1998

²⁰ Pozn. LAU - *Local Administrative Unit* ⇒ místní samosprávné jednotky

k harmonizaci naší regionální politiky a politiky hospodářské a sociální soudržnosti. V roce 1998 byl proto Vládou ČR vydán dokument, jehož cílem bylo alespoň určité sblížení české a evropské regionální politiky (Usnesení vlády č. 235 ze dne 8.4.1998 – Zásady regionální politiky vlády České republiky). „Dalším legislativním nástrojem, který měl zajistit soulad české státní regionální politiky s regionální politikou EU v ČR byl zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.²¹

Zmíněný dokument Zásady regionální politiky vlády ČR z roku 1998, naši regionální politiku definuje takto: Regionální politika je koncepční a výkonná činnost státu a regionálních orgánů, jejímž cílem je²² :

- a) přispívat k harmonickému a vyváženému rozvoji jednotlivých regionů
- b) snižovat rozdíly mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů
- c) podporovat hospodářský a sociální rozvoj jednotlivých regionů, zejména pokud jde o aktivaci jejich nedostatečně využívaného hospodářského a sociálního potenciálu.

Cílem regionální politiky není dosáhnout úplné rovnosti všech regionů, ale spíše rovnosti v šancích. A zejména to, aby byl plně využit potenciál těchto regionů

4.4.2 Regionální politika EU

Regionální politika v EU je prováděna na **třech úrovních**:

- 1) **Nadnárodní úroveň** – tato úroveň je prováděna relativně nezávisle přímo Evropskou unií
- 2) **Národní úroveň** – tuto úroveň provádějí státy samostatně a z toho důvodu je také silně diferencovaná, postupně však dochází k přejímání společných pravidel
- 3) **Regionální úroveň** – ve většině zemí

Regionální a strukturální politika zaujímají v rámci celkové politiky Evropské unie jedno z dominantních postavení. „To lze doložit např. výší finančních prostředků vynakládaných na zabezpečení cílů regionální a strukturální politiky, čímž se

---

²¹ Další důležité zákony, které souvisí s touto problematikou: zákon č.128/2000 Sb.,o obcích, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích a zákon č. 132/ 2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze

²² Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. Zásady regionální politiky vlády České republiky, svazek č. 17, Praha, 1998

dlouhodobě řadí na 2. místo hned za agrární politiku. V posledních letech se regionální politika podílí cca 30% na rozpočtových výdajích EU“(Wokoun 1998; 8)

4.4.2.1 Obecné principy regionální a strukturální politiky EU

- 1) **princip koncentrace** = poukazuje se na to, že by mělo docházet k plnění předem stanovených cílů a nejvíce prostředků by mělo být věnováno regionům s největšími problémy (na ty projekty, které přinášejí největší užitek)
- 2) **princip partnerství** = tato zásada má za cíl, aby se na rozdělení dotací podíleli i samotní příjemci (tedy regiony, obce, soukromé subjekty, atd.)
- 3) **princip programování** = je nutné nastavit určitý časový harmonogram, podle kterého bude pomoc alokována a stanovit komplexní přístup k řešení problémových regionů
- 4) **princip adicionality** (doplňkovosti) = prostředky získané z fondů EU by měly být pouze doplňkovými zdroji, nikoli náhradními. Tedy příjemce dotace se musí určitým dílem finančně podílet na realizaci schváleného projektu!
- 5) **princip monitorování a vyhodnocování** = každý projekt musí být průběžně sledován, musí být vyhodnocovány dosažené výsledky, provedená opatření a celková efektivnost vynaložených prostředků. Jedná se tedy o důkladnou kontrolu jak věcné, tak finanční stránky plnění daného projektu.
- 6) **princip solidarity** = v této tezi je zdůrazněna základní myšlenka celého integračního procesu – kdy hospodářsky vyspělejší země pomáhají prostřednictvím příspěvků do společného rozpočtu těm méně vyspělým
- 7) **princip subsidiarity** = jednotlivé cíle Společenství by měly být řešeny na co možná nejnižší úrovni rozhodování

4.4.2.2 Vývoj regionální a strukturální politiky EU

Ve vývoji regionální a strukturální politiky EU můžeme vymežit několik etap:

- 1) v letech 1958 – 1973
- 2) v letech 1974 – 1985
- 3) v letech 1986 – 1993
- 4) od roku 1994 do 1999
- 5) od roku 2000 do 2004
- 6) zatím poslední programovací období na léta 2007 - 2013

1) První období je charakteristické individuálním přístupem bez jakékoli koordinace na nadnárodní úrovni. Existovala domněnka, že společný trh určité nerovnosti uvnitř EHS²³ vyrovná. Pozornost byla věnována spíše makroekonomickým problémům. Šest zakládajících zemí totiž nevykazovalo takovou heterogenitu, aby bylo nutné vytvářet společnou regionální politiku.

V tomto období již Evropská investiční banka poskytovala výhodné půjčky slabým regionům a v oblasti regionální politiky se také začíná prosazovat společná zemědělská politika.

V roce 1973 ke členským státům přibývá Dánsko, Irsko a Velká Británie, což s sebou nese diferenciaci mezi jednotlivými regiony.

2) V dalším období se již postupně posiluje regionální dimenze integračních politik. A to hlavně z důvodu narůstání strukturální krize a zvolňovala hospodářská dynamika. Hlavním aktérem, který se z členských zemí zasazoval o regionální politiku, byla Velká Británie.

Velmi významným mezníkem je vznik Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF) v roce 1975. „Ten se stal základní vnitřní institucí ES²⁴ pro správu regionální politiky a nástrojem pro snižování výrazných regionálních diferencí v ES. Šlo zejména o regiony s převahou zemědělství a strukturálními změnami v průmyslu v nejvíce postižených oblastech. Podíl ERDF na celkovém rozpočtu EU v r. 1975 činil 4,8% a do r. 1986 se zvýšil na 8,6%.“²⁵

3) Třetí období bylo pro regionální a strukturální politiku ještě příznivější. Byl zahájen projekt Jednotného vnitřního trhu a také byl schválen Akt o jednotné Evropě. V této době se objevuje nový prvek, který je později využíván při reformě regionální a strukturální politiky. Tímto prvkem je „střednědobé plánování regionálních programů“. V roce 1988 došlo k integraci regionální politiky s částí agrární a sociální politiky do tzv. strukturální politiky.

Při této příležitosti bylo pro období 1989 – 1993 stanoveno celkem 5 cílů, a to:

I. Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů

---

²³ EHS = Evropské hospodářské společenství

²⁴ ES = Evropské společenství

²⁵ Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 2008, s. 117

2. Přeměna regionů nebo jejich částí, které jsou vážně ohroženy hospodářským úpadkem
3. Boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podpora integrace mladých lidí a osob vyřazených z trhu práce do pracovního procesu
4. Podpora adaptace pracovníků na hospodářské změny a změny ve výrobě
5. **Podpora rozvoje venkovských regionů:**
  - a) urychlením strukturálních změn v zemědělství v rámci reformy společné zemědělské politiky a podporou modernizace a restrukturalizace rybolovu
  - b) umožněním rozvoje a strukturálních změn venkovských regionů

⇒ předmětem regionální politiky se staly cíle 1, 2 a 5b

V tomto období byl založen předvstupní fond Phare, v roce 1993 dále Fond soudržnosti (CF).

4) Cíle formulované ve třetím období se osvědčily, a proto zůstávají platné i pro toto období a dále k nim přibývá cíl šestý: rozvoj a strukturální změny regionů s extrémně nízkým zalidněním.

Rok 1994 přináší schválení dalších důležitých dokumentů: Evropská komise schválila „Evropu 2000+“ a Radou ministrů pro regionální rozvoj byly přijaty „Principy rozvojové politiky evropského prostoru“. Tyto listiny nejsou sice právně závazné, ale jsou „základními dokumenty regionálního rozvoje předznamenávajícími nové trendy v rozvoji evropského prostoru, včetně nových přístupů k jeho usměrňování. Jejich racionálním východiskem je, že regionální plánování je základním předpokladem harmonického rozvoje Společenství a lepší integrace okrajových regionů [...]”.²⁶

5) V letech 2000 – 2006 došlo k reformě strukturální a regionální politiky – hlavní charakteristikou této změny byla redukce (hlavně počtu cílů na tři a Iniciativ Společenství na čtyři).

6) V roce 2007 začalo šesté programovací období EU, které potrvá až do roku 2013.

---

²⁶ Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*, 2008, s. 119

Významnou změnou učiněnou v této etapě bylo převedení podpory venkova z podstatné části ze systému strukturální a regionální politiky do sféry **společné zemědělské politiky EU**.

5. Problémy malých obcí

Abychom mohli mluvit o problémech malých obcí, je třeba blíže popsat, co vlastně termínem „malá obec“ míním. Malá obec je pro účel této práce obcí s počtem obyvatel pod hodnotu 500 (aplikovala jsem tak vymezení, které použila např. Ing. Pavlína Maříková z České zemědělské univerzity v Praze - Fakulta provozně ekonomická ve své sociologické studii Malé obce)²⁷.

Obcí s počtem obyvatel do hodnoty 499 včetně, je v naší republice téměř 3700, což je 60% všech obcí, ovšem žije v nich pouze 8,5% celkového počtu obyvatel ČR.

Jak jsem zmínila již v úvodu, problémy malých obcí byly předmětem už několika výzkumů, a proto budu vycházet z jejich výsledků (zejména Ing. Maříková: „Sociologický pohled – malé obce“), případně z informací od představitelů okolních vesnic. Vzhledem k tomu, že je má práce zaměřena na MAS Společná Cidlina, jež zahrnuje celkem 36 obcí, vycházím v tomto případě zejména z analýzy provedené v rámci vypracování Strategického plánu MAS „Nejen společná řeka“ a Integrované strategie regionu Společná Cidlina 2007 - 2013.

Obecným problémem malých obcí je zejména nízká hustota osídlení a s ní spojené vyšší náklady na dosažení srovnatelné úrovně veřejných služeb a vybavenosti ve srovnání s většími obcemi (Galvasová 2007). A pokud tento problém analyzujeme, můžeme s ním spojit tyto dílčí problémy:

- Nedostačující technická vybavenost
- Neuspokojivá občanská vybavenost a kulturní vyžití
- Snižování úrovně dopravní obslužnosti veřejnou dopravou
- Nedostatek pracovních příležitostí
- Ovšem většina předchozích témat úzce souvisí s nedostatkem finančních zdrojů (resp. nevyhovujícím systémem financování) malých obcí

Vliv na problémy malých obcí mají ovšem také globální trendy, jako např. nepříznivý demografický vývoj. Obyvatelstvo na vesnicích stárne, a to i z toho důvodu, že vzhledem k výše uvedeným nedostatkům těchto obcí mladí lidé raději odcházejí do

---

²⁷ Malé obce -- sociologický pohled (Vymezení malých obcí a jejich charakteristika), Dostupné na: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6169068> (On-line: 12. 8. 2009)

měst, či městských předměstí, kde mají všechno „na dosah ruky“ a tím i jednodušší a komfortnější život.

V MAS Společné Cidlině jsou sloučeny 2 mikroregiony a v rámci nich celkem 34 obcí + 2 obce, které nejsou členem ani jednoho z nich. Z těchto 36 obcí je 26 obcí s počtem obyvatel pod 500 (a 10 z nich má dokonce pod 200 obyvatel), 6 obcí s počtem obyvatel pod 1000 a 4 obce s více než 1000 obyvateli.

Z celkového počtu obyvatel MAS, žilo k roku 2001 celých 48 % obyvatel ve dvou největších městech regionu, tedy Chlumci nad Cidlinou a v Novém Bydžově. Tato dvě města jsou zároveň spádovými městy, která vynahrazují obyvatelům okolních malých obcí nedostačující služby.

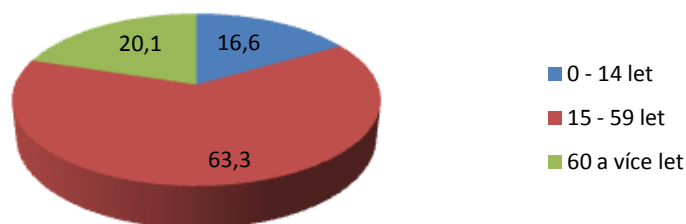
Nyní konkrétněji k jednotlivým tématům:

5.1 Obyvatelstvo – demografické stárnutí, odchod mladých a vzdělaných lidí

Obecně je známo, že již delší dobu populace ČR celkově stárne. Přibývá starých lidí, nově narozených naopak ročně ubývá. A na venkově a zejména malých obcích je tento proces patrný dvojnásob. Vzhledem k nedostatkům v infrastruktuře a občanské vybavenosti se mnoho mladých lidí rozhodne žít raději pohodlněji a mít vše „na dosah ruky“, proto odchází bydlet do měst, případně na předměstí. V malých obcích tak zůstávají pouze starousedlíci, kteří si na venkovský život zvykli, ovšem ani tak pro ně zde není jednoduchým. Musí dojíždět k lékaři, za úřady, často i na nákupy, kulturní vyžití je zde téměř nulové.

Stejně jako v rámci celé České republiky, i v oblasti MAS Společná Cidlina se projevuje trend demografického stárnutí. Obyvatelstva zejména na malých obcích ubývá, věková struktura je nepříznivá – přibývá starých lidí, mladí a vzdělaní lidé odcházejí do měst za práci a lepší dostupností veškerých služeb.

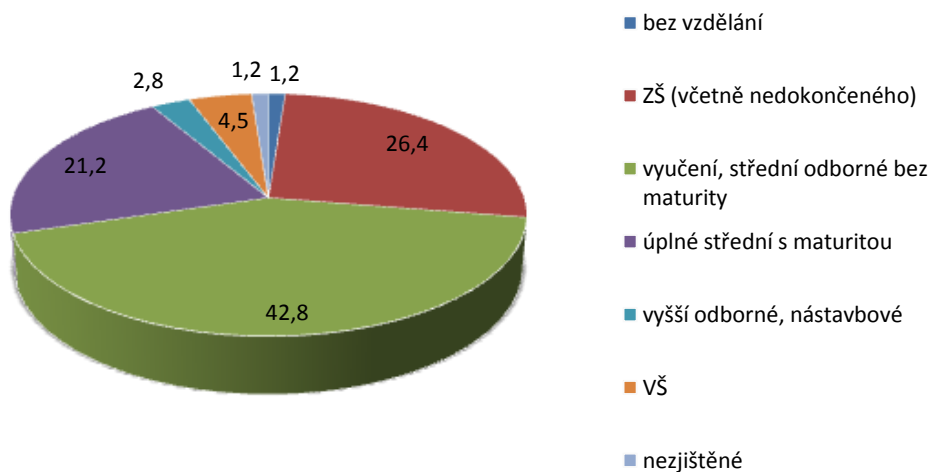
Věková struktura obyvatel MAS Společná Cidlina

Zdroj: vlastní zpracování autora dle Integrované strategie regionu Společná Cidlina 2007 - 2013 (POZN. Uvedené údaje jsou uvedeny v procentech - z celkového počtu 25 896 obyvatel MAS k roku 2006) – platí též pro všechny následující grafy

Dalším nepříznivým trendem v souvislosti s obyvatelstvem je neuspokojivá vzdělanostní struktura. Podle analýzy provedené v rámci vypracování Integrované strategie regionu Společná Cidlina je vzdělanostní struktura obyvatel žijících na tomto území následující:

Vzdělanostní struktura obyvatel MAS Společná Cidlina

V celé ČR je vysokoškolsky vzdělaných lidí téměř dvakrát tolik (8,9 %)! Míra středoškolsky vzdělaných lidí s maturitou je oproti hodnotě v celé ČR také velmi nízká.

5.2 Nezaměstnanost

Ekonomicky aktivních lidí v regionu je pouze 48,8 % z celkového počtu. Region je víceméně zemědělsko-průmyslový. Zaměstnanost obyvatelstva převládá v sekundární sféře (48,5 %), následuje sféra terciární (39,3 %). Zaměstnanost v primárním sektoru v souladu s celorepublikovým trendem hodně klesla, nyní zaujímá hodnotu 12,2 %.

Nezaměstnanost se v rámci regionu vyvíjí odlišně od celorepublikového trendu a bohužel je oproti těmto hodnotám vždy cca o 2 % vyšší. Údaj z roku 2005 poukazuje na 10,1% ní nezaměstnanost v regionu oproti hodnotě 7,8 % za celou ČR.

V souvislosti s nezaměstnaností je také důležité zmínit hodnotu 37,8 %, což je procento lidí dojíždějících za prací mimo obec (v rámci analyzovaného regionu).

Globálním problémem malých obcí souvisejícím s nezaměstnaností je zejména nedostatek pracovních příležitostí, nedostatečná vzdělanost obyvatel a bohužel často také nedostatečná dopravní obslužnost obcí a tedy nemožnost pravidelně dojíždět za prací jinam.

5.3 Nedostačující občanská vybavenost

Problémem v rámci občanské vybavenosti je zejména nedostatek nebo spíše nerovnoměrné rozmístění zdravotnických služeb, což představuje problém zejména pro starší lidi, případně rodiče s malými dětmi. V rámci malých obcí nejsou tyto služby dostupné, proto jsou tito obyvatelé nuceni za lékaři dojíždět.

Kulturní vyžití je ve většině malých obcí ubohé, a proto je v tomto případě nutné spoléhat na spádová města v okolí (tedy Chlumeck nad Cidlinou, nebo Nový Bydžov, případně až na krajské město Hradec Králové).

Celkově totiž region nepatří mezi atraktivní cíle cestovního ruchu. Jak se dočteme v analýze Integrované strategie regionu Společná Cidlina: „...region také doplácí na nedostatečně rozvinutou infrastrukturu cestovního ruchu včetně servisu poskytovaných služeb“(Integrovaná strategie; 27).

5.4 Nedostačující technická vybavenost

Většina malých obcí se potýká s tím, že zde stále ještě chybí čistírna odpadních vod, kanalizace, vodovod, či plynofikace. Ovšem, jak uvádí Maříková ve své studii: „Počet obcí vybavených vodovodem, kanalizací a plynofikací každoročně stoupá. Vybavenost je však přímo závislá na velikosti obce [...]“ (Maříková 2005). Tento problém zjevně souvisí s nedostatkem financí té dané obci.

V rámci MAS se potvrzuje přímá úměrnost: technická vybavenost obce a její velikost. Dále závisí technická vybavenost na rozpočtu obce a přírodních podmínkách, které obec ovlivňují. Stav plynofikace je výborný, je totiž připojeno všech 36 obcí. Veřejný vodovod mají také téměř všechny obce regionu (mimo jednu). Nejhorší situace se týká odvodu splaškových vod, většina obcí totiž vůbec nemá veřejnou kanalizaci (v rámci regionu je obecní kanalizací vybaveno pouhých 22 %!). Také čistírnu odpadních vod má pouhých 12 obcí v regionu (33 %).

Nedostačující vybavenost technickou infrastrukturou je vzhledem k její finanční nákladnosti záležitostí především nedostatku financí v obecních rozpočtech.

5.5 Dopravní obslužnost – veřejná hromadná doprava

V neuspokojivé dopravní obslužnosti spatřuji jeden ze zásadních problémů. Tento nedostatek totiž způsobuje jakési odříznutí obcí a jejich obyvatel od okolí. Obyvatelé těchto obcí si tedy mohou jen stěžít vynahradiť chybějící služby dojížděním jinam.

V regionu je doprava zajišťována kombinací autobusové a vlakové přepravy (vlaková přeprava je dostupná pouze v některých obcích). Frekvence spojů je ovšem slabá a o víkendech a ve všední dny po 17. hodině dokonce nulová.

Shrnutí kapitoly

Pokud předchozí kapitolu shrneme, je patrné, že mezi největší problémy obcí (a většinou jsou to právě malé obce) v rámci regionu MAS Společná Cidlina patří tyto:

- Nepříznivá demografická struktura (mnoho starých lidí, odchod mladých a vzdělaných lidí)
- Poměrně vysoká nezaměstnanost (způsobená nedostatkem pracovních příležitostí a také nevyhovující kvalifikací místních obyvatel)
- Neuspokojivá občanská vybavenost (chybí lékaři, školy, další služby jako kadeřník atd.)
- Nedostatečná technická vybavenost obcí (chybí napojení na veřejnou kanalizaci, v některých obcích dosud nejsou čistírny odpadních vod)
- Nedostačující zajištění dopravní obslužnosti území
- Turisticky neatraktivní prostředí

Jak už jsem výše zmínila, za většinou problémů obcí stojí nedostatek finančních prostředků v obecních rozpočtech. Tento nepříznivý fakt je ještě podpořen nízkým daňovým přínosem (vzhledem k malé početnosti obyvatel obcí). Protože obce nemají dostatek finančních zdrojů, nemohou si dovolit zatraktivňovat prostředí obce zajištěním dostupnosti veškerých občanských služeb (kulturní vyžití pro obyvatele, školy a školky pro místní děti, možnost nákupu alespoň základních potravin bez nutnosti dojíždět do větších okolních měst), stavbou kanalizací, zajištěním dostupné a dostačující veřejné dopravy, atd.

Dostatek finančních prostředků samozřejmě znamená možnost investovat do rozvoje obce a s tím i možnost řešení jejích dlouhotrvajících problémů. Z toho důvodu je pro ně možnost získání dotací z Evropských fondů velkou šancí a výzvou, v některých případech možná až záchranou. Bohužel smutným faktem je to, že jednotlivé obce nemají dostatečné schopnosti, ani časový nebo administrativní potenciál hledat možnosti dotací, připravovat žádosti o dotace a následně využívat získané finanční prostředky pro přípravu a realizaci rozvojových projektů. Samotné řízení obce je administrativně i časově velmi náročné, navíc většina starostů v rámci tohoto regionu je neuvolněných! Tedy k funkci starosty mají ještě své „hlavní“ zaměstnání. Proto v tomto případě nezůstává jiná možnost než využít pomoci agentur, zpracovatelských firem, nebo právě sdružení jako je třeba MAS, které jsou schopné s přípravou projektu a žádostí o dotaci pomoci.

6. Možnosti malých obcí při využití finančních prostředků EU

V této kapitole popíšu možnosti získání dotací z fondů Evropské unie. Výčet možných zdrojů financí z EU bude úplný, ale více se bude věnovat těm možnostem, které jsou relevantní pro malé obce.

Uspořádání fondů a rozdělení finančních zdrojů EU je upraveno *Nářízením Rady (ES) 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999*, jež vymezuje to, jakým způsobem má Strukturální fond a Fond Soudržnosti přispívat, zároveň definuje kriteria pro přidělování finančních zdrojů.

Nejprve objasním způsob, jak vlastně samotná možnost získání dotace z EU vzniká:

Národní rozvojový plán

Pomyslným začátkem této cesty (pokud neuvažujeme vstup naší republiky do EU, nebo samotnou legislativu EU) je vypracování Národního rozvojového plánu (NRP) – toto je základní strategický dokument, jež má vyjadřovat základní směřování a priority naší země a současně cíle dalšího rozvoje.

„Práce na NRP byly zahájeny v polovině roku 2005 a do jeho zpracování byli v rámci několika pracovních skupin zapojeni zástupci orgánů státní správy, regionů soudržnosti NUTS II, Českého statistického úřadu, Hospodářské komory a dalších subjektů reprezentujících akademický sektor, podnikatele, odbory i neziskovou sféru. NRP tedy vznikl na základě principu partnerství a aktéři měli možnost ho svými připomínkami významně ovlivnit.“²⁸

Tento dokument samozřejmě musí respektovat legislativu ČR a EU, dále by měl vycházet ze Strategických obecných zásad Společenství a z dalších obecných strategií (jako je např. strategie udržitelného rozvoje, strategie hospodářského růstu a podobně). Globálním cílem je snaha o rozvoj území ve prospěch kvality života obyvatel a v souvislosti s tím růst zaměstnanosti a rozkvět regionů a v neposlední řadě celkové zvýšení konkurenceschopnosti české ekonomiky. Tento globální cíl bude naplňován prostřednictvím 4 strategických cílů (které vycházejí z analýzy současné situace země):

- 1 – Konkurenceschopná ekonomika
- 2 – Otevřená, flexibilní a soudržná společnost
- 3 – Atraktivní prostředí
- 4 – Vyvážený rozvoj území

⇒ na tato strategické cíle navazují 4 prioritní osy.

Národní strategický referenční rámec

Bez tohoto dokumentu by Česká republika nemohla vyjednávat o operačních programech, a tudíž by byla i bez možnosti získat finanční pomoc z Evropských fondů. Povinnost zpracovat Národní strategický referenční rámec (dále jen NSRR) vyplývá již z výše uvedeného Nařízení Rady (ES) 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.

Součástí tohoto dokumentu je analýza současného stavu země, tedy klíčových faktorů, které mohou být prostředkem ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR ale zároveň výčet překážek a slabin, které mohou stát v cestě rozvoji naší ekonomiky a společnosti celkově.

NSRR by měl vycházet ze strategických dokumentů dané země a současně by měl být v souladu se strategickými dokumenty Společenství. Tento dokument je jakýmsi systémem operačních programů (dále OP) politiky hospodářské a sociální soudržnosti 2007–2013, pomocí nichž by měly být realizovány jednotlivé prioritní osy.

Česká republika patří mezi země, které mají nejvíce vypsanych operačních programů (celkem 24), což samo o sobě bohužel trochu komplikuje celý proces získávání finančních zdrojů z EU. V této souvislosti je také důležité zmínit, že žádné dva OP se nesmí tematicky překrývat (resp. nemělo by být možné zažádat o dotaci na jeden a tentýž projektový záměr z více než jednoho OP)!

Ještě než se dostaneme k výčtu samotných OP, pokusím se přehledně zobrazit možnosti dotačních titulů pro malé obce. Protože mimo Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (neboli Kohezního fondu), které financují zmíněné OP (a tedy všechny 3 Cíle Společenství), mají malé obce významnější zdroj financí v rámci Společné

---

²⁸ Dostupné na: Národní rozvojový plán 2007-2013, Business info:
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu/narodni-rozvojovy-plan-cr-2007-2013/1000522/39487/> (on-line 25. 10. 2009, 19:59)

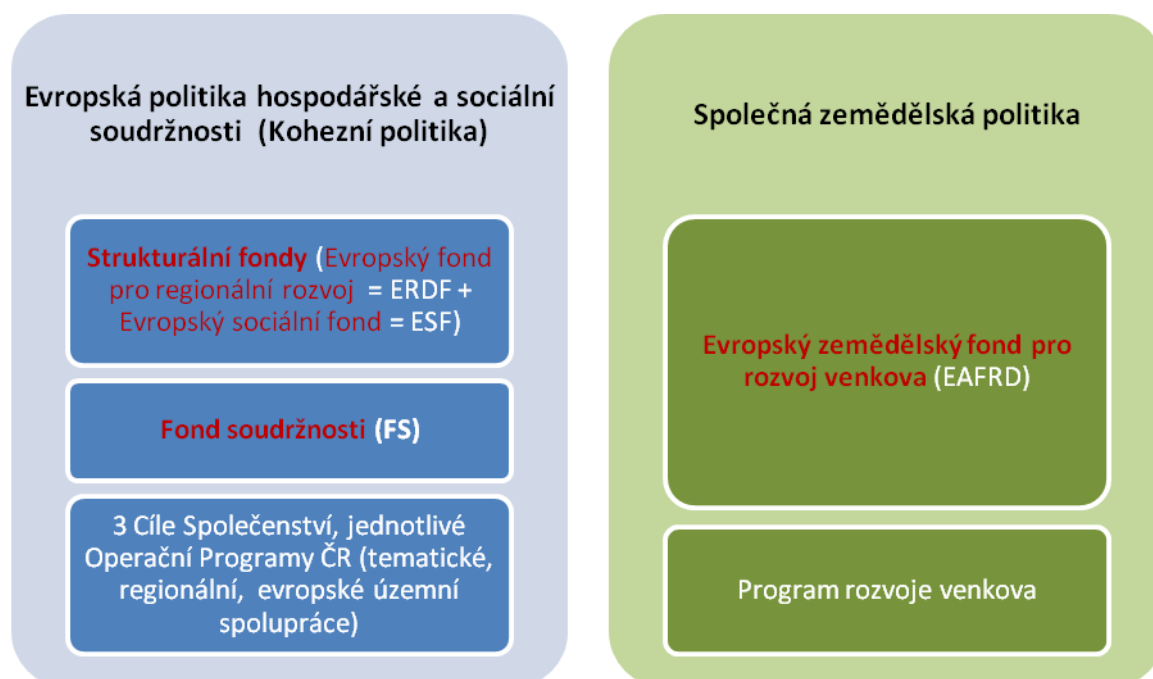
zemědělské politiky. Tato skutečnost vznikla změnou v rámci nového programového období 2007 – 2013. Změnu znázorňuje následující tabulka:

ZMĚNY VE STRUKTUŘE CÍLŮ A FINANČNÍCH NÁSTROJŮ			
2000 – 2006		2007 – 2013	
Cíle	Finanční nástroj	Cíle	Finanční nástroj
Soudržnost	Fond soudržnosti	Konvergence a konkurenceschopnost	Fond soudržnosti ERDF ESF
Cíl 1	ERDF ESF EAGGF - orientační sekce FIFG		
Cíl 2	ERDF ESF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost - regionální úroveň - nadnárodní úroveň Evropská strategie zaměstnanosti	ERDF ESF
Cíl 3	ESF		
INTERREG	ERDF	Evropská územní spolupráce	ERDF
URBAN	ERDF		
EQUAL	ESF		
LEADER+	EAGGF		
Rozvoj venkova a restrukturalizace rybářství mimo regiony Cíle 1	EAGGF FIFG	Problematika rozvoje venkova a rybolovu není nadále součástí politiky soudržnosti, ale řadí se pod SPOLEČNOU ZEMĚDĚLSKOU POLITIKU.	
9 CÍLŮ	6 FINANČNÍCH NÁSTROJŮ	3 CÍLE	3 FINANČNÍ NÁSTROJE

Zdroj: Abeceda fondů Evropské unie 2007 – 2013 (MMR ČR, Národní orgán pro koordinaci; 2008)

Z tabulky je tedy patrné, že problematiku venkova (která nejvíce souvisí s tématem mé práce) již spravuje samostatná oblast politiky, a sice Společná

zemědělská politika (SZP, neboli *Common Agricultural Policy = CAP*). Tedy – pokud shrneme všechny možnosti získání finančních zdrojů pro malé obce a také politiky EU zaměřené na problematiku malých obcí (alespoň okrajově), získáme následující zobrazení:

Zdroj: vlastní zpracování autora

Pozn.: malé obce mohou získat také dotace z Programu obnovy venkova, jež je ovšem financován ze zdrojů jednotlivých krajů (tedy výhradně ze zdrojů ČR a proto se mu nebudu blíže věnovat).

6.1 EVROPSKÁ POLITIKA HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI

Strukturální fondy a Fond soudržnosti (*Structural Funds and the Cohesion Fund*)

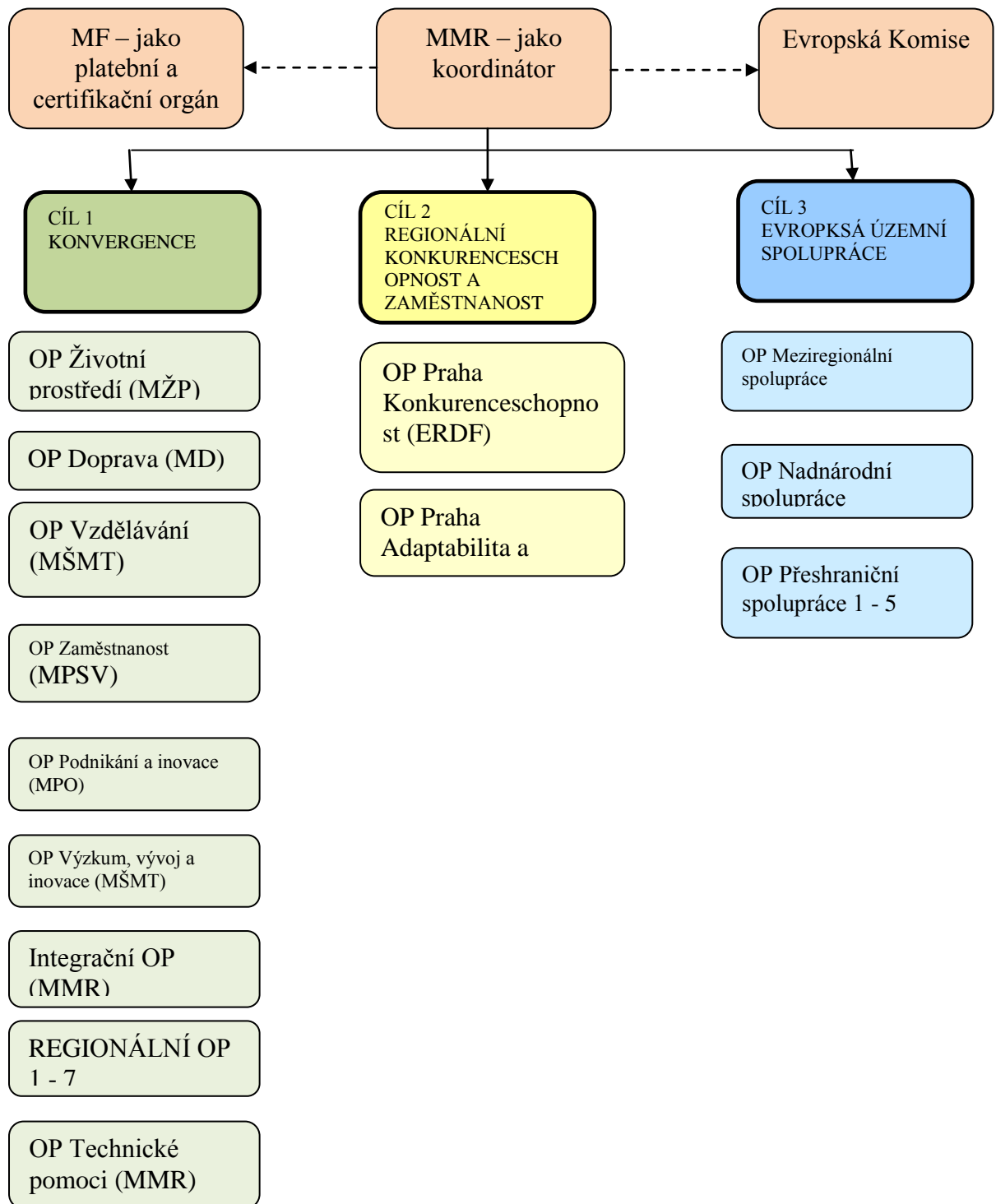
Z těchto fondů jsou financovány všechny již zmíněné vypsání operační programy. Pro programové období 2007 – 2013 bylo vypsáno celkem 24 operačních programů.

Tyto programy jsou rozčleněny v rámci **třech oficiálních cílů rozvoje EU:**

1. Cíl (konvergence) obsahuje 8 tematických operačních programů a 7 regionálních operačních programů.
2. Cíl (regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost) zahrnuje 2 programy pro Prahu.

3. Cíl (evropská územní spolupráce) zaštiťuje 9 programů přeshraniční nebo mezinárodní spolupráce (včetně programů INTERACT II a ESPON 2013, které blíže popíšu níže).

Strukturu jednotlivých OP a jejich náležitost k jednotlivým cílům, ilustruje následující diagram:

Zdroj: autor - zpracováno dle www.strukturalni-fondy.cz, www.mmr.cz

Nyní popíšu jednotlivé cíle a OP trochu konkrétněji²⁹ (podrobné údaje k jednotlivým OP jsou k nahlédnutí v příloze č. 1):

CÍL 1 – KONVERGENCE – smyslem tohoto cíle je dosáhnout vyrovnané úrovně regionů zemí Evropské unie, resp. zvyšování méně rozvinutých členských států a regionů EU (těch, jejichž HDP je nižší než 75% průměru HDP EU-25). Zahrnuje 81,5% celkových finančních zdrojů EU pro tuto oblast politiky.

Tematické operační programy:

- OP Podnikání a inovace
- OP Doprava
- OP Životní prostředí
- OP Lidské zdroje a zaměstnanost
- OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost
- OP Výzkum a vývoj pro inovace
- Integrovaný operační program
- OP Technická pomoc

Regionální operační programy (ROP):

- ROP NUTS II Jihovýchod
- ROP NUTS II Jihozápad
- ROP NUTS II Moravskoslezsko
- ROP NUTS II Severovýchod
- ROP NUTS II Severozápad
- ROP NUTS II Střední Čechy
- ROP NUTS II Střední Morava

CÍL 2 - REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOST A ZAMĚSTNANOST –

obsahem tohoto cíle je snaha posílit konkurenceschopnost a atraktivnost regionů a to zejména prostřednictvím programů zaměřených na zlepšování životního prostředí a posilování zaměstnanosti. Tato oblast je zaměřena pouze na ty regiony, jejichž HDP je vyšší než 75% průměru HDP EU-25, což u nás platí pouze pro region hl. město Praha.

- OP Praha Konkurenceschopnost
- OP Praha Adaptabilita

CÍL 3 – EVROPSKÁ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCE – záměrem tohoto cíle je posílit přeshraniční, meziregionální i nadnárodní spolupráci a to pomocí různých iniciativ společenství; zároveň také podpora výzkumu a výměna poznatků a zkušeností mezi regiony a členskými zeměmi EU. Pod tento cíl spadá celá ČR včetně Prahy.

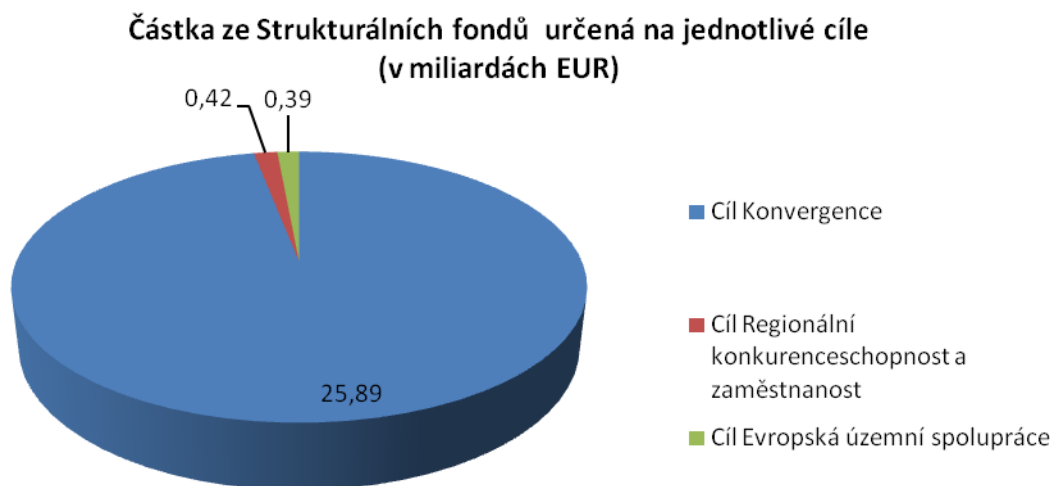
- OP Meziregionální spolupráce
- OP Nadnárodní spolupráce
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko
- INTERACT II
- ESPON 2013

Pro shrnutí lze konstatovat, že obce mohou být eventuálními žadateli o dotaci v podstatě v rámci všech cílů (mimo cíle 2, který je vypsán výhradně pro Prahu) a OP Výzkum a vývoj pro inovace.

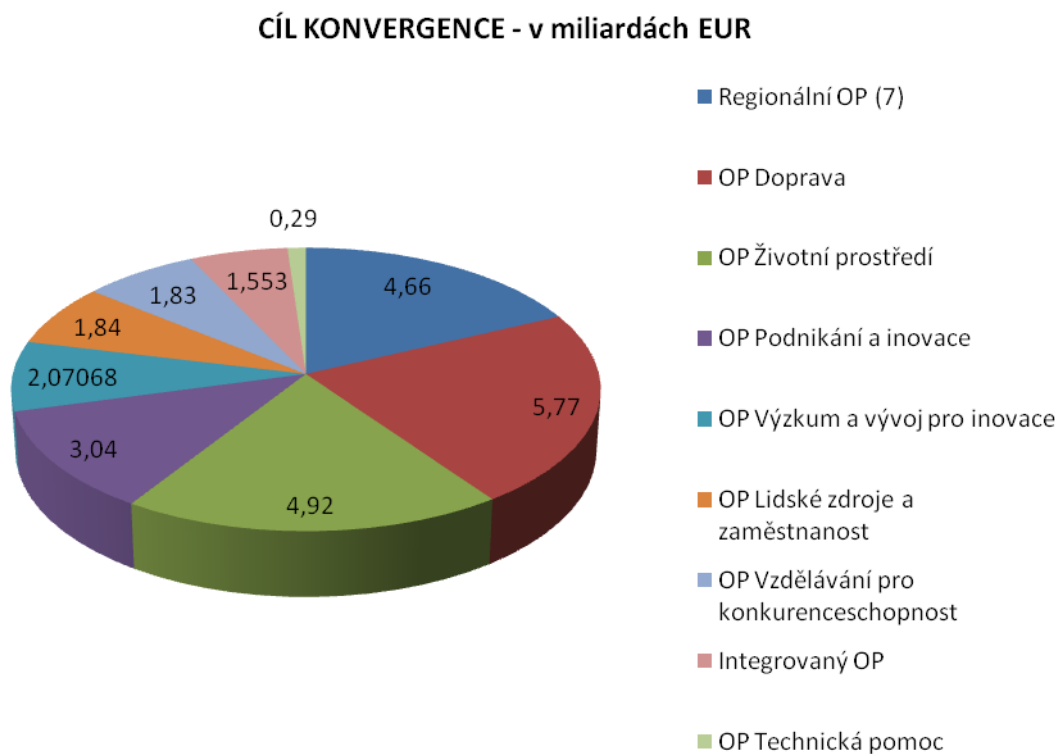
Na níže uvedeném grafu jsou znázorněny částky určené v rámci příspěvků ze Strukturálních fondů EU pro Českou republiku na financování jednotlivých cílů:

---

²⁹ Podle: Abeceda fondů EU 2007 – 2013 (MMR ČR, Národní orgán pro koordinaci 2008)

Zdroj: vlastní zpracování autora (podle informací na www.strukturalni-fondy.cz)

Zdroj: vlastní zpracování autora (podle informací na www.strukturalni-fondy.cz)

6.2 SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA

(angl. *Common Agricultural Policy – CAP*; franc. *Politique agricole commune – PAC*)

Je jednou ze společných politik EU, která je dlouhodobě nejobsáhlejší položkou rozpočtu EU (v roce 1979 představovaly výdaje na evropské zemědělství 75 procent

rozpočtu tehdejšího Evropského hospodářského společenství, v roce 2005 to bylo 44%, což je zhruba 43 miliard euro).

Důležitost rozvoje venkova vyplývá už ze samotného faktu, že venkovské oblasti tvoří 90% území EU a žije zde téměř 60% obyvatel členských zemí. Strategické směrnice pro rozvoj venkova byly vytyčeny v únoru roku 2006. Cílem „nové“ politiky rozvoje venkova je zlepšení udržitelného rozvoje v souladu s lisabonskou strategií a závěry Göteborgského summitu.

Cíle Společné zemědělské politiky (SZP) byly formulovány již v člancích 32 – 38 Římské smlouvy (tedy v roce 1958)³⁰ :

- zvýšení produktivity práce v zemědělství
- zajištění životní úrovně zemědělských výrobců a to hlavně zvyšováním individuálních příjmů osob pracujících v zemědělství
- stabilizace zemědělských trhů
- zajištění plynulého zásobování
- zajištění dodávek potravin pro spotřebitele za rozumné ceny a zemědělských surovin pro zpracovatele

„Původním cílem podpory zemědělství v evropských zemích bylo vytvořit prostřednictvím systému dotací pro zemědělce takové podmínky, které by jim na venkově umožnily kvalitní život srovnatelný s životem lidí ve velkých městech a zabránily by dalšímu vyklidňování venkova.“³¹

Společná zemědělská politika je zaměřena hlavně na oblast zemědělské výroby a podporu zemědělců samotných. Ovšem já se v práci zaměřuji na problémy malých obcí a nikoliv pouze na problémy zemědělství. V této politice mě tedy bude zajímat hlavně část zaměřující se na podporu venkova a malých obcí.

„SZP je financována ze zdrojů evropského rozpočtu. K tomuto účelu byl v roce 1962 vytvořen zvláštní fond – **Evropský zemědělský záruční a orientační fond** (*European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF*). Financování společné

---

³⁰ Převzato z : <http://www.edotace.cz/1/0/1001/sekce/spolecna-zemedelska-politika/> (on-line 11.2.2009, 12:24)

³¹ tamtéž

zemědělské politiky z prostředků EAGGF bylo realizováno od roku 1972 – 2006.³² Fond byl od roku 1964 rozdělen do dvou sekcí: první část je nazývána *záruční sekcí* (cca 90% výdajů SZP) – z této sekce byla financována i podpora rozvoje venkova. Druhá část, nazvaná *orientační sekce* plnila méně významnou roli – prostřednictvím tohoto fondu byly financovány např. dlouhodobé strukturální změny v zemědělství. Cílem této části fondu přispět ke snížení regionálních disparit v Evropě a také podpora regionálního rozvoje.

Jak bylo již výše řečeno, Evropský zemědělský záruční a orientační fond financoval SZP v letech 1972 – 2006. V roce 2007 byl tento fond nahrazen 2 novými fondy, a to:

- 1) **Evropský zemědělský záruční fond** (*European Agricultural Guarantee Fund, EAGF*)
- 2) **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova** (*European Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD*)

Zemědělské složky jsou velmi významnou výdajovou součástí rozpočtu EU, ovšem trendem poslední doby je tato vydání spíše snižovat.

I přesto, že v posledních letech dochází v oblasti zemědělství k modernizaci a restrukturalizaci, existují výrazné rozdíly v prosperitě států EU-15 a v nových členských státech. Tyto rozdíly jsou ještě markantnější mezi oblastmi venkovskými a městskými.

Problém velké vzájemné odlišnosti v rozvinutosti různých oblastí a regionů byl v Evropské unii vnímán již před vstupem nových členských států a z toho důvodu byla vyvinuta předvstupní pomoc prostřednictvím fondu **SAPARD** – ten financuje zejména opatření zacílená na rozvoje venkovských oblastí v těchto zemích.

SAPARD (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) je program, který měl za cíl napomoci kandidátským zemím přizpůsobit se ustanovením Společné zemědělské politiky (CAP), dále strukturálním změnám v jednotlivých zemědělských sektorech a také na venkově. Kandidátské země měly možnost tento program využívat v období 2000 – 2006, maximálně ovšem do data vstupu do EU.

---

³² Fojtíková, L., Lebieczik, M. *Společné politiky EU. Historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2008

Cílem programu je:

- Příspěvek k zavádění práva Evropského společenství v oblasti společné zemědělské politiky
- Řešit prioritní a specifické problémy spojené s trvale udržitelnými změnami v sektoru zemědělství a ve venkovských oblastech kandidátských zemí.

„Přínosem SAPARD je také možnost osvojit si náročná pravidla strukturálních fondů Evropské unie a principů programování, vybudování potřebných institucí, připravení legislativního rámce a podmínek pro monitorování programu SAPARD v ČR.“³³

V České republice za program odpovídalo Ministerstvo zemědělství ČR a Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Obě ministerstva měla zajistit koordinaci naplňování programu SAPARD a priorit a opatření, jež byla stanovena v Plánu rozvoje zemědělství a venkova ČR na období 2000 – 2006 (tento dokument byl předložen Evropské komisi v roce 2000).³⁴

Program SAPARD byl prvním skutečně decentralizovaným nástrojem pomoci Evropského společenství, kdy hlavní odpovědnost za realizaci projektů náležela na orgánech české státní správy. Evropská komise poté prováděla pouze kontrolu ex-post (oproti např. programu Phare – kde byla prováděna kontrola ex-ante).³⁵ U nás byl program zahájen v dubnu roku 2002, příjem smluv byl ukončen 31. prosince roku 2003. V rámci sedmi kol bylo přijato více než 3000 projektů a následně uzavřeno 1692 smluv – což pro nás znamenalo cca 4,5 mld. vyčerpaných korun.

Na program SAPARD v roce 2004 navázal zejména Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a také Společný regionální operační program.

Pro nové rozpočtové období na léta 2007 – 2013 bylo Evropskou komisí formulováno šest priorit venkovského rozvoje³⁶:

- Zlepšování konkurenceschopnosti v zemědělství a lesnictví
- Zlepšování životního prostředí a života na venkově
- Zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace
- Výstavba místních kapacit pro růst zaměstnanosti

³³ <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/sapard> (on-line : 2.3.2009 8:45)

³⁴ Podle: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xls/pom_eu_ukonprogr_sapard (on-line : 4.3.2009 8:44)

³⁵ Podle: tamtéž

³⁶ Podle: Fojtíková, L., Lebieczik, M. *Společné politiky EU. Historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vydání. Prah : C.H.Beck, 2008 s. 25

- Přenesení priorit do dílčích programů
- Komplementarita nástrojů Společenství

Těchto priorit má být dosaženo pomocí financí, jež jsou členským státům EU poskytovány z rozpočtu EU prostřednictvím nového fondu – **Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova**. Oproti minulému programovému období je toto asi nejvýraznější změna – tedy, že financování problematiky venkova již není v gesci strukturálních fondů (a politiky soudržnosti), ale stalo se samostatnou oblastí – v rámci Společné zemědělské politiky.

Nyní se ještě podrobněji vrátím k výše zmíněnému aktuálně fungujícímu fondu Společné zemědělské politiky:

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (*European Agricultural Fund for Rural Development, EAFRD*)

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova je tedy finančním nástrojem spadajícím pod Společnou zemědělskou politiku. Prostředky z tohoto fondu jsou většinou zacíleny na zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, dále zlepšení životního prostředí a krajiny a také na zvýšení kvality života ve venkovských oblastech a v neposlední řadě diverzifikace hospodářství venkova.

U nás jsou z EAFRD hrazeny projekty, které jsou předloženy v tzv. Programu rozvoje venkova ČR (PRV ČR). Řídícím orgánem zmíněného programu je v ČR Ministerstvo zemědělství ČR a zprostředkujícím subjektem je Státní zemědělství intervenční fond.³⁷

6.2.1 Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova (dále jen PRV) nahradil předcházející Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) a Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ) z předešlého programového období 2004 - 2006.

PRV je programovým dokumentem pro čerpání prostředků z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova na programové období 2007 – 2013, a zahrnuje následující osy:

OSA I – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

- 1.1 – Opatření zaměřená na restrukturalizaci a rozvoj fyzického kapitálu a podporu inovací
- 1.2 – Opatření pro Českou republiku a ostatní nové členské země EU
- 1.3 – Opatření zaměřená na podporu vědomostí a zdokonalování lidského potenciálu

OSA II – Zlepšování životního prostředí a krajiny

- 2.1 – Opatření zaměřená na udržitelné využívání zemědělské půdy
- 2.2 – Opatření zaměřená na udržitelné využívání lesní půdy

OSA III – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

- 3.1 – Opatření k diverzifikaci hospodářství venkova
- 3.2 – Opatření ke zlepšení kvality života ve venkovských oblastech
- 3.3 – Opatření týkající se vzdělávání a informování hospodářských subjektů, působících v oblastech, na něž se vztahuje OSA III

OSA IV – Leader

- 4.1 – Implementace místní rozvojové strategie
- 4.2 – Realizace projektů spolupráce

Technická pomoc

- Příprava, sledování, hodnocení, informování a kontrola v rámci programu
- Zřízení a provoz celostátní pro venkov

Má práce se v praktické části soustředí zejména na OSU IV. A to z toho důvodu, že OSA IV se zaměřuje na metodu Leader a právě v rámci této metody vznikají Místní akční skupiny, a právě otázce jejich smysluplnosti se chci věnovat.

---

³⁷ Podle : http://www.euroskop.cz/43/sekce/fondy_eu (on-line 9.3.2009, 11:35)

6.2.1.1 LEADER

„Liaison entre les actions de développement d'économie rurale“ = Spojitost mezi akcemi hospodářského rozvoje venkova.

Iniciativa LEADER existuje v rámci Evropy již od roku 1991 a stala se postupně „základním kamenem“ rozvoje venkova. „Metoda LEADER obecně je založena na nezištné spolupráci zástupců různých socioekonomických sektorů na daném venkovském území.“ (Matoušková 2006, 4) Uvedená metoda vede ke spojení ekonomických partnerů, občanské společnosti a také veřejné správy, která by v tomto případě měla být zastoupena v menšině. Seskupení vzniklé tímto způsobem se nazývá Místní Akční Skupina (MAS), nebo Local Action Group (LAG).

Významným momentem metody LEADER je také skutečnost, že v podstatě funguje na principu tvorby politiky zezdola. Aktéři sami (ti na nejnižší úrovni – jakými jsou obyčejní občané z měst a obcí, podnikatelé, členové občanských sdružení či příspěvkových organizací atd.) mají možnost navrhnout, co by mělo být zahrnuto to Strategického plánu a jakým problémům by měla být věnována pozornost.

Cílem metody LEADER je hlavně podpora uplatňování integrovaných, místních a specificky zaměřených strategií zaměřených na trvale udržitelný rozvoj. Dále podporuje spolupráci jednotlivých aktérů v rámci daného regionu a velký význam má také výměna zkušeností mezi regiony.

Historie LEADER:

V programovém období 2000 – 2006 byl v rámci EU realizován program LEADER+. V této etapě však naše republika nebyla členem Společenství. Programu LEADER+ využilo 10 českých MAS pouze jako pilotního projektu.

Na principu LEADER byly „plnohodnotně“ doposud v ČR realizovány 2 programy, a sice: LEADER ČR, který byl realizován od roku 2004 a byl financován ze státního rozpočtu (Ministerstvo zemědělství) a operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (v rámci něho podopatření LEADER +, pro zkrácené programové období 2004 - 2006)

Na metodě Leader byl postaven i předstupní program SAPARD (2000 – 2006), který jsem zmínila výše.

7. Přehled potenciálních možností malých obcí získat dotaci

Podrobný rozpis všech operačních programů, jež jsou přístupné České republice, je uveden výše a v příloze číslo 1. V této kapitole se zaměřím pouze na ty operační programy, které jsou relevantní pro malé obce.

Obce nemají možnost žádat o finanční podporu v operačním programu Doprava, ani v operačním programu Výzkum a vývoj pro inovace. Vyřazeny z možnosti podávání žádostí o dotace jsou obce i v některých oblastech podpory v rámci ostatních OP.

OBLAST PODPORY	OBEC jako potenciální žadatel (případná podmínka) ³⁸	ÚČEL DOTACE	GESCE
OP Podnikání a inovace			
2.1	Územně samosprávné celky	Podpora malých a středních podnikatelů (-bezúročné půjčky a úvěry)	MPO ČR
3.1	Územně samosprávné celky	Podpora úspor energie a obnovitelné zdroje energie	
5.1	Územně samosprávné celky	Podpora rozvoje spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje, vzdělávání, atd.	
5.2	Územně samosprávné celky	Zlepšení podmínek pro vzdělávání a rozvoj lidských zdrojů	
5.3	Územně samosprávné celky	Zkvalitnění infrastruktury pro podnikání (rozvoj nemovitostí a související infrastruktury pro podnikání)	
OP Životní prostředí			
1.1	Územní samosprávné celky, svazky, NNO	Snížení znečištění vod (čistírny odpadních vod pro aglomerace nad 2000 obyvatel!)	MŽP
1.2	Územní samosprávné celky, svazky, NNO	Zlepšení zásobování jakostní pitnou vodou	
1.3	Územní samosprávné celky, svazky, NNO	Omezování rizika povodní	
2.1	Územní samosprávné celky, občanská sdružení	Zlepšení kvality ovzduší	
2.2	Územní samosprávné celky, občanská sdružení	Omezování emisí	
3.1	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Zvýšení kapacity obnovitelných zdrojů energie pro vytápění objektů a ohřevu teplé vody např. v obecních objektech	
3.2	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Realizace úspor energie a využití odpadního tepla	
3.3	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Environmentálně šetrné systémy vytápění a přípravy teplé vody pro fyzické osoby	

³⁸ Uvádím přesné pojmenování možného žadatele, tak jak je uvedeno v jednotlivých operačních programech; zkratky: NNO = nevládní neziskové organizace, DSO = dobrovolný svazek obcí

4.1	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Zkvalitnění nakládání s odpady (snížení produkce odpadů, budování třídících linek, zařízení pro recyklaci odpadů)	
4.2	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Odstraňování starých ekologických zátěží	
5.1	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Omezování průmyslového znečištění (prevence a omezování znečištění, integrovaný registr znečišťování)	
6.3	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Obnova krajinných struktur (zvýšení počtu a plochy založených a obnovených krajinných prvků, zlepšení stavu lesních půd)	
6.4	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Optimalizace vodního režimu krajiny (úprava vodních toků, zvyšování retenčních schopností krajiny, atp.)	
6.5	Územní samosprávné celky a jejich svazky, občanská sdružení	Podpora regenerace urbanizované krajiny (zvýšení rozlohy území přírodního charakteru v zastavěných oblastech, zakládání a obnova parků, obnova zeleně)	
6.6	Obce	Prevence sesuvů a skalních řícení, monitorování geofaktorů a následků hornické činnosti	
7.1	Územní samosprávné celky a jejich svazky	Rozvoj infrastruktury pro realizaci environmentálních vzdělávacích programů, poskytování environmentálního poradenství a informací	
OP Lidské zdroje a zaměstnanost			
3.1	Obce, NNO (občanská sdružení – MAS Společná Cidlina) – jako grantový projekt	Podpora sociální integrace a sociálních služeb	
3.2	Obce (pouze v návaznosti na Integrovaný OP- 2.1) – jako grantový projekt Obce + NNO (o. s.) jako individuální projekt	Podpora sociální integrace romských lokalit (sociálně-preventivní programy, sociální služby)	MPSV
3.3	Obce – globální granty	Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce (komplexní programy zaměstnanosti)	
4.2	Svazky, sdružení obcí	Posilování a institucionální kapacity a efektivnosti samosprávných celků (posílení výkonnosti a efektivnosti územní veřejné správy, zvyšování kvality a potupnosti veřejných služeb)	
5.1	Obce, NNO, místní partnerství	Mezinárodní spolupráce (v rámci rozvoje lidských zdrojů)	
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost			
1.1	Obce dle zákona č.128/2000 Sb., NNO	Zvyšování kvality ve vzdělávání (vzdělávání využitelné pro uplatnitelnost na trhu práce; partnerství škol, rozvoj informačních aktivit, kariérového poradenství)	
1.2	Obce dle zákona č.128/2000 Sb., NNO	Rovné příležitosti žáků (včetně těch, se speciálními vzdělávacími potřebami, poradenství, preventivní programy, vzdělávání cizinců)	MŠMT
1.3	Obce dle zákona č.128/2000 Sb., NNO	Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení (rozvoj pedagogických pracovníků)	
2.5	Obce dle zákona č.128/2000 Sb., NNO	Partnerství a sítě ((propojení trhu práce a nabídky vzdělávacích institucí)	

Integrovaný OP			
1.2	Obce a svazky obcí	Zavádění ICT v územní veřejné samosprávě	MMR
3.2	Obce a svazky obcí, NNO	Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví (regenerace nemovitých kulturních památek, zpřístupnění kulturního bohatství)	
3.3	Obce	Zlepšení prostředí panelových sídlišť (rehabilitace veřejných prostranství)	
3.4	Obce	Modernizace a rozvoj systému tvorby územních politik	
OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko 2007 – 2013			
Prioritní osa 1 (3 oblasti podpory)	Obce, jejich sdružení a svazky, NNO	Posilování dostupnosti, Ochrana životního prostředí, Prevence rizik	
Prioritní osa 2 (3 oblasti podpory)	Obce, jejich sdružení a svazky, NNO	Rozvoj podnikatelského prostředí, Podpora rozvoje cestovního ruchu, Podpora spolupráce v oblasti vzdělávání	
Prioritní osa 3 (3 oblasti podpory)	Obce, jejich sdružení a svazky, NNO	Územní spolupráce veřejných institucí; Podpora společenských, kulturních a volnočasových aktivit; Fond mikroprojektů (přeshraniční vazba obyvatel a institucí poskytujících veřejné statky a služby realizací nejmenších projektů)	

ROP NUTS II Severovýchod			
1.2	Obce, DSO	Zlepšení dopravní obslužnosti území (veřejná doprava, infrastruktura pro cyklistickou dopravu)	Regionální rada SV, MMR
1.3	Obce	Rozvoj mezinárodních letišť	
2.2	Obce nad 5000 obyvatel, DSO	Revitalizace brownfields, obnova prostranství, rozvoj infrastruktury ve zdravotnictví, sociální oblasti, vzdělávání	
2.3	Obce s 500-5000 obyv., DSO	Regenerace a revitalizace venkovského prostředí, včetně kulturního dědictví, rozvoj infrastruktury včetně školství, zdravotnictví a sociálních služeb	
3.1	Obce, DSO	Rozvoj oblasti cestovního ruchu (modernizace a zvyšování kapacit základní infrastruktury cestovního ruchu, obnova kulturních památek, zajištění dostupnosti turistických atraktivit)	
3.2	Obce, DSO	Podpora zpracování koncepčních materiálů v oblasti cestovního ruchu, podpora partnerství v oblasti cestovního ruchu, podpora produktů a programů cestovního ruchu	
4.1	Obce	Zvýšení atraktivity regionu pro podnikání a investice	

Program rozvoje venkova ČR 2007 – 2013			
1.1	Obce a jejich sdružení	Restrukturalizace a rozvoj fyzického kapitálu a podpora inovací	Mze
1.3	Obce a jejich sdružení	Podpora vědomostí a zdokonalování lidského potenciálu	
3.2	Obce, jejich sdružení, NNO	Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech (Obnova a rozvoj vesnic, Občanské vybavení a služby, Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova)	
3.3	Obce, jejich sdružení, NNO	Vzdělávání a informování hospodářských subjektů, působících v oblastech, na které se vztahuje osa 3	
4.1	Místní akční skupiny	Realizace Strategického plánu LEADER, Realizace místní rozvojové strategie, Realizace projektů spolupráce	

Výše uvedený výčet na první pohled skýtá pro malé obce poměrně velké množství potenciálních možností čerpat dotace. Ovšem při detailnějším pročtení je zřejmé, že málokterý z operačních programů skutečně reaguje (nebo se alespoň pokouší „odpovědět“) na charakteristické problémy venkovských obcí, které jsem uvedla.

Ovšem téměř výhradně se těmto problémům malých obcí věnuje Program rozvoje venkova.

Jak je uvedeno již v kapitole 5, jedním z nejdůležitějších principů poskytování finanční pomoci z fondů Evropské unie, je pravidlo, že se jednotlivé operační programy nesmí tematicky překrývat. Což znamená, že nemůže existovat možnost čerpat na určitý projekt ze dvou operačních programů (toto neplatí pro Program obnovy venkova, jež je výhradně věcí v našem případě královéhradeckého kraje a tedy nemá s fondy EU spojitost). Lze si tak například všimnout, že v Regionálním operačním programu Severovýchod existují u některých oblastí podpory omezení, že žadatelem může být pouze obec nad 500, 5000 nebo 50 tisíc obyvatel. Obce pod 500 obyvatel jsou tak v tomto OP znevýhodněny, pro rozvoj venkovských obcí a celkově venkova je totiž primárně určen Program obnovy venkova.

Velmi důležitým faktem je, že v mnohých OP (dokonce ve většině z nich) může být potenciálním žadatelem obec ale i DSO, případně NNO (tedy i občanská sdružení, jímž Společná Cidlina je). Což ovšem nutně neznamená větší potencialitu uspět. MAS totiž nemůže žádat dotaci na projekt jedné určité obce. V ostatních OP může žádat o dotace pouze na projekty spolupráce – tedy projekty, do nichž je zapojeno více členů MAS. A takovéto projekty jsou jistě pro obec také přínosné, ovšem většinou neřeší klíčové problémy obce!

Každá obec má ovšem své specifické problémy. V jedné je naléhavým problémem chybějící kanalizace, v jiné zase nevzhledné prostranství obce s nedostatkem zeleně, v další např. komunikace v dezolátním stavu, a tak bych mohla pokračovat dál. Proto je téměř nemožné zpracovat společný projekt zaměřený na určitou problematickou oblast.

OBEC jako žadatel	MAS jako žadatel
Vybraných OP v rámci programového období 2007 - 2013 (včetně některých oblastí podpory ROP)	Ve vybraných OP v rámci programového období 2007 - 2013 (včetně některých oblastí podpory ROP) – pouze projekty spolupráce
V rámci MAS – možnost být vybrána z dodaných projektů MAS a získat tak dotaci z vymezených finančních prostředků pro MAS	V rámci IV. osy PRV musí být vybrána k financování, v opačném případě zůstává bez prostředků

OBEC zapojená do některé z MAS má tak v podstatě 3 způsoby, jak může žádat o dotaci:

<p style="text-align: center;">v rámci MAS - projekt spolupráce</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt spolupráce = do projektu musí být zapojeno více obcí z MAS • žádost může být předložena v rámci programu LEADER, dalších os PRV nebo některého z OP • MAS zajišťuje činnosti spojené s vytvořením žádosti o dotaci a následnou realizací 	<p style="text-align: center;">obec žádá o dotaci na samostatný projekt z "finančního balíčku" MAS</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt se vztahuje k určitému problému dané jedné obce • pokud obec požádá, může jí s žádostí o dotaci a dalšími záležitostmi pomoci MAS (tato služba není zpoplatněna, hlavně vzhledem k tomu, že by to byl vlastně střet zájmů) 	<p style="text-align: center;">obec žádá o dotaci úplně samostatně v rámci PRV, nebo některého z OP</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt se vztahuje k určitému problému dané jedné obce • obec může požádat ve vybraných OP a ostatních osách PRV • MAS může pomoci se zpracováním žádosti o dotaci a následnými záležitostmi (zpoplatněná služba ze strany MAS)
---	---	---

Zdroj: vlastní zpracování autora

Obec zapojená do MAS má tedy v podstatě o dva možné způsoby žádosti o dotaci více, oproti obci, která se do žádného uskupení nezapojila. Může se tak připojit do projektu spolupráce a zatraktivnit určitým způsobem celý region (případně jeho část). A může také využít příležitosti požádat o dotaci přímo MAS (tedy o finanční prostředek z balíčku vymezeného pro MAS), zde má její projekt relativně nižší konkurenci.

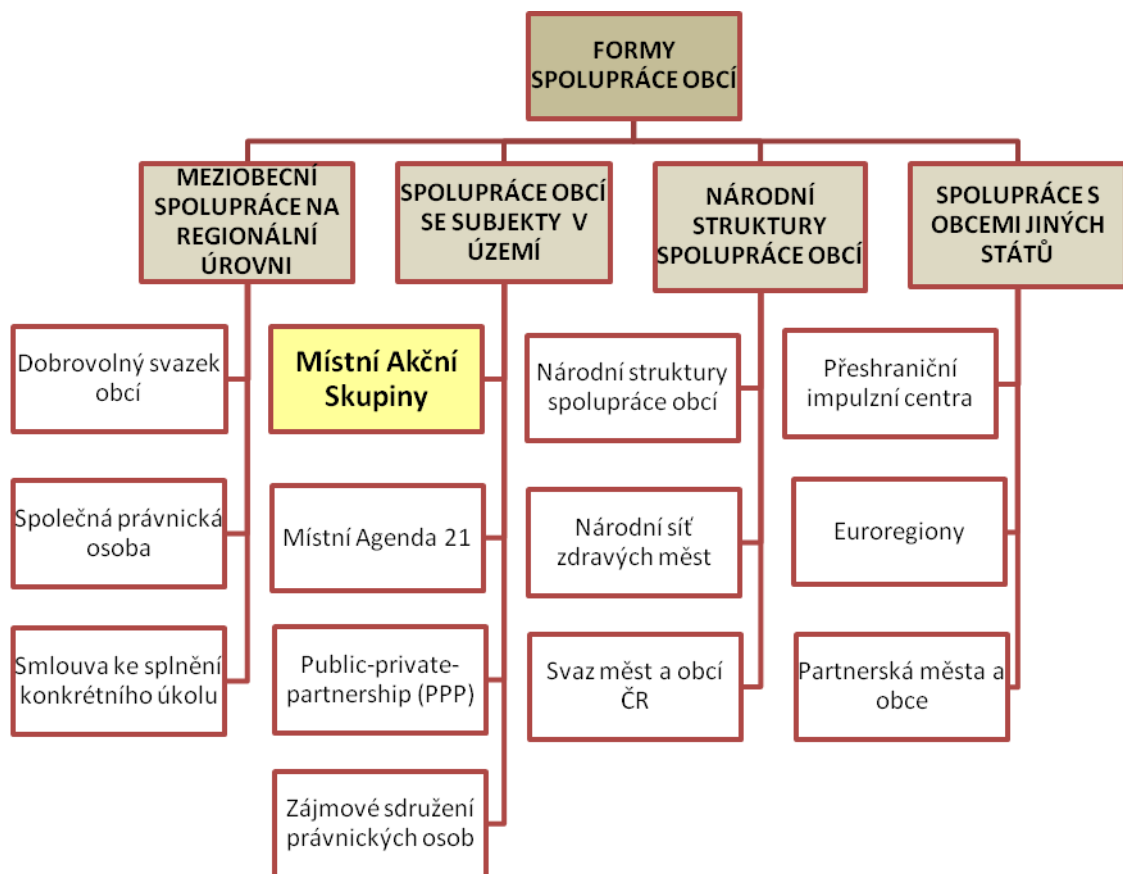
V každém případě díky zapojení obce do tohoto uskupení je velkou výhodou alespoň potenciální pomoc ze strany MAS a možnost získat cenné informace. MAS tady

plní roli jakéhosi prostředníka mezi ministerstvy, SZIFem (Státním zemědělským intervenčním fondem, jež je platebním orgánem PRV) a obcí.

8. Fenomén Místní Akční Skupina

Myšlenka spolupráce obcí je v podstatě postavena na principu hesla: „V jednotě je síla“. Jedna malá obec je slabým hráčem, pokud se ale tyto obce spojí v mnohem silnější a větší celek, mohou být v boji o finanční zdroje pro svůj rozvoj daleko úspěšnější.

Na tomto místě chci upozornit na to, že existuje celá řada možností pro malé obce, jak se spojit do většího komplexu. Tyto možnosti shrnuje následující schéma:

Upraveno podle Galvasová a kol. (2007)

Co se typu spolupráce týče, můžeme je rozdělit např. podle typu aktérů:

- Meziobecní spolupráci
- Spolupráci se soukromým sektorem (ziskovým či neziskovým)
- Spolupráci obcí s jinými subjekty veřejné správy

Dále je možné členit typy spolupráce obcí podle formálního přístupu:

- Institucionalizovaná (nejčastější formou je zakládání svazků obcí)
- Smluvní
- Ad hoc

Ač statistiky ukazují, že nejvíce využívanou formou spolupráce v rámci ČR je ustavování dobrovolných svazků obcí, má práce je zaměřena na fenomén Místních akčních skupin. Tuto formu sdružování jsem si vybrala zejména z toho důvodu, že právě ona je v poslední době čím dál více rozšířená a i přesto mnoho lidí vůbec neví, co tento pojem znamená. Dále je skutečností, že dobrovolné svazky obcí jsou v současné době spíše základem pro jiné typy spolupráce (a to zejména MAS) – viz např. Galvasová 2007.

Dalším důvodem mého výběru typu spolupráce obcí bylo toto, ve své podstatě zvláštní a z mého pohledu mírně rozporuplné, spojení soukromého, občanského a veřejného sektoru, které by mělo sledovat nějaký společný vytýčený cíl. S tím je spojená i částečná nedůvěra v to, že takové uskupení může skutečně efektivně fungovat. I když např. Galvasová vidí ve spojení všech tří sektorů a ve spolupráci různorodých partnerů hlavní zdroj síly a významu MAS!

Místní Akční Skupina je zároveň formou uskupení subjektů v rámci určitého území, která je podpořena metodou LEADER (IV. osa v rámci Programu rozvoje venkova). Žádná jiná forma seskupení není některým z dokumentů v rámci finanční podpory z EU definována či přímo podporována.

8.1 PROGRAM LEADER A MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA

Historie LEADER:

Co je to LEADER jsem popsala již v jedné z předchozích kapitol, nyní stručně zmíním jeho historii u nás: Příběh tohoto programu v České republice není příliš dlouhý. Teprve v roce 1999 proběhlo první setkání českých zástupců s partnery z jiných zemí, které mělo na programu právě téma LEADER, v roce 2002 již vznikají na základě této metody první „Místní akční skupiny“ (dále jen MAS). Následující rok se konala celostátní konference v Praze, kde byla diskutována potřeba podporovat MAS z mimovládních pozic, následně proběhla také konference k podpůrnému programu SAPARD (viz kapitola 5.2). V roce 2004 byl poté zahájen program LEADER ČR, který

jsem již jednou zmínila výše, tento program byl prozatím financován pouze z národních zdrojů a měl za cíl v podstatě naučit dosud vzniklé MAS „využívat“ metodu LEADER. V souvislosti s tím bylo uspořádáno několik schůzek zástupců z Ministerstva zemědělství ČR se zástupci MAS. V roce 2005 vzniká také národní síť pro venkov s MAS jako hlavními aktéry. V této době se již postupně projednával Národní strategický plán a Program rozvoje venkova pro programové období 2007 – 2013. V prosinci roku 2005 je zaevidováno již 79 MAS. O rok později toto číslo vzrostlo na 123³⁹ a tento počet stále narůstá.

8.2 MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINA SPOLEČNÁ CIDLINA, o. s.⁴⁰

Základní údaje o MAS⁴¹:

Místní akční skupina působí ve východních Čechách v okolí dvou větších měst: Chlumce nad Cidlinou a Nového Bydžova. V MAS je sdruženo 36 obcí (spojení dvou mikroregionů, a sice mikroregionu Cidlina a mikroregionu Novobydžovsko), 20 členů (a samozřejmě splňuje základní podmínku vzniku MAS, tedy poměr zástupců veřejného a soukromého sektoru → 17 členů zde zastupuje soukromý sektor (85%) a 3 členové veřejného sektoru (15%).

Partnerství vznikalo od podzimu 2002. Představitelé již zmíněných dvou mikroregionů a několik podnikatelů působících v této oblasti, po vzájemné dohodě zveřejnili výzvu, ve které se snažili upozornit místní obyvatelstvo na přípravy využití programu Leader s cílem dalšího rozvoje regionu. Všechny subjekty v daném regionu měly možnost vyplnit přihlášku a zúčastnit se prvního jednání místního partnerství. Toto jednání se konalo 7. května 2003 v Nepolisech a jediným bodem setkání byl vznik partnerství. Zájemci o začlenění do partnerství byli zároveň vyzváni ke spolupráci na strategii rozvoje regionu. Následující setkání se uskutečnilo 28. května 2003 a zde bylo s konečnou platností schváleno téma strategie: *„Zhodnocení místních lidských a kulturních zdrojů, podpora drobného podnikání a společenského a kulturního života včetně volnočasových aktivit obyvatel a návštěvníků regionu.“* V srpnu téhož roku byl členům předložen návrh strategie ke schválení. Následně byl také zvolen řídicí výbor, ten má 15 členů a opět je dodržen základní princip metody LEADER: samospráva

³⁹ Podle LEADER+, dostupné na www.leaderplus.cz (on-line 13. 10. 2009, 13:50)

⁴⁰ Zpracováno dle Společná CIDLINA – www.spolecnacidlina.cz

⁴¹ Polohu regionu MAS Společná Cidlina a začleněné obce – viz příloha č. 3 a 4.

nesmí být zastoupena více než 50 %. Chod celého místního společenství zaštiťuje obec Nepolisy ve spolupráci se společností Tima Liberec (ta má funkci jakéhosi poradce a případného školitele).

Sdružení bylo zaregistrováno k 21. dubnu 2004. Dne 17. října 2006 došlo ke změně názvu, tedy i k nové registraci – společenství nyní funguje pod názvem Společná CIDLINA, o. s.

ZÁKLADNÍ DOKUMENTY MAS

Výchozím dokumentem pro směřování rozvoje MAS Společná Cidlina je „*Integrovaná strategie rozvoje regionu Společná Cidlina*“, na něj navazující *Strategický plán LEADER MAS s názvem „Nejen společná řeka“* (ten musí být v souladu se Strategií Královéhradeckého kraje a s oběma mikroregionálními strategiemi). Takovéto dokumenty má samozřejmě každá MAS, jsou jakýmsi programem, kterým by se měli řídit činnosti (projektové záměry) jednotlivých aktérů v rámci daného území.

Na základě vypracovaných strategií, šetření, průzkumů území, pracovních setkání a také SWOT analýzy, jež byla na území vypracována, byla v rámci již zmíněného Strategického plánu LEADER definována základní vize regionu: „*Celkové zlepšení kvality života v regionu Společná CIDLINA a zvýšení jeho přitažlivosti jako místa pro život a rekreaci v souladu s respektováním principů trvale udržitelného rozvoje.*“ (viz Strategický plán LEADER MAS Společná Cidlina 2007 - 2013 „*Nejen společná řeka*“).

Tato dlouhodobá vize regionu vedla k vytvoření **4 hlavních prioritních os území:**

1. Konkurenceschopná místní ekonomika
2. Lidské zdroje (zlepšení životních podmínek a dostupnost veřejných služeb)
3. Kvalita života v obcích (zvýšení kvality života v obcích za současného uchování kvality životního prostředí)
4. Provoz a servis MAS

Prioritní cíle jsou dále rozpracovány do několika tematických *fichí* (jednotlivé fiche musí být v souladu s Programem rozvoje venkova). Tyto fiche musely být zároveň předem schváleny všemi členy MAS.

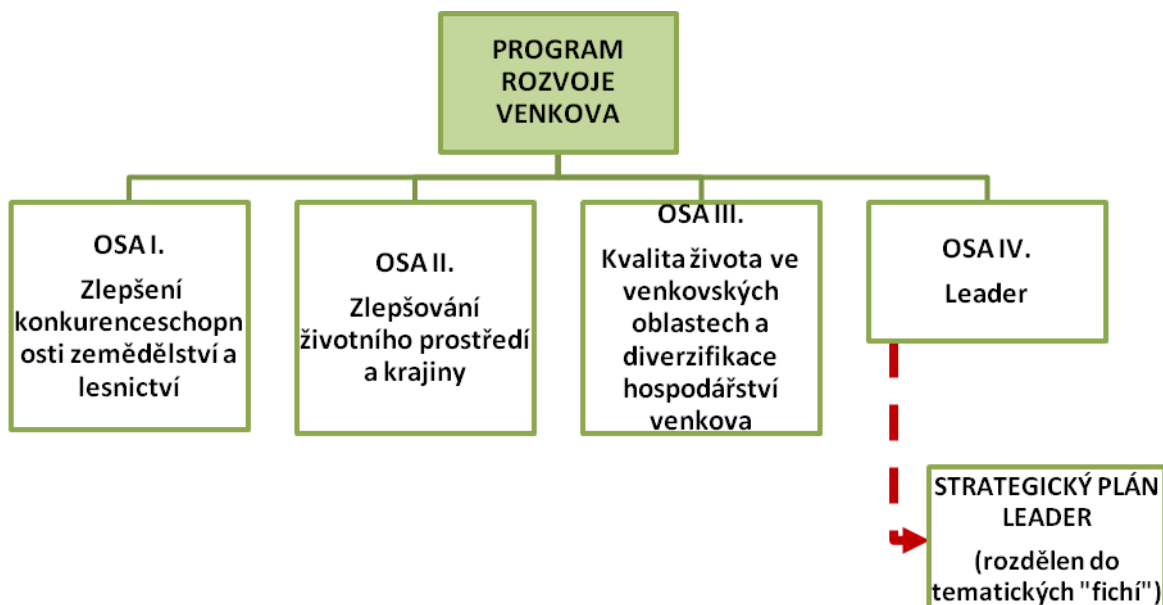
Strategický plán LEADER (SPL) MAS Společná Cidlina „Nejen společná řeka“ je rozčleněn do 6 fichí:

- Fiche č. 1: Udržení a rozvoj zemědělců v regionu
- Fiche č. 2: Rozvoj cestovního ruchu v regionu
- Fiche č. 3: Udržení a rozvoj mikropodniků v regionu
- Fiche č. 4: Podpora výchovy a vzdělávání obyvatel
- Fiche č. 5: Uchování a obnova venkovského prostředí a služeb pro občany
- Fiche č. 6: Obnova kulturního dědictví regionu

Vzhledem k tomu, že Strategický plán LEADER i Integrovaná strategie regionu jsou vypracovány na základě analýzy dotčeného území, je směřování rozvoje dané oblasti v souladu s problematikou okruhy obcí.

Tudíž i jednotlivé fiche navazující na Strategický plán LEADER by měly odpovídat potřebám zapojených obcí.

Následující schéma zobrazuje jakousi hierarchii výše uvedených dokumentů:

GEOGRAFICKÉ ÚDAJE O MAS:

- Rozloha území je 313,4 km²
- MAS se nachází v rovinaté oblasti východních Čech, v okolí měst Chlumeck nad Cidlinou a Nový Bydžov
- Na území MAS se rozkládají 2 mikroregiony: Cidlina (15 obcí) a Novobydžovsko (19 obcí), spadají sem také 2 obce mimo uvedené regiony a to Klamoš a Olešnice, jejich celkový výčet je k nahlédnutí v příloze čís. 5.
- Území zaujímá 6,5% plochy Královéhradeckého kraje a 0,4% území České republiky

V této souvislosti je příhodné podotknout, že MAS Společná Cidlina vznikla především právě spojením 2 mikroregionů (Cidlina a Novobydžovsko), a nikoli postupným připojováním samostatných obcí. Tudíž je otázkou, zda by se samy obce rozhodli do MAS zapojit. Samozřejmě záleželo i na jejich schválení, zda se daný mikroregion připojí do MAS, či nikoli. Ale většina obcí v tom neviděla žádnou novou příležitost a ani nepátrala po tom, zda tento krok bude přínosný. Spíše jakoby pasivně přijaly navrhovaný postup.

Sama manažerka mikroregionu Cidlina, a zároveň i současná manažerka MAS Společná Cidlina, paní Bitnerová⁴², konstatovala, že mikroregion jako takový již v podstatě neplní svou funkci, pouze „existuje“. Činná je pouze samotná MAS (stejně jak píše i Galvasová - Svazky obcí bývají spíše základem pro jiné typy spolupráce, jakým jsou právě například místní akční skupiny)⁴³.

CÍLE SDRUŽENÍ:

„Účelem sdružení je všestranná podpora trvalého rozvoje daného území zejména činnostmi ve prospěch obcí, neziskových organizací, drobných podnikatelů, malých a středních podniků a dalších subjektů, působících na území a rozvíjet jejich mezisektorovou spolupráci“ (viz Stanovy MAS Společná Cidlina; 3).

Ve Stanovách MAS dále najdeme popsání její činnosti, těmi základními jsou:

- příprava podmínek pro možnost čerpání finančních prostředků nejen z fondů EU

---

⁴² Všechny rozhovory s manažerkou MAS Společná Cidlina, Janou Bitnerovou, z nichž vychází mé informace, jsou uvedeny v příloze práce

⁴³ Galvasová 2007

- v případě, že bude MAS vybrána k financování z programu LEADER, pak je jejím úkolem zajistit všechny povinnosti a práva místní akční skupiny
- zajistit všechny administrativní, personální a jiné činnosti spojené s příjmem, hodnocením, výběrem a kontrolou předložených projektů v rámci regionu
- a další činnosti spojené s fungováním občanského sdružení

ORGANIZAČNÍ STRUKTURA MAS Společné Cidliny je následující:

▪ Valná hromada

- Tvořena všemi členy sdružení
- Je svolávána minimálně jednou ročně
- Usnášeníschopnost = nadpoloviční většina, při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy
- Jejimi hlavními úkoly jsou: Schvalování strategie a směrů rozvoje regionu, výběr projektů navržených výběrovou a hodnotitelskou komisí k financování z PRV, volba a odvolávání členů ostatních orgánů MAS

▪ Správní rada

- Je tvořena 9 členy (z členů sdružení) – při zachování pravidla max. 50 % z veřejného sektoru, funkční období je 4leté a členové mohou být zvoleni opakovaně
- Schází se minimálně 2x ročně
- Členství ve správní radě je neslučitelné s členstvím v dozorčí radě
- Usnášeníschopnost = nadpoloviční většina, při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy
- Hlavními činnostmi správní rady jsou: zpracování strategie regionu, schvalování výběrových kritérií pro výběr projektů

▪ Dozorčí rada

- Skládá se z 3 členů a zasedá nejméně 1x ročně, funkční období členů je 4leté, členové mohou být zvoleni opakovaně
- Náplní tohoto orgánu je např.: přezkoumávání roční závěrky, provádí kontrolu výběru projektů v rámci realizace SPL, kontroluje hospodaření

- **Předseda**
  - Je statutárním zástupcem sdružení, jedná za sdružení, řídí činnost sdružení, je členem správní rady
  - Je volen na 4 roky a může být zvolen opakovaně

- **Manažer**
  - Může být zvolen opakovaně
  - Je zaměstnancem sdružení
  - Hlavní náplní práce manažera je: metodicky pomáhá při zpracování projektů i jejich realizaci, je nápomocen při výběru projektů, vede jednání partnerů, spolupracuje s příslušnými agenturami a odbory, dohlíží na zpracování rozpočtu a je hlavním gestorem pro záležitosti spojené s realizací SPL a veškeré činnosti spojené s chodem MAS

Další orgány jsou spojené výhradně s chodem MAS a realizací SPL:

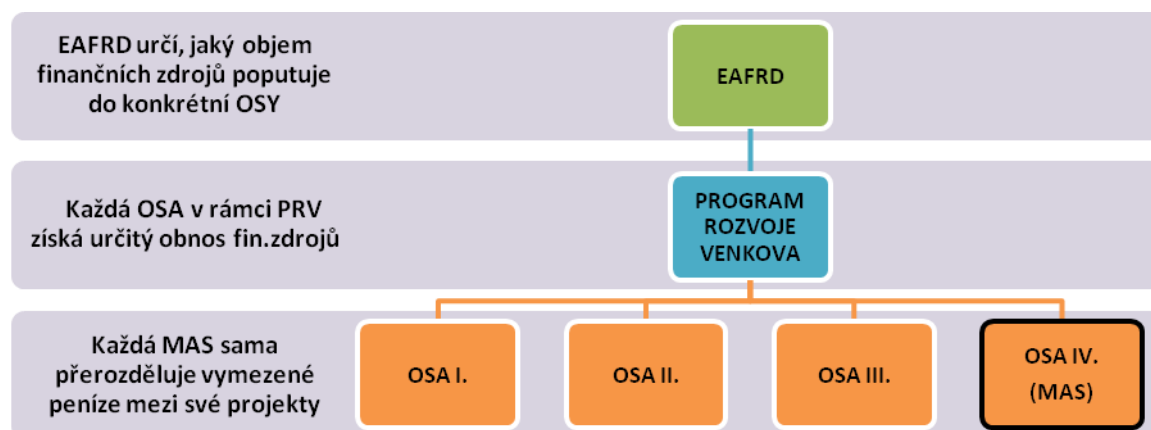
- **Programový výbor**
  - Je 3člený, členové jsou voleni na 4 roky a mohou být zvoleni opakovaně (platí pravidlo max. 50% zástupců veřejného sektoru)
  - Hlavními úkoly programového výboru jsou: zpracovává záměr sdružení a Strategický plán LEADER, schvaluje výběrová kritéria pro výběr projektů v souvislosti s realizací SPL

- **Monitorovací výbor**
  - Má 5 členů, kteří jsou voleni na celou dobu realizace SPL (opět zde platí pravidlo maximálně 50 % zastoupení veřejného sektoru)
  - Úkolem monitorovacího programu je řízení realizace SPL, dohled nad dodržováním směrnic SPL, navrhnout kritéria pro výběr programů v rámci realizace SPL, dohled nad efektivností využívání finančních prostředků, monitoring a zpracování monitorovacích zpráv

- **Výběrová a hodnotitelská komise**
  - komise má 6 členů, kteří jsou voleni na 3 roky a mohou být voleni opakovaně (reprezentanti jsou maximálně z 50% zástupci veřejného sektoru)

- jejím úkolem je ohodnotit předložené projekty dle schválených kritérií a výběr projektů (včetně projektů náhradních) ke schválené valné hromadě

8.2.1 Princip fungování MAS Společná Cidlina

Na základě rozhovorů s manažerkou MAS Společná Cidlina a informací, které jsem získala v průběhu praxe, jež jsem absolvovala právě v této MAS, mohu nyní popsat princip fungování MAS.

Místní akční skupiny jsou tedy jakýmsi výsledkem aplikace metody LEADER, jež je IV. osou Programu rozvoje venkova (financovaného z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova; EAFRD).

Zdroj: vlastní zpracování autora

Na tomto schématu je znázorněn princip přidělování finančních prostředků z Evropského fondu pro rozvoj venkova:

V rámci EAFRD je rozhodnuto o rozdělení finančních zdrojů do jednotlivých OS v rámci Programu rozvoje venkova. Do OSY IV. tak přijde určitý obnos peněz, který je opět znovu přerozdělen mezi jednotlivé **vybrané** místní akční skupiny.

V České republice je nyní kolem 160 MAS (přesný počet je téměř nemožné určit), k financování v rámci Programu rozvoje venkova je ovšem Ministerstvem zemědělství je pro každé programové období vybráno jen několik z nich (hlavně na základě předloženého strategického plánu LEADER vytvořeného pro daný region). Pro období 2007 – 2013 bylo v základním kole vybráno 42 MAS a bude ještě dovybráno 38 MAS – tedy celkem 80 MAS.

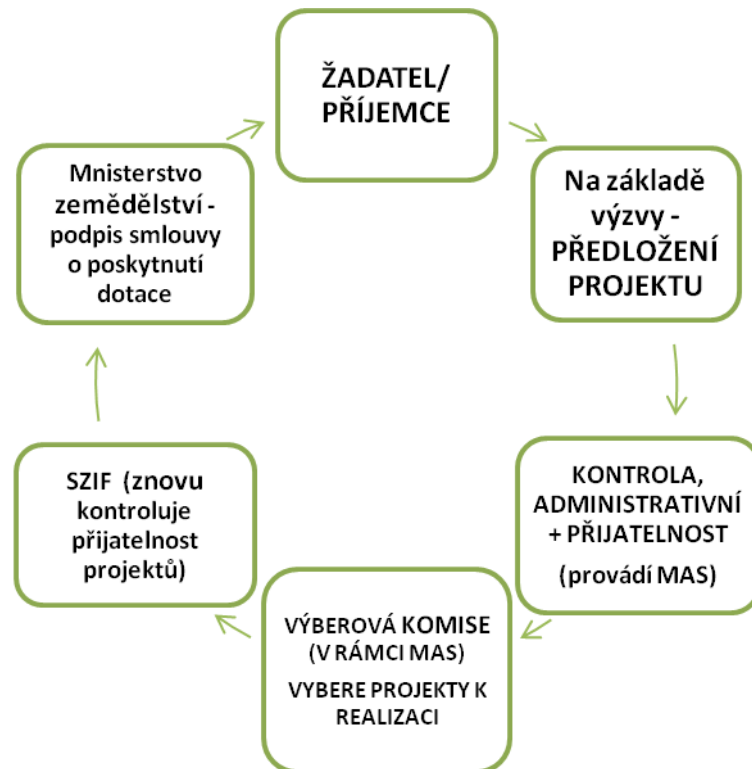
Z tohoto faktu je zřejmé, že pokud daná MAS neuspěje při výběru, je pro obec vlastně úplně nerelevantní, že je do takového uskupení zapojena. A tedy je při žádostech o dotování jejich projektů odkázána opět jen na vlastní úsilí.

Každá vybraná MAS tedy dostane k dispozici určitý obnos financí, které následně rozdělí mezi své členy na jimi předložené projekty. Částku, kterou obdrží jednotlivá MAS, určuje Ministerstvo zemědělství ČR. Obnos se skládá z pevného základu a pohyblivého bonusu za počet obyvatel – což je opět jisté znevýhodnění pro méně početné obce! Tato podmínka by měla být v roce 2010 nahrazena bonusem za splnění monitorovacích indikátorů (tedy určité naplnění jistých sledovaných ukazatelů bude odměněno finančními prostředky navíc). Pro představu získá v průměru jednotlivá MAS kolem 9 mil. Kč na rok.

Každá MAS je povinna minimálně jednou ročně vyhlásit výzvu pro předložení projektů k financování. Výzva je vždy vyhlášována v rámci daných vymezených fichí (konkrétní fiche v rámci Společné Cidliny jsem uvedla výše). Ve Společné Cidlině se, podle informací manažerky paní Bittnerové, vyhláší výzvy průměrně 3x ročně. Na základě výzvy potenciální žadatelé připraví projektové žádosti, které se musí tematicky shodovat s vypsanou fichí. Podmínkou pro předložené žádosti je maximální výše způsobilých výdajů (tedy výdajů k proplacení) 2 miliony korun.

V souvislosti s tím, mi paní Bittnerová sdělila, že v rámci Společné Cidliny svolává schůzky. Sejde se s podnikateli, zemědělci a představiteli obcí, aby zjistila, zda budou vůbec nějaké zájmy finance čerpat. Aby měla představu, jak bude peníze potřeba rozdělovat. Např. zemědělci letos žádné projektové žádosti předkládat nebudou – tudíž se vymezené finance přesouvají podnikatelům a obcím.

Po vyhlášení výzvy MAS Společné Cidliny, která je zveřejněna minimálně na internetových stránkách MAS (tento princip funguje v rámci všech OP – nejprve musí být zveřejněna výzva, na základě níž, žadatelé předkládají své žádosti o dotace), přicházejí žadatelé s připravenými žádostmi o dotace. Vzor výzvy je ke zhlédnutí v příloze č. 6. Poté následuje tento koloběh:

Zdroj: vlastní zpracování autora

Žadatelé předloží projektový záměr, na který chtějí dostat dotaci. Ten projde kontrolou ze strany MAS (*kontrola administrativní* = zda žádost o dotaci obsahuje všechny povinné dokumenty a doklady; *kontrola přijatelnosti* = zda daný projektový záměr svým zaměřením odpovídá fichi v aktuální výzvě).

Pokud žádost projde kontrolou, je předložena výběrové a hodnotitelské komisi MAS – tato je složena z 6 členů MAS zvolených na 3 roky. Ti na základě pokynů v příručce pro hodnotitele přidělí předloženým projektům určitý počet bodů, toto hodnocení je podkladem pro výběr projektů, které budou schváleny k financování.

Vybrané projekty jsou dále předloženy na Státní zemědělský intervenční fond, kde jsou znovu zkontrolovány (tato kontrola znamená značné zdržení a v určitém ohledu je zbytečnou administrativní zátěží). V případě, že jsou skutečně splněny všechny nezbytnosti, je projekt podán Ministerstvu zemědělství ČR, kde následuje poslední důležitý článek – vytvoření Smlouvy o poskytnutí dotace. Podpisem této smlouvy vznikají nyní už příjemci dotace (do této doby žadateli) práva a povinnosti spojené s čerpáním finančních prostředků a hlavně tedy nárok na dotaci.

V této souvislosti je ještě podstatné zmínit, že čerpání dotace funguje na principu předfinancování. Což znamená, že příjemce dotace musí mít na projektový záměr předem zajištěné vlastní finance. Tento princip funguje ve většině operačních programů

a pro mnoho obcí tak znamená nepřekonatelnou překážku (většina obcí s takto nízkým počtem obyvatel si nemůže dovolit úvěr a vlastní prostředky bohužel chybí).

Finanční prostředky z MAS (tedy získanou dotaci) obdrží až na základě předložení *tzv. žádosti o proplacení*. Tuto může příjemce dotace předložit pouze 3x v roce.

V souvislosti s realizací projektu je ještě potřebné zmínit, že jakoukoliv změnu v projektu je nutné hlásit platebnímu a certifikačnímu orgánu, což je v tomto případě SZIF. Ten musí nahlášenou změnu schválit, neschválení změny může znamenat porušení podmínek a v krajním případě i zkrácení dotace.

Po skončení projektu, existuje ještě *tzv. doba udržitelnosti projektu*, což je doba, po kterou musí projekt po ukončení financování fungovat v takovém stavu, jaký byl schválen k financování.

8.2.2 Pozitiva a negativa zapojení obce do MAS

POZITIVA zapojení obce do MAS	NEGATIVA zapojení obce do MAS
<ul style="list-style-type: none"> • možnost zapojení se do tvorby strategie rozvoje území • menší konkurence - relativně vyšší možnost získání dotace • vzájemná výměna informací mezi členy • pomoc za strany MAS při zpracování žádosti o dotaci a administraci projektu • MAS - jako zdroj informací 	<ul style="list-style-type: none"> • riziko prosazení zájmu určité skupiny členů MAS do strategie regionu (v případě nezapojení ostatních) • riziko zvolení strategie, jež jedněm přinese mnoho a ostatním téměř nic • menší "balík" peněz určených pro rozdělení mezi členy MAS • všechny MAS ještě nefungují na profesionální úrovni a své úkoly ještě zcela nezvládají • možná rivalita a závist mezi jednotlivými členy

Zdroj: vlastní zpracování autora

Jak je zřejmé z výše uvedené tabulky, existuje množství pozitiv ale i negativ spojených se zapojením obce do MAS. Při konkrétním vysvětlení jednotlivých bodů budu vycházet ze situace a historie MAS Společná Cidlina.

POZITIVA:

Mezi významné pozitivum patří samozřejmě možnost zapojit se do tvorby integrované strategie rozvoje a tím prosadit do oblasti podpory v rámci MAS takovou problematickou oblast, která tíží přímo danou obec. Ovšem při jednom z rozhovorů s manažerkou MAS, paní Bitnerovou, jsem se na tento fakt zeptala - zda se při tvorbě strategie regionu zapojili všichni členové MAS. Paní Bitnerová mi odpověděla, že: *“...obce jako takové se konkrétně nezapojily - byla to práce několika málo starostů, tudíž fyzických osob (samozřejmě částečně ovlivněná potřebou obce). Sice jsme po kouskách strategii vyvážovali a dávali prostor k připomínkám, ale jediná obec se nezapojila.”* Zde je tedy vidět jakýsi nezájem, nebo nedostatečná informovanost obcí a jejich obyvatel o zapojení se do plánování rozvoje obce.

Další pozitivum, které uvádím, je relativně větší možnost uspět při boji o dotaci. V rámci MAS je totiž v podstatě relativně menší konkurence. Jak jsem již jednou

zmínila výše – každá obec má své specifické problémy a strasti, proto se jejich zájmy rozprostřou do jednotlivých fichí a na danou oblast podpory je menší nápor žadatelů. Ovšem na druhé straně jsou zde jistě nižší finanční prostředky pro danou MAS, oproti finančním zdrojům určeným na jednotlivé osy Programu rozvoje venkova – zde je ovšem mnohem větší konkurence žadatelů. Pro představu: celková alokace přidělená České republice výhradně na rozvoj venkova je 2,82 mld. EUR (ovšem tato částka je určena na celé programové období 2007 – 2013), ostatní operační programy stojí mimo tyto prostředky.

Částka pro jednotlivé MAS je určována a rozdělována na jednotlivé roky, pro rok 2008 byla částka stanovena na 5.494.271,-Kč, pro rok 2009 je 9,2 mil. Kč a pro rok 2010 kolem 10 mil. Kč.

V této souvislosti je také velmi důležité říci, že řídicím orgánem Programu rozvoje venkova je Ministerstvo zemědělství a orgánem zajišťující administraci a kontrolu je Státní zemědělský intervenční fond (SZIF). Paní Bitnerová mi v této souvislosti sdělila (a je to zkušenost i většiny starostů obcí z MAS), že spolupráce se SZIFem je problematická a často se zde lze setkat s neochotou tamějších úředníků. Navíc lhůty administrace jsou zde velmi dlouhé, a proto trvá poměrně dlouhou dobu, než je možné začít s realizací projektu. Bohužel špatnou zkušenost při spolupráci se SZIFem potvrzuje mnoho starostů obcí, což je odrazuje od snahy čerpat dotace z ostatních os Programu rozvoje venkova (tuto skutečnost potvrzuje např. i starosta obce Kosice ing. Milan Ornst⁴⁴). Administrativa v souvislosti s čerpáním dotací z ostatních os PRV je vzhledem k této komplikovanější povaze spolupráce s úřadem Státního zemědělského intervenčního fondu zdlouhavá, administrativně náročná, což malé obce nemohou zvládat.

Mezi nejvýznamnější pozitiva začlenění obce do MAS je možnost výměny zkušeností a informací mezi jednotlivými členy MAS, dále předávání informací ze strany managementu MAS. Protože právě dostatek těch správných informací hraje při získávání dotací velkou roli. MAS proto pořádá množství schůzí, školení a seminářů pro zájemce o dotace, o kterých jsou všichni členové včas informováni. Navíc začlenění do MAS znamená minimálně možnost konzultace s manažerkou MAS, která v případě potřeby zajistí další podrobné informace.

---

⁴⁴Na základě krátkého rozhovoru provedeného dne 20. 10. 2009

Dalším bonusem pro obce při připojení k MAS je případná pomoc při zpracování žádosti o dotaci (ze strany MAS) – v případě, že obec žádá o dotaci v rámci osy IV. LEADER, tedy o finanční prostředky z částky určené pro MAS, je tato pomoc bezplatná. V případě, že žádá z jiných os úplně samostatně, také může MAS požádat o zpracování žádosti o dotaci, ovšem tato služba je již zpoplatněna.

NEGATIVA:

Mezi negativa jednoznačně patří možnost vzájemného „tření“ všech tří zapojených sektorů (i když toto může být v případě dobré a efektivní spolupráce i velkým pozitivem!). Zapojení soukromého sektoru do tohoto uskupení může mít za následek snahu prosazování individuálních zájmů zapojených podnikatelů do strategie regionu a bohužel, dle mého názoru, zde existuje i hrozba korupce (tato skutečnost se může projevit již při hodnocení jednotlivých podaných projektů).

Negativem je také to, že strategie regionu těžko může korespondovat s potřebami jednotlivých obcí, když se jejich představitelé ani občané nezapojují do tvorby strategie. Toto je ovšem problém výhradně samotných obcí, připojení se do přípravy strategie je hlavně v jejich zájmu! Právě z tohoto nezájmu poté vyplývá možnost směřování rozvoje regionu takovým směrem, jež určí zapojení podnikatelé, nebo ty subjekty, které se na tvorbě této strategie aktivně účastnily.

Relativním negativem může být i menší obnos peněz v balíčku určeném pro danou MAS, což znamená relativně méně prostředků na předložené projekty. Ovšem jak se často skloňuje v médiích, Česká republika zatím neumí efektivně čerpat finanční zdroje z EU, proto se dá toto považovat za negativum pouze v případě, že by částka byla nedostatečná a to se zatím konstatovat nedá.

Posledním negativem, jež jsem poznamenala ve výše uvedené tabulce, je to, že většina MAS ještě není zcela profesionálních. I přesto, že mnoho z nich funguje již několik let, stále je ještě mnoho oblastí dotčené problematiky, ve kterých tápají a stále se mají co učit. Tento fakt mi potvrdila i sama manažerka MAS Společná Cidlina.

Negativum, které se projevilo v průběhu realizace a fungování MAS, je rivalita a závist mezi jednotlivými členy. Což má samozřejmě neblahý vliv na rozvoj regionu i budoucí existenci MAS.

8.2.3 Vyhlášené výzvy MAS Společnou Cidlinou

V rámci MAS Společná Cidlina byly vyhlášeny celkem 4 výzvy – 1 za rok 2008 a v roce 2009 již 3 výzvy.

Výzvy byly vyhlášeny v těchto fíchích⁴⁵:

Výzva 1/2008

Fiche č. 2 Rozvoj cestovního ruchu v regionu

Fiche č. 4 Podpora výchovy a vzdělávání obyvatel k místním tradicím

Fiche č. 5 Uchování a obnova venkovského prostředí a služeb pro občany

V této výzvě bylo podáno celkem žádostí, z toho: 1 žádost do fiche 2; 4 žádosti do fiche 4; 15 žádostí do fiche 5 - uchování a obnova venkovského prostředí a služeb pro občany.

Celkový objem požadované dotace do všech fíchí je 10.208.889,- Kč, celkový objem peněz, které mohla MAS rozdělit mezi žadatele, byl 5.494.271,- Kč.

Žádná žádost nebyla vyloučena z hodnocení na základě administrativní kontroly a kontroly přijatelnosti.

Výzva 1/2009

Fiche č. 6 Obnova kulturního dědictví regionu

V této výzvě byly přijaty pouze 4 žádosti (přestože v rámci regionu je množství zchátralých budov a kulturního bohatství, jež by tak mohlo být rekonstruováno), celkový objem projektových žádostí byl 1 182 163,-Kč. Dne 26. února 2009 proběhlo zasedání výběrové a hodnotitelské komise.

V této výzvě byly podpořeny všechny čtyři předložené projekty.

Výzva 2/2009

Fiche č. 3 Udržení a rozvoj mikropodniků v regionu

Fiche č. 5 Uchování a obnova venkovského prostředí a služeb pro občany

V rámci fiche č. 3 byly přijaty 3 žádosti, do fiche č. 5 bylo přijato celkem 7 žádostí. Komise tedy hodnotila celkem 10 přijatých žádostí. Ve fichi č. 5 uspělo všech 7 předložených žádostí. Ve fichi č. 3 musela být 1 žádost vyloučena z důvodu nesplnění

---

⁴⁵ Tyto informace byly čerpány z internetových stránek MAS Společné Cidliny: www.spolecnacidlina.cz

získání minimálního počtu bodů, v této fichi byly tedy přijaty pouze 2 předložené žádosti.

Výzva 3/2009

Fiche č. 4 Podpora výchovy a vzdělávání obyvatel

Fiche č. 5 Uchování a obnova venkovského prostředí a služeb pro občany

Celkem bylo předloženo 9 žádostí o dotaci, 1 žádost musela být vyřazena na základě administrativní kontroly projektu z důvodů nedořešených vlastnických vztahů. Komise potom tedy hodnotila 8 projektů. Ve fichi č. 5 bylo hodnoceno 7 projektů, z nichž byly 2 vybrány jako úspěšné, 2 projekty byly stanoveny jako náhradní a 2 projekty byly vyřazeny z důvodů nesplnění podmínky získání minimálního potřebného počtu bodů.

Ve fichi č. 4 byl hodnocen pouze 1 projekt, který byl zároveň schválen k financování.

Shrnutí:

VÝZVA 1/2008

FICHE	Celkový počet žádostí	Podpořené/ nepodpořené	Typ žadatele	
FICHE 2	1	1/0	Podnikatel	
FICHE 4	4	3/1	všechno o. s.	
FICHE 5	15	8/7	Podpořené: SDH 5x obec Město o.s.	Nepodpořené: 5x obec Město Sport.klub

VÝZVA 1/2009

FICHE	Celkový počet žádostí	Podpořené/ nepodpořené	Typ žadatele
FICHE 6	4	4/0	3x obec, město

VÝZVA 2/2009

FICHE	Celkový počet žádostí	Podpořené/ nepodpořené	Typ žadatele
FICHE 3	3	2/1	Podnikatelé
FICHE 5	7	7/0	3x obec; TJ Sokol; Červený kříž; občanské sdružení; sportovní klub

VÝZVA 3/2009

FICHE	Celkový počet žádostí	Podpořené/ nepodpořené	Typ žadatele
FICHE 4	1	1/0	Občanské sdružení
FICHE 5	7	2/3 + 2 náhradníci	Podpořené: 2x obec Nepodpořené: město; obec; rybářský klub Náhradníci: sportovní klub, myslivecké sdružení

Prostředky vymezené na jednotlivé fiche jsou zahrnuty ve finančním plánu, který vychází ze Strategického plánu LEADER MAS Společné Cidliny (ten byl postupně vypracován na schůzkách programového výboru, následně připomínkovan a schválen valnou hromadou). Rozložení finančních prostředků do fichí je následující:

ROK	FICHE Č. 1	FICHE Č. 2	FICHE Č. 3	FICHE Č. 4	FICHE Č. 5	FICHE Č. 6	Fungování MAS
	Udržení a rozvoj zemědělců v regionu	Rozvoj cestovního ruchu v regionu	Udržení a rozvoj mikropodniků v regionu	Podpora výchovy a vzdělávání obyvatel	Uchování a obnova venkovského prostředí a služeb pro občany	Obnova kulturního dědictví	
2008	10 %	20 %		10 %	40 %		20 %
2009	10 %	10 %	10 %	10 %	30 %	10 %	20 %
2010	10 %		20 %	10 %	31 %	10 %	19 %
2011	10 %		20 %	10 %	30 %	12 %	18 %
2012	25 %	20 %	5 %	6 %	25 %	10 %	19 %
2013	15 %	10 %		7 %	40 %	10 %	18 %

Z výše uvedeného přehledu všech doposud vyhlášených výzev v rámci MAS je zřejmé, že fiche č. 1 nebyla doposud vyhlášena (tato fiche je zaměřena na podporu zemědělců v rámci regionu). Ze strany zemědělců totiž není zájem o podávání žádosti o dotace v rámci SPL (strategický plán LEADER), podle informací od paní Bitnerové podávají mnohem hojněji žádosti o dotace v rámci ostatních os Programu rozvoje venkova. A přitom finanční zdroje určené právě na tuto fichi nejsou nijak nízké! Manažerka MAS mi sdělila, že vzhledem k tomu, že již 3x oslovovali všech cca 60 zemědělských subjektů na území akční skupiny a zatím nikdo neprojevil zájem žádat

dotace touto cestou, uvažují o úplném zrušení této fiche a přerozdělení prostředků do ostatních fichí.

Je tedy zřejmé, že zemědělské subjekty si s žádostmi o dotaci umí poradit samostatně a možnost zužítovat začlenění v MAS víceméně nevyužívají.

Z uvedeného přehledu výzev lze také vyčíst, kolik žádostí o dotaci podaly obce. Bylo to v 1. výzvě v roce 2008 - 10 podaných žádostí (nehledě na to, zda byly úspěšné či neúspěšné), v první výzvě v roce 2009 bylo obcemi podány pouhé 3 žádosti, ve druhé výzvě v roce 2009 také 3 žádosti a ve třetí, tedy poslední výzvě roku 2009 byly taktéž podány pouze 3 žádosti, kde byla žadatelem obec. Celkově ve všech výzvách bylo tedy předloženo 19 žádostí (ovšem žádalo pouze 13 obcí – vzhledem k tomu, že některé obce podaly žádost vícekrát: Lovčice 3x, Hlušice 2x, Sloupno 2x, Petrovice 2x, Skřivany 2x, Nepolisy 2x). Což je tedy pouhá třetina z celkového počtu zapojených obcí v rámci MAS!

Na základě tohoto zjištění jsem položila manažerce sdružení otázku, zda jsou v rámci MAS obce, které se vůbec nezapojují, nebo jsou téměř neaktivní. Potvrdila mi, že jsou 2 – 3 obce, které absolutně nekomunikují a je obtížné se s nimi spojit i např. telefonicky.

Při tak malém počtu podaných žádostí o dotace v rámci MAS se dá předpokládat, že budou mít obce snahu žádat z jiných operačních programů, případně ostatních os v rámci PRV. Zde je stručný přehled podaných žádostí obcemi (zaměřila jsem se pouze na ty, jež mají ≤ 500 obyvatel) zapojenými v MAS Společná Cidlina v ostatních operačních programech a jiných osách PRV:

OP/ PRV	Účel dotace	Název obce	Uspěli/ neuspěli
PRV	Kanalizace	Hlušice	Uspěli
PRV	Kanalizace	Syrovátka	Neuspěli
PRV	Kanalizace	Zdechovice	Neuspěli
PRV	Kanalizace	Prasek	Neuspěli (již 2x)
PRV	Vodovod	Vinary	Neuspěli
ROP	Revitalizace návsi	Hlušice	Uspěli
ROP	Regenerace návsi	Nepolisy	Neuspěli (již 2x)
ROP	Obnova hřiště	Měník	Uspěli
ROP	Revitalizace návsi	Stará Voda	Uspěli

OPŽP	Sběrný dvůr	Nepolisy	Ještě není výsledek
OPŽP	Revitalizace vodní nádrže	Nepolisy	Před podáním

Mimo IV. osu PRV, tedy Strategický plán LEADER, tedy obce podaly dalších 11 žádostí o dotaci, ovšem žádalo pouze 8 obcí (protože obec Hlušice podala 2 žádosti a obec Nepolisy podala žádosti 3).

Celkový přehled:

	OBEC	Počet obyvatel	Starosta Uvolněný / Neuvolněný	Podané žádosti v rámci MAS	Žádosti o dotaci podané mimo MAS v ostatních OP	Celkem podaných žádostí o dotaci
1	Barchov	257	N	1	0	1
2	Hlušice	736	N	2	2	4
3	Humburky	326	N	1	0	1
4	Chudeřice	212	N	0	1	1
5	Lovčice	638	N	3	0	3
6	Měník	570	N	0	1	1
7	Nepolisy	905	U	2	3	5
8	Nové Město	395	N	1	0	1
9	Petrovice	255	N	2	0	2
10	Prasek	571	N	1	1	2
11	Převýšov	348	U	1	0	1
12	Skřivany	1018	U	2	0	2
13	Sloupno	471	N	2	0	2
14	Stará Voda	130	N	0	1	1
15	Syrovátka ⁴⁶	405	N	0	1	1
16	Vinary	455	N	1	0	1
17	Zdechovice	160	N	0	1	1
	CELKEM			19	11	30

⁴⁶ Obec Syrovátka pouze využila poradenských služeb MAS Společná Cidlina – není obcí zapojenou v tomto sdružení

Pouze 16 obcí v rámci regionu Společná Cidlina se nějakým způsobem zapojilo do procesu čerpání dotací z fondů EU.

Proč je počet žádostí o dotace ze strany obcí tak nízký? Že by obce neměly žádné problémy, nebo neměly do čeho investovat? To je jen stěží ten pravý důvod. Důvodem jsou hlavně nedostatečné časové i personální kapacity, které by mohly obsáhnout sledování možností čerpání dotací, přípravu projektových žádostí a případnou realizaci projektů.

Tuto skutečnost potvrzuje i několik starostů malých obcí působících na území MAS a dokonce i sama manažerka MAS Společná Cidlina. Poukazuje na to, že většina starostů je již v důchodovém věku a nemají na úřadě žádnou administrativní posilu.

V souvislosti s konkrétnějším vykreslením této problematiky mohu vycházet např. ze setkání starostů a místostarostů, které proběhlo dne 3. 5. 2007 a pořádala jej agentura REGIOPARTNER. Z tohoto zasedání vyplynuly tyto problémy, se kterými se představitelé obcí nejvíce setkávají⁴⁷:

1) **Nedostatek informací a nejasnost možností financování a jejich pravidel** – i přesto, že programové období bylo zahájeno poměrně dávno, stále nejsou vyjasněné oblasti podpory ani pravidla a formální postupy čerpání.

2) **Minimální zapojení menších obcí a svazků obcí do aktivního budování absorpční kapacity.** Větší města a kraje si mohou dovolit sestavit týmy pro přípravu a realizaci projektů, mohou si najmout externí poradce a konzultanty. Malé obce ale zůstávají bez vlastního aparátu a chybí jim i potřebné finance na poradenské firmy. Malé obce ale mají množství projektových záměrů a právě ty by mohly být zdrojem zmírnění regionálních disparit a zajištění stabilizačních funkcí venkovského prostoru, by této problematice měla být věnována větší pozornost ze strany krajů či regionálních rad (např. i v rámci technické asistence Regionálních operačních programů).

3) **Stále není úplně jasně stabilizována obsahová část operačních programů.** Stále je nutné počítat i s tím, že v rámci operačních programů může kvůli vyjednávání v Evropské komisi dojít k různým změnám. Stále bohužel existují dohady ohledně uznatelných nákladů i možností financování jistých typů projektů. Tyto

---

⁴⁷ Dostupné např. na Malé obce a jejich možnosti čerpat ze strukturálních fondů (<http://www.osnoviny.cz/male-obce-a-jejich-moznost-cerpat-ze-strukturalnich-fondu>, on-line 12. 5. 2009 13:43)

nepřesnosti mohou být zdrojem nedostatku motivace k tvorbě či financování příprav konkrétních projektů.

8.2.4 „Společné“ úspěchy MAS Společná Cidlina

V této kapitole chci poukázat na několik projektů spolupráce (tedy projektů, na nichž participovalo množství obcí v rámci MAS najednou)

Projekty spolupráce:

▪ „Partnerství pro venkov“

Projekt Partnerství pro venkov je realizován ve spolupráci dvou MAS a to: MAS Společná Cidlina a MAS Hradecký venkov o.p.s. Tento projekt je „zaměřen na realizaci vzdělávacích aktivit a vzájemnou spolupráci členů obou MAS, podporu spolkové činnosti spojené s tradicemi regionů“ (Partnerství pro venkov – projekt). Cílem projektu je posílení spolupráce obcí se školami a školkami, celkové upevnění sounáležitosti občanů s regionem, dále zajištění materiálně-technického vybavení pro rozvoj regionálních společenských, sportovních, spolkových, environmentálních a dalších aktivit na území obou MAS.

V rámci projektu je v plánu zakoupení mobilního vybavení a zařízení školícího sálu pro pořádání vzdělávacích a informačních akcí pořádaných partnerskými MAS ve spolupráci s jejich regionálními partnery. Cílem těchto akcí je propagovat spolupráci partnerských MAS, rozvíjet místní partnerství a zejména vzdělávat regionální aktéry.

Tento projekt vidím jako velmi pozitivní hlavně z hlediska možnosti předávání informací a zkušeností, které jsou při získávání dotací základem, dále z hlediska naplňování výchozího smyslu MAS – tedy posilování soudržnosti jednotlivých aktérů v rámci regionu a jeho rozvoj.

▪ „Dětem pro radost“

Záměrem projektu je instalace dětských hřišť a různých hracích prvků do veřejných prostranství v obcích na území MAS Společná CIDLINA a MAS Hradecký venkov. Projekt je založen na principu spolupráce veřejného, neziskového a soukromého sektoru při realizaci dětských hřišť a následné využívání ke vzdělávacím a kulturním aktivitám.

V rámci projektu jsou naplánovány tyto činnosti: kampaně *Kolo s přilbou, Bezpečné hraní*, projekt *Kurzy první pomoci*, který je realizován ve spolupráci s Českým červeným křížem Hradec Králové – partnerem MAS.

▪ **„Bohatství pro venkov“**

Tento projekt je založen na spolupráci 10 MAS na území Královéhradeckého kraje.

Jeho cíle jsou⁴⁸:

- Propagace bohatství venkova královéhradeckého kraje a jeho produktů.
- Posílení lidského potenciálu jako základní podmínky pro místní ekonomiku.
- Zlepšení kvality života ve venkovských oblastech.
- Posílení vzájemné spolupráce MAS v projektu a impulsy ke spolupráci jejich členů.

▪ **„Turistická informační síť Novobydžovsko a Chlumecko“**

Na tento projekt získala Společná Cidlina, o. s. dotaci z Regionálního operačního programu NUTS II Severovýchod, oblast podpory 3.1 Rozvoj základní infrastruktury a doprovodných aktivit v oblasti cestovního ruchu (všechny předešlé projekty byly financovány z PRV osy IV.).

Předmětem tohoto projektu je vyznačení a úprava cyklotras na území regionu Chlumecko, dále vytvoření celkem 50 odpočinkových míst na celé trase cyklostezky a vytvoření turistické trasy v Novém Bydžově.

Tento projekt je takovým symbolickým spojením celého regionu, a také prvním skutečným společným projektem, kde se musely zúčastnit všechny obce MAS a to minimálně podpisem partnerské smlouvy.

---

⁴⁸ Převzato z internetových stránek MAS Hradecký venkov: www.hradeckyvenkov.cz

9. Analýza získaných informací a návrhy řešení

Na základě získaných informací a jejich rozboru mohu konstatovat, že metoda LEADER a její aplikace prostřednictvím realizace Strategického plánu LEADER v rámci Místních akčních skupin jistě prospívá rozvoji regionu. V rámci MAS Společná Cidlina vzniklo již několik regionu užitečných projektů (už jen vytvoření turistické a informační sítě zvyšuje atraktivitu území pro cyklisty, turisty a ostatní příchozí).

Ovšem stále je zde několik výrazných nedostatků, které mají za následek to, že tento způsob využití finančních prostředků z EAFRD (Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova) není plně využíván.

Přínos MAS bude moct být ještě větší, až se ustálí metodika procesu čerpání dotací a MAS se naučí ovládat všechny postupy a pravidla. Z mého sledování fungování MAS rozpoznávám dosud určité nejistoty a nepropracovanost. Což potvrdila i sama manažerka MAS.

Bohužel jednotlivé obce ještě nevidí ve spojení s ostatními obcemi či dalšími subjekty v regionu žádné výhody, které by jim mohly pomoci efektivněji využívat možnosti finanční pomoci z EU. Respektive, na jejich obranu, musím říci, že jim možná na tento způsob spolupráce nezbývají kapacity. Aktivní komunikace mezi jednotlivými obcemi a samozřejmě také ostatními subjekty zapojenými v MAS je ovšem nezbytnou podmínkou pro její úspěšné fungování. Obce se doposud minimálně zajímají o dění v MAS a tak přicházejí i o velmi cenné informace ohledně možností čerpání dotací. Ovšem důležitým faktem je, že onen „nezájem“ většinou neplyne z lhostejnosti k této problematice, ale z nedostatečných časových a administrativních kapacit. Na obecních úřadech, kde v malých obcích funguje většinou jen 7mi členné zastupitelstvo, starosta je neuvolněný, úřední hodiny jsou ustaveny po 1 hodině dvakrát v týdnu, není možnost zabývat se ještě vyhledáváním dotačních titulů, zkoumáním „financovatelnosti“ určitého projektového záměru, natož ještě zpracováním projektové žádosti a následným vyřizováním na příslušných orgánech. Toto prostě bohužel není v silách malých obcí. Jedním z možných řešení by bylo najmout si specializovanou agenturu nebo externího konzultanta, tak, jak to dělají velká města nebo kraje, toto by ovšem zase poměrně znatelně zatížilo obecní rozpočet.

MAS je připraveno pomoci „svým“ obcím, konzultovat případné dotazy, případně i připravit projektovou žádost a postarat se o náležitosti spojené s následnou

realizací projektu, ovšem není schopna tuto činnost obsáhnout v takové míře, v jaké by to bylo třeba, aby všechny obce měly tolik informací, kolik potřebují. Ale ani MAS nemohou efektivně fungovat, dokud se budou obce potýkat se složitou administrativou, a minimem časových možností.

Další problém, který vyplynul ze získaných informací, je nezájem ze strany občanů podílet se na vymezení priorit dané obce (případně regionu). Tato skutečnost, dle mého názoru, vyplývá zejména z demografického složení obyvatelstva. V obcích, kde je větší poměr mladších aktivních obyvatel, je i větší zájem o zlepšování vzhledu, dostupných služeb a celkové kvality života v dané obci. Ve většině venkovských obcí ale žije velký poměr starších obyvatel a tedy je znatelný i menší zájem o dění v obci. Bohužel, v dalších letech, se zřejmě demografický vývoj obyvatelstva rapidně nezmění, a proto jediným východiskem je starší populaci k aktivitě určitým způsobem povzbudit. Mním tím např. dotazníková šetření a ankety, které budou mít za cíl zjistit potřeby obyvatel a „donutit“ populaci obce, aby se vyjádřila k prioritám, na které je třeba se v dané obci zaměřit. Dle získaných dat je poté třeba sestavovat strategické plány, případně projektové žádosti o dotaci.

Dalším problematickým okruhem je veliký počet vypsaných operačních programů v ČR, což způsobuje velkou složitost celého procesu získávání finanční pomoci z Evropských fondů.

Hlavní problémy, které tedy vyplynuly při celkovém zkoumání, jsou zejména: **nedostatek informací představitelů obcí a zároveň neschopnost věnovat problematice dotačních titulů dostatek času (z hlediska nedostatečnosti personální a časové kapacity obcí).**

MAS by proto měly postupně pracovat na zdokonalení samotného fungování, tzn. snažit se náležitě uchopit metodiku LEADER a naučit se pracovat s danými pravidly. Vzhledem k četnosti dotačních titulů by bylo efektivnější, kdyby MAS fungovaly pouze jako organizace zaměřující se na projekty spolupráce a jejich zaštiťování.

V rámci všech operačních programů, i v regionálních operačních programech a samozřejmě také v Programu rozvoje venkova – tedy i v rámci fungování MAS je vymezena jedna oblast podpory (tzn. i určitý finanční obnos) na tzv. *technickou pomoc*. Tyto zdroje mají pokrýt mzdy pracovníků, jež se podílejí na realizaci daného programu a veškeré materiální a technické zázemí potřebné pro jeho realizaci.

Technická pomoc pro obce?

Řešením problematiky nedostatečných administrativních a personálních kapacit obcí pro otázky čerpání finančních zdrojů z různých fondů EU (případně i národních zdrojů) by mohla být oblast podpory vypsána v rámci IV. osy PRV – tedy LEADER, přímo jako „*technická pomoc pro obce*“.

Tuto pomoc si představme jako určitý finanční obnos určený pro malé obce, jež by měly zájem čerpat finanční zdroje z některého dotačního titulu. Peníze by byly určeny na financování personálních kapacit potřebných k zajištění aktivit spojených s čerpáním dotací. Podmínkou pro získání financí na technickou pomoc pro obce by bylo předložení minimálně jednoho jasného projektového záměru, tzn., že by musela obec dokázat, že má skutečnou potřebu a úmysl získat finanční zdroje na zlepšení života občanů obce či samotného fungování obce.

Tato dotace by byla určena na mzdu pro pracovní sílu, jejímž úkolem by bylo vyhledávat příslušné dotační tituly, zpracovat žádost o dotaci dle předepsaných podmínek, doručit žádost v termínu na kompetentní instituci a dle dalších pokynů řídit realizaci projektu, případně opatřovat požadované dokumenty. Samozřejmě současně kontrolovat i další dotační tituly a potenciální možnosti žádostí o dotaci. Tento zaměstnanec by zároveň zajišťoval účast obce na školeních, schůzích a dalších aktivitách MAS (a dalších organizací souvisejících s chodem obce) – účast na jednáních a schůzkách by byla kontrolována na jednotlivých prezenčních listinách a byla by jednou z dalších podmínek pro udržení dotace (protože jak je známo, získaná dotace může být při porušení některé z podmínek požadována zpět).

Tím by se vyřešil personální nedostatek v obcích a zároveň by mohlo v každé obci vzniknout 1 pracovní místo (minimálně na poloviční úvazek – což by mohlo být přínosem i pro rodiče na rodičovské dovolené apod.). Současně by byla zajištěna komunikace s MAS a tím by se rozhodně zvýšila efektivita jejího počínání.

Pokud budu vycházet z našeho konkrétního případu MAS Společná Cidlina: jak jsem výše uvedla, manažerka sama uvažuje o zrušení jedné z fichí z důvodu nezájmu zemědělců o podávání dotací v rámci této oblasti podpory, bylo by možné tyto finance přesunout na oblast podpory „*technická pomoc pro obce*“. Pokud by tedy byla fiche č.1 skutečně zrušena, došlo by k „ušetření“ celkem 6 mil. Kč na celé zbývající programové

období, které by mohly být využity na toto financování personálních posil obecních úřadů.

ROK	PROCENTO URČENÉ NA FICHI č. 1	ABSOLUTNÍ ČÁSTKA V KČ ⁴⁹
2010	10 %	1 mil.
2011	10 %	1 mil.
2012	25 %	2,5 mil.
2013	15 %	1,5 mil.
CELKEM		6 mil.

Pokusím se nastínit modelovou situaci – výpočet maximální částky na MAS, která by byla potřebná pro navrhovanou oblast podpory *technické pomoci pro malé obce*.

4 hodiny denně	cca 21 pracovních dní v měsíci	12 měs. v roce	36 obcí = CELKOVÁ ČÁSTKA NA 1 ROK PRO MAS SPOLEČNÁ CIDLINA
100 Kč/hod.	400 x 21 = 8 400 Kč /měs.	100 800,- Kč	3 628 800,- Kč

Vypočtená hrubá částka vychází z předpokladu, že by každá obec v rámci MAS zaměstnala jednu pracovní sílu na poloviční úvazek při hodinové mzdě 100 Kč. Celková maximální částka tedy činí 3 628 800,- Kč ročně, což je kolem 36 % z celkové průměrné roční částky určené pro MAS.

Na základě získaných informací navrhuji následující strukturu fichí:

FICHE Č. 1	FICHE Č. 2	FICHE Č. 3	FICHE Č. 4	FICHE Č. 5	FICHE Č. 6	Fungování MAS
Rozvoj cestovního ruchu v regionu	Udržení a rozvoj mikropodniků v regionu	Podpora výchovy a vzdělávání obyvatel	Uchování a obnova venkovského prostředí a služeb pro občany	Obnova kulturního dědictví	Technická pomoc pro malé obce	Fungování MAS

Znamenalo by to tedy cca 1/3 finančního obnosu MAS za cenu zlepšení komunikace s obcemi – tzn. rychlejší a efektivnější práce na projektech spolupráce a

⁴⁹ Vycházím z předpokladu průměrné roční přidělené částky na MAS – cca 10 mil. Kč

společnému rozvoji regionu a současně za cenu lepší informovanosti obcí o možnostech získávání finančních prostředků.

Obce by tak měly prostřednictvím pracovních posil konečně možnost aktivně vyhledávat dotační tituly, zvládat připravovat žádosti o dotace, realizovat své projektové záměry a tím jistě vyřešit alespoň určitou část svých problémů.

10. Závěr

Malé obce (tedy obce s počtem obyvatel pod hodnotu 500) tvoří 60% celkového počtu obcí v České republice. Žije v nich sice jen malý zlomek obyvatelstva naší republiky, ovšem to nijak nesnižuje jejich význam a rozhodně by to nemělo být důvodem pro jejich přehlížení. Tyto obce jsou v podstatě kostrou našeho venkovského prostoru, místa, které je stále ještě symbolem klidu, bohaté zeleně, čistého ovzduší a tradice. Vzhledem k nedostatečné pozornosti veřejnosti (a stále nedostačující orientaci regionální politiky právě na problematiku venkova) se ale venkovské obce potýkají se stále větším množstvím problémů a postupně se velmi snižuje kvalita života v těchto oblastech.

Jako nejzávažnější problémy malých obcí spatřuji následující (odpověď na VO 1): nepříznivý demografický vývoj, nedostatečná technická a občanská vybavenost, nedostačující dopravní obslužnost území a nedostatek finančních prostředků. K tomu, aby venkov neupadal, ale alespoň se stabilizoval, případně se začal rozvíjet, je třeba tyto problémy začít systematicky řešit.

V práci se proto jsem se věnovala jedné z největších příležitostí pro obce v poslední době a tou jsou finanční prostředky z Evropské unie, které jsou mimo jiné „nabízeny“ i obcím. Financování obcí ze státního rozpočtu je nedostačující (a ještě zhoršené s novým rozpočtovým určením daní), proto by obce měly možnost získání dotace z Evropské unie přivítat a využít v co možná největší míře. Bohužel i v této oblasti se setkávají s množstvím překážek (odpověď na VO č. 4 a 5) – chybí časové i personální kapacity potřebné pro hledání dotačních titulů, zpracování projektu, projektové žádosti o dotaci a případně celkovou administraci projektu. Velkou a pro většinu malých obcí téměř nepřekonatelnou překážkou, je také princip předfinancování, na kterém funguje většina operačních programů. Ten totiž znamená nutnost získání úvěru z banky, aby měla obec dostatečné prostředky pro zafinancování projektu nejprve z vlastního rozpočtu (a teprve následně proplaceného z Evropských fondů).

Práce tedy poukazuje mimo jiné na to, že cesta k získání dotace je pro malé obce velmi obtížná, ne-li nemožná.

Hlavním tématem práce ale bylo zanalyzovat roli tzv. místní akční skupiny (v rámci IV. osy Programu rozvoje venkova) pro malé obce v procesu získávání dotací

z fondů EU a v souvislosti s touto analýzou reagovat na předem stanovené hypotézy a výzkumné otázky.

Odpověď na VO č. 3: Místní akční skupiny sehrávají pro malé obce poměrně důležitou úlohu v procesu získávání dotací z EU, ovšem i tak je jejich význam nedostatečný. MAS mají pro malé obce hlavně funkci poradenskou, ovšem reálná možnost získat dotace díky členství v MAS se nijak výrazně nezvyšuje. A to zejména z toho důvodu, že MAS stále ještě nefungují na plně profesionální úrovni.

V návaznosti na tyto závěry lze odpovědět na stanovené hypotézy. Hypotéza číslo 1: *Malé obce nejsou schopny samostatně čerpat dotace z programů v rámci EU a to zejména vzhledem k nedostatečným personálním, časovým a informačním kapacitám.* Tato hypotéza se potvrdila. Obce nemají dostatečné kapacity ani na případnou komunikaci s MAS, která by jim mohla alespoň poskytnout potřebné informace, což výrazně negativně ovlivňuje už jenom jejich zájem o možné získání dotace. Tento problém jsem navrhla řešit prostřednictvím uvolnění části finančních prostředků z balíčku vymezených pro danou MAS na financování pracovní síly, jež by vyplnila tyto nedostatečné kapacity. V souvislosti s touto hypotézou se objevil ještě jeden závažný problém a tím je nedostatek financí pro případné předfinancování projektu. Pro většinu malých obcí je obrovskou zátěží nutnost vzetí úvěru na jimi realizované projekty, kde navíc vzniklé úroky nepatří mezi tzv. způsobilé výdaje (a proto nejsou následně proplaceny).

Hypotéza číslo 2: *Místní akční skupiny jsou podpůrným, ale nedostačujícím nástrojem pomoci čerpání dotací z programů v rámci pomoci z EU.* Tato hypotéza se též potvrdila. MAS mají pro členské obce pouze poradenský potenciál. V případě, že má obec zájem, projektový záměr a dostatečnou kapacitu pro zvládnutí „dotačního koloběhu“, je MAS dobrým rádcem, nebo alespoň prostředníkem mezi SZIF a obcí. Ovšem nepotvrdil se výrazný význam v získávání dotací přímo v rámci IV. osy PRV (tedy implementaci místní rozvojové strategie). V tomto případě by byla, dle mého názoru, vhodná větší profesionalizace MAS, aby mohly být alespoň skutečně kvalitním, odborným poradcem pro obce v této oblasti.

Hypotéza číslo 3: *V oblasti možností finanční pomoci z Evropské unie pro malé obce existuje informační deficit, což má výrazně negativní vliv na snahu těchto obcí daných možností využívat.* Tuto hypotézu lze také považovat za pravdivou. Obce (resp. místní zastupitelé) jsou málo motivovány dostatkem informací ke snaze získávat finanční prostředky z EU na své projektové záměry. Vzhledem k tomu, že se už při

samotném výkonu samosprávy potýkají s nedostatkem časových i personálních kapacit, nezbyvá čas ani na vyhledávání a získávání potřebných informací. Řešením by byla větší propagace Programu rozvoje venkova a jeho nabízených možností dotování projektů, existence specializovaných nezpлатněných kontaktních míst, kam by mohly obce směřovat své dotazy.

Na závěr práce bych ještě chtěla zmínit obrovské riziko, které je spojeno se získáním dotace (v podstatě z kteréhokoliv zdroje). Toto riziko spočívá v třeba i neúmyslném porušení některé z podmínek smlouvy o poskytnutí dotace. Jakékoli závažnější nedodržení podmínek může mít za následek odejmutí – tedy povinnost navrácení v krajním případě i celé částky dotace. Což může pro některé malé obce znamenat i bankrot. Dle mého názoru by toto nebezpečí mělo být určitým způsobem eliminováno ze strany státu a to tak, aby nemohlo dojít k úplnému krachu dané obce.

Malé obce tedy ani v oblasti finančních prostředků z EU nemají příznivé vyhlídky na zlepšení jejich finanční situace a s ním spojeného rozvoje. Aby se tyto vyhlídky zlepšily, je nutné lépe propracovat metodiku a postupy při získávání dotací (na celorepublikové úrovni). Dále je podstatné zajistit dostatečné personální a časové kapacity obcí pro možnost zabývat se touto problematikou, zlepšit práci MAS a komunikaci mezi jednotlivými členy. V neposlední řadě by bylo vhodné zajistit finanční schopnosti obcí na dotace vůbec dosáhnout (tzn. výhodné úvěry pro dotované obce, případnou pomoc při porušení podmínek smlouvy o poskytnutí dotace a s tím spojeného odejmutí dotace).

V případě, že obce nebudou schopny využít šance získat finanční prostředky z fondů EU a pokusit se tak vyřešit množství problémů, jež je sužují, budou později odkázány na státní rozpočet. Poté bude záležet pouze na vládě a na úpravě rozpočtového určení daní, zda budou venkovské obce „živořit nebo vzkvétat“.

Resumé

Diplomová práce „Finanční prostředky z EU aneb významná šance pro malé obce?“ je věnována tématu možností čerpat dotace z Evropských fondů k řešení problémů malých obcí a kompenzovat tak nedostatek financí plynoucí za státního rozpočtu. Důraz je kladen na fenomén Místní Akční Skupiny, který vznikl zejména v souvislosti s existencí Programu rozvoje venkova. Základním pramenem pro práci byla případová studie Místní akční skupiny Společná Cidlina, o. s.

Práce je rozdělena do devíti částí. První část práce je úvodem do problematiky, druhá je výčtem vymezených cílů a otázek, které si v práci kladu. Třetí a čtvrtá část ukotvuje téma práce do teoretického rámce. Pátá část se zabývá možnostmi získání finančních prostředků z fondů EU a uvádí čtenáře do politik Evropské unie souvisejících s tematikou venkova a malých obcí. Konkrétními problémy malých obcí a jejich rozbohem se zabývá část šestá. V sedmé části je vypracován kompletní seznam možných operačních programů, ze kterých mají malé obce alespoň hypotetickou možnost čerpat. V části osmé se konečně dostávám ke zkoumanému fenoménu, k rozboru místní akční skupiny. Tato část blíže popisuje smysl místní akční skupiny, princip jejího fungování a význam pro malé obce v procesu získávání dotací z Programu rozvoje venkova a případně jiných operačních programů. V části deváté se dostávám k analýze zjištěných informací a návrhu řešení.

V závěru práce poukazuji zejména na nedostatečnou propracovanost postupů a metodiky v rámci procesu získávání dotací. Ani místní akční skupiny nepracují na profesionální úrovni, nebo alespoň na úrovni, jež by byla dostačující pro efektivní pomoc malým obcím při čerpání finančních prostředků z EU. Největším problémem jsou ovšem nedostatečné personální a časové kapacity obcí pro možnost věnovat se této oblasti administrativy. Dále je třeba zlepšit práci MAS a zejména komunikaci členů MAS. Jedině tak může být získávání dotací malými obcemi efektivnější a úspěšnější!

Summary

Diploma thesis “Financial resources from the EU as a significant opportunity for small municipalities“ deals with the topic of possibilities of gaining grants from the EU funds and then use this money for solving the problems of small municipalities to compensate the absence of financial resources from the state budget. The target of the work is to describe new phenomenon called the Local Action Group, which is joined with the Program of rural development. The basic source of information for this work I took from the case study of the Local Action Group Společná Cidlina, o. s.

My work is divided to nine parts. In the first part there is an introduction to the question of small municipalities and their problems, the second part is about the targets of the work and questions, which I have asked. In the third and the fourth part I introduce the theoretical frame which is joined with the topic of my work. The fifth part of the work deals with the possibilities of gaining the grants from the EU funds for small municipalities. This part also gives the view to the policies of the European Union, which are connected with the subject of small municipalities and their problems. The sixth part of the work is about specific problems of small municipalities in the Czech Republic and their analysis. In the seventh part there is a complete list of operating programs from which the small municipalities could gain the grant. In the eighth part, I introduce the phenomenon of Local Action Group (LAG), there is a description of this phenomenon, the principles of LAG working and its sense for small municipalities in the process of gaining the grants from the Program of rural development or the other operating programs. In the ninth part, there is an analysis of the acquired information and there are some suggestions to improve these processes.

At the end of my work, I point out the insufficient worked out progression and methods in the process of gaining the grants. Local Action Groups do not work on the professional level, so they cannot help the small municipalities in the process of gaining the grants for them. But the biggest problem is the insufficient personal and time capacity of small municipalities for possibility to go in for this part of administration. Therefore it is necessary to improve the work of Local Action Groups and mainly the communication between particular members of LAG. Only in this way small municipalities can gain the grants from the EU effectively and more successfully.

11. Použitá literatura

Použité zdroje:

Publikace

- Andrlé, Alois. *Minulost, přítomnost a budoucnost venkova*. Praha: Triada, 1998. 16 s.
- Blažek, Bohuslav. *Problémy a výhledy českého venkova: statě z let 1990-1997*. Libčeves: Škola obnovy venkova; Praha: EcoTerra, 1997. 84 s.
- Blažek, Jiří. Uhlíř, David. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. 2002. 211 s. ISBN 80-246-0384-5
- Čamrová, Lenka. *Pozice zemědělství a rozvoje venkova v Pardubickém kraji po vstupu ČR do EU: zpracováno na základě Koncepce rozvoje zemědělství a venkova Pardubického kraje*. Vyd. 1. Praha: Ireas, 2004. 120 s. ISBN 80-86684-19-9
- Čmejrek, J., *Politika v regionálním rozvoji, Úvod do studia (2006)*, s. 146;
- Dočkal, V. – Verner, P. *Regionální politika EU a naplňování principů partnerství. Případové studie ČR, Německa, Francie a Slovinska*, Brno: Masarykova univerzita, 2006, 153 s., ISBN 80-210-4012-2
- *Dokumenty z Helsinského summitu EU : 10.-11. prosince 1999 : sborník pracovních materiálů Konzultačního fóra MŽP pro vstup do EU*. [překlady z angličtiny Ludmila Klabačková]. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2000. 129 s.
- Fojtíková, L., Lebedzik, M. *Společné politiky EU. Historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008
- Galvasová, I. a kol. *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. Brno: Georgetown. 2007. 140 s. ISBN 80-251-20-9.
- Grolog, David. Bumbálek, Luboš. *Příklady dobré praxe: úspěšné projekty strukturálních fondů EU a dotací ČR*. Vyd. 1. Praha: UniCredit Bank Czech Republic, 2008. 116 s. ISBN 978-80-254-1856-7
- Horzinková, Eva. Novotný, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2008. 234 s. ISBN 978-80-7380-096-3
- Hrabánková, Magdalena. *Monitoring*. Vyd. 1. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Ministerstva zemědělství ČR, 2000. 51 s. ISBN 80-7105-210-8.

- Hrabánková, Magdaléna. Moudrý, Jan. Štys, Dalibor. *Metodika zavádění výsledků do praxe s podporou fondů EU*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2007. 54 s. ISBN 978-80-7040-999-2
- Hudečková, Helena. Lošťák, Michal. Ševčíková, Adéla. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2005. 189 s. ISBN 80-213-1413-3
- Chvojková, Anna. Květoň, Viktor a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007-2013*. Vyd. 1. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku. 2007. 181 s. ISBN 978-80-86684-43
- *Iniciativy Společenství a jejich využití v České republice: sborník z konference konané za finanční podpory Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Institut pro strukturální politiku, 2004. 66 s. ISBN 80-86684-15-6.
- Káňa, Pavel. *Základy veřejné správy*. 2., doplněné přepracované. vyd. Ostrava: Montanex, 2007. 375 s. ISBN 978-80-7225-244-2
- Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. rozšířené vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4
- Kovárník, Jaroslav. *Support of the development of the regions of the Czech Republic through the structural funds of the European Union : theses of the dissertation*. Ed. 1st. Pardubice : University of Pardubice. 2007. 28 s. ISBN 978-80-7395-003-3
- Kruml, Jan. *Obnova vesnice: publikace Evropské pracovní společnosti pro rozvoj venkova a obnovu vesnice*. Praha: Ministerstvo hospodářství ČR. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, Ministerstvo životního prostředí. 1993. 63 s. ISBN 80-85368-58-7.
- Lacina, Karel. *Regionální politika státu - významná základna pro formování strategických koncepcí v oblasti cestovního ruchu*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2007. 28 s. ISBN 978-80-7314-113-4
- Majerová, Věra a kol. *Sociologie venkova a zemědělství*. 4. vyd. přepracované. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2003. 246 s. ISBN 80-213-0651-3
- Majerová, Věra. Herová, Irena. *Český venkov 2007 : studie Jihočeského a Ústeckého kraje*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. 246 s. ISBN 978-80-213-1768-0

- Marek, Dan a kol. *Příprava na strukturální politiku Evropské unie*. Vyd.1. Ostrava: Repronis, 2004. 123 s.
- Maříková, P., *Český venkov z pohledu sociologických výzkumů*. Zborník vedeckých príspevkov z medzinárodnej konferencie. Regióny – vidiek – životné prostredie 2006. s. 286.
- Matoušková, Zdena. *Regionální a municipální ekonomika*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. 156 s.
- *Modernizace veřejné správy v Evropě a České republice: sborník příspěvků z workshopu s mezinárodní účastí* : Praha 22. -23. 11. 2005 (editoři Tomáš Louda, Jiří Grospič, Lenka Vostrá). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 351 s.; ISBN 80-7380-001-2
- Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. „*Zásady regionální politiky vlády České republiky*“, svazek č. 17, Praha. (1998)
- Národní orgán pro koordinaci, MMR ČR. *Abeceda fondů EU 2007 – 2013* (2008)
- *Nová regionální politika: vstupujeme do Evropy, regionální politika, územní plánování, bytová politika, cestovní ruch* [texty Ministerstvo pro místní rozvoj ČR]. Praha: DaDa, 2002. 91 s. ISBN 80-903064-1-1.
- Novotný, Vladimír. *Územní samospráva České republiky*. 1. vyd..Praha: CEVRO Institut, 2007. 70 s. ISBN 80-7277-289-9.
- Papež, Jiří. *Venkov 2020 : šance pro všechny*. 1. vyd.. Praha: CEVRO - Liberálně-konzervativní akademie. 2005. 87 s. ISBN 80-86816-10-9.
- Pápol, Tomáš, Pavlas, Miroslav (editoři). *Problémy mikroregionů při tvorbě společných projektů*. Vyd. 1. Hradec Králové: Civitas per populi, 2006. 81 s. ISBN 80-903813-1-6
- Pělucha , Martin a kol. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU*. 1 vyd. Praha: IREAS, 2006. 162 s. ISBN 80-86684-42-3
- Potůček, Martin a kolektiv. *Strategické vládnutí a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Grada. 2007. 360 s. ISBN 978-80-247-2126-2
- *Princip partnerství v projektech podpořených ze Strukturálních fondů EU - Public private partnership ; Fond soudržnosti v České republice: sborník z konferencí konaných za finanční podpory Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Institut pro strukturální politiku, 2004. 119 s. ISBN 80-86684-08-3
- *Princip partnerství v projektech podpořených ze Strukturálních fondů EU - Public Private Partnership ; Fond soudržnosti v České republice: sborník z konferencí*

- konaných za finanční podpory Evropské unie*. 1. vyd.. Praha: Institut pro strukturální politiku. 2004. 119 s. ISBN 80-86684-08-3
- *Přehled programů rozvoje v působnosti Ministerstva pro místní rozvoj*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, [2006]. 41 s.
  - *Rozvoj venkova v Královéhradeckém kraji v letech 2000 až 2006*. Zpracoval ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Hradec Králové. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2007. 85 s
  - *Společná zemědělská politika Evropské unie a český venkov: informační příručka europoslance Hynka Fajmona*. Brno: Centrum pro studium demokracie. 2008. 159 s.
  - Společnost pro trvale udržitelný život. „*Jak vážně bere Evropská unie trvale udržitelný rozvoj?*“ (2000)
  - *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. 2006. 163 s. ISBN 80-239-7497-1
  - Svatošová, L., Boháčková, I., Hrabánková, M.: *Regionální rozvoj z pozice strukturální politiky*(2005). s. 46 – 50.
  - *Ukazatele pro monitorování a hodnocení: indikativní metodika: souběžné vydání pracovního dokumentu Evropské komise v českém a anglickém znění*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 1999. -- 41 s.
  - Veselý, Arnošt. Nekola, Martin. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Vyd. 1. Praha: Slon, 2008. 407 s.; ISBN 978-80-86429-75-5.
  - Vilamová, Šárka. *Čerpáme finanční zdroje Evropské unie : praktický průvodce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. 200 s.; ISBN 80-247-1194-X
  - Wokoun, René. Lukáš, Zdeněk. Kouřilová, Jana. *Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: ICEF. 2002. 165 s. ISBN 80-86412-18-0
  - Wokoun, René. Píšová, Eva. *Příprava České republiky na využívání strukturálních fondů*. 2. aktualizované vyd.. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 1998. 81 s.
  - Wokoun, René. *Strukturální fondy a obce I*. 1. vyd.. Praha: ASPI. 2006. 146 s. ISBN 80-7357-138-2

Internetové zdroje:

- Malé obce a jejich možnosti čerpat ze strukturálních fondů
(<http://www.osnoviny.cz/male-obce-a-jejich-moznost-cerpat-ze-strukturalnich-fondu>, on-line 12. 5. 2009 13:43)
- MAS Hradecký venkov: www.hradeckyvenkov.cz
- MAS Společná Cidlina o. s. – www.spolecnacidlina.cz
- Ministerstvo financí ČR- Trvale udržitelný rozvoj -
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/udrzitelny_rozvoj.html, on – line
23.9.2009, 12:04)
- Ministerstvo financí ČR – program SAPARD
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xls/pom_eu_ukonprogr_sapard (on-line :
4.3.2009 8:44)
- Ministerstvo pro místní rozvoj – www.mmr.cz
- Národní rozvojový plán 2007-2013, Business info:
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu/narodni-rozvojovy-plan-cr-2007-2013/1000522/39487/> (on–line 25. 10. 2009, 19:59)
- LEADER+, dostupné na www.leaderplus.cz (on-line 13. 10. 2009, 13:50)
- EUROSKOP
  - Předvstupní pomoc EU - <http://www.euroskop.cz/168/sekce/predvstupni-pomoc> - on-line 6. 4. 2010; 13:25
  - http://www.euroskop.cz/43/sekce/fondy_eu (on-line 9.3.2009, 11:35)
- Obec Barchov – www.barchov.cz
- Obec Hlušice – www.hlusice.com
- Obec Kosice – www.kosice.cz
- Obec Měník – www.menik.cz
- Obec Nepolisy – www.nepolisy.cz
- Obec Prasek – www.prasek.cz
- Obec Vinary – www.vinary.cz
- Obec Zdechovice – www.obec-zdechovice.cz
- Sociologický výzkum „Malé obce – sociologický pohled“ (Ing. Maříková) dostupné na <http://denik.obce.cz/go/clanek/.asp?id=6169068>; (on-line 18. 3. 2009, 9:38)
- Společná zemědělská politika - <http://www.edotace.cz/1/0/1001/sekce/spolecna-zemedelska-politika/> (on-line 11.2.2009, 12:24)
- Státní zemědělský intervenční fond – www.szif.cz

- Strukturální fondy
  - Program SAPARD - <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/sapard> (on-line : 2.3.2009 8:45)
- Regionální operační program – www.risy.cz
- Teorie regionálního rozvoje - <http://www.regionalnirozvoj.cz/teorie.html> (on-line : 5. 4. 2009)
- Wikipedia
  - Regional science - http://en.wikipedia.org/wiki/regional_science (on-line: 23. 5. 2009, 13:20)
  - Trvale udržitelný rozvoj - http://cs.wikipedia.org/wiki/Trvale_uds%20iteln%C3%BD_rozvoj (on-line: 21. 5. 2009)

Legislativa

- Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní, v platném znění
- Zákon č.128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 132/ 2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze

Seznam příloh

Příloha č. 1: Podrobnosti k jednotlivým Operačním programům (tabulka)

Příloha č. 2: Schéma rozdělení rozpočtového určení daní od 1. 1. 2008 (graf)

Příloha č. 3: Poloha regionu MAS Společná Cidlina (mapa)

Příloha č. 4: Obce v regionu MAS Společná Cidlina (mapa)

Příloha č. 5: Výčet obcí na území MAS Společná Cidlina s celkovým počtem jejich obyvatel (tabulka)

Příloha č. 6: Výzva k předložení žádostí (MAS Společná Cidlina)

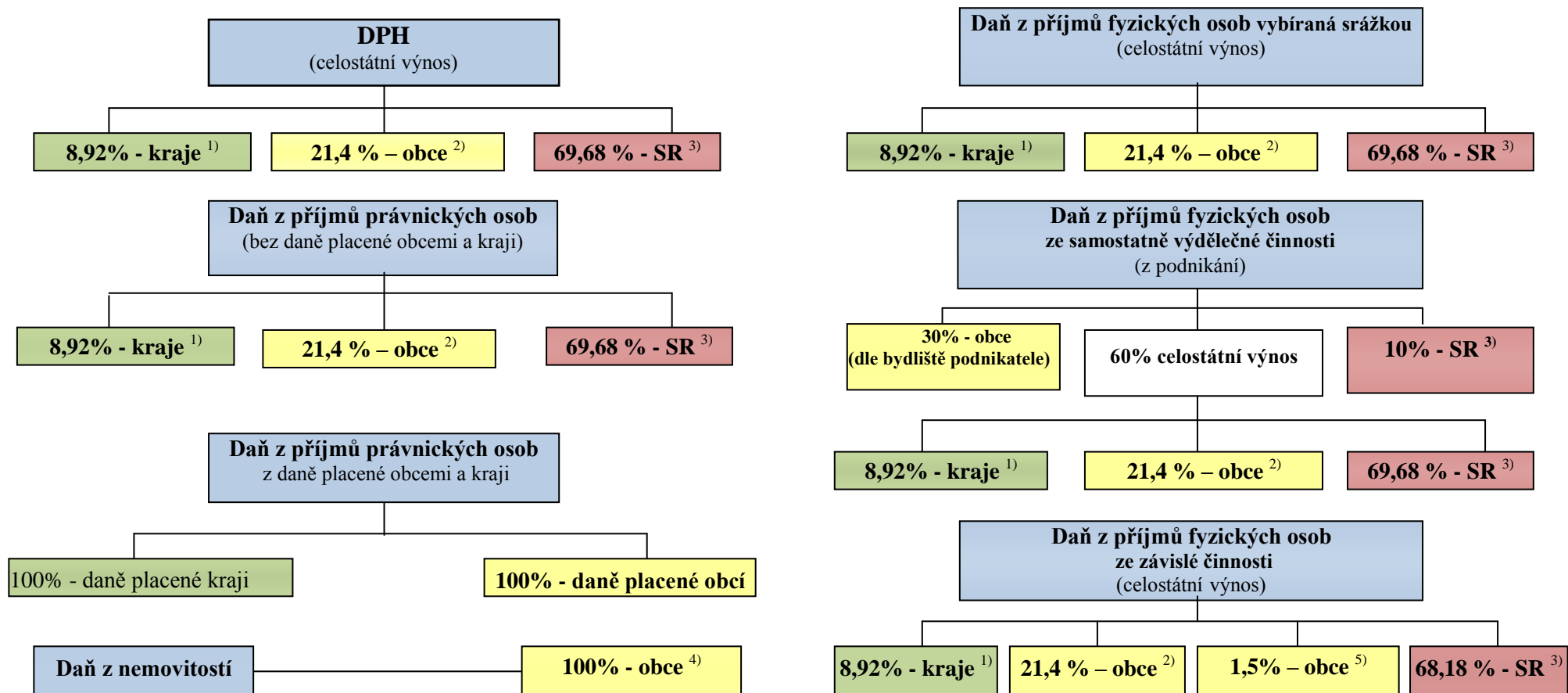
Příloha č. 7: Uskutečněné rozhovory

Přílohy**Příloha č. 1: Podrobnosti k jednotlivým Operačním programům**

CÍL	OPERAČNÍ PROGRAM	ZÁMĚR	MOŽNÍ ŽADATELÉ
Cíl 1	Podnikání a inovace	Podpora průmyslu a malého a středního podnikání; snaha zkvalitnit infrastrukturu, zavádět nové technologie a služby	Podnikatelské subjekty, veřejné výzkumné instituce, vysoké školy a další instituce terciárního vzdělávání, agentury pro podporu vzdělávání a investic, příspěvkové organizace MPO ČR, územní samosprávné celky
	Doprava	Zlepšení dopravní infrastruktury a tím i dopravní dostupnosti	Vlastníci/ správci dotčené infrastruktury, státní investorské organizace zřízené ministerstvem dopravy, vlastníci dopravních prostředků a přepravních jednotek kombinované dopravy, Magistrát hlavního města Prahy
	Životní prostředí	Zlepšení kvality životního prostředí v České republice, zdravé domácí obyvatelstvo, zvýšení atraktivity ekologických organizací	Územní samosprávné celky , správci povodí, vodních toků a nádrží, provozovatelé systémů předpovědní povodňové služby, nestátní neziskové organizace, podnikatelské subjekty, bytová družstva, veřejné výzkumné instituce, nadace a nadační fondy, občanská sdružení a církve, MŽP ČR, Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
	Lidské zdroje a zaměstnanost	Zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti obyvatel České republiky, rozvoj lidských zdrojů, začlenění dlouhodobě nezaměstnaných obyvatel do pracovního procesu, větší transparentnost veřejné správy a veřejných služeb	Zaměstnavatelé, podniky procházející změnami, profesní asociace, vzdělávací a poradenské instituce, NNO, zadavatelé a poskytovatelé sociálních služeb, správní úřady a úřady územní samosprávy , poskytovatelé veřejných služeb
	Vzdělávání pro konkurenceschopnost	Zlepšování kvality vzdělávání na všech úrovních škol	Kraje, města, obce , školy a školská zařízení, instituce vědy a výzkumu, vývojová a inovační centra, NNO, profesní organizace zaměstnavatelů, organizace působící v oblasti kariérního poradenství, organizace působící v oblasti volného času dětí a mládeže
	Výzkum a vývoj pro inovace	Lepší podmínky pro působení výzkumných, vývojových a inovačních center, vysokých škol, atd., zvýšení kapacit dosavadních center, zrychlení přechodu výsledků vědy a výzkumu do praxe a průmyslu	Státní a soukromé vysoké školy, veřejné a resortní výzkumné instituce, neziskové výzkumné instituce
	Regionální operační programy (celkem 7) Severovýchod Severozápad	Podpora a rozvoj daného regionu, řešení konkrétních problémů	Kraje, obce , dobrovolné svazky obcí, obce se statutem města, organizace zřizované nebo zakládané kraji a obcemi, NNO, obecně prospěšné společnosti, podnikatelské subjekty, vlastníci nemovitostí v památkových zónách, regionální rady regionů

	Jihovýchod Severovýchod Moravskoslezsko Střední Čechy Střední Morava		soudržnosti, hospodářská komora, veřejné výzkumné instituce, školská a vzdělávací instituce, školská a vzdělávací zařízení s právní subjektivitou, zdravotnická zařízení.
Cíl 2	Praha - Konkurenceschopnost	Zlepšení dopravy, kvality životního prostředí a celkové atraktivnosti městského prostředí Prahy	Hl. město Praha a městské části, organizace založené hl. městem Praha a městskými částmi, provozovatelé MHD, vlastníci železniční infrastruktury, správce vodohospodářského majetku hl. města Prahy, podnikatelské subjekty, NNO, profesní a zájmová sdružení, vysoké školy, Akademie věd v Praze
	Praha – Adaptabilita	Podpora zaměstnanosti v Praze, zvýšení kvality a produktivity práce, prevence nezaměstnanosti a podpora celoživotního a odborného vzdělávání	Podnikatelské subjekty, veřejná správa, NNO, profesní a zájmová sdružení, školy
Cíl 3	Meziregionální spolupráce	Podpora přeshraniční spolupráce mezi příhraničními oblastmi, důraz na meziregionální a nadnárodní spolupráci	Regionální a místní veřejné orgány, regionální rozvojové agentury, univerzity, instituce pro vyšší vzdělávání, provozovatelé vědeckých a technických prací a inovačních center
	Nadnárodní spolupráce, oblast Střední Evropa	Podpora územní spolupráce v oblasti tzv. Středoevropského prostoru (ČR, Rakousko, Polsko, část Německa, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, část Itálie, část Ukrajiny)	Národní a regionální veřejné orgány, regionální agentury rozvoje, univerzity, výzkumné ústavy a instituce terciárního vzdělávání, inkubační domy, školicí střediska, sdružení zaměstnavatelů, podnikatelé, provozovatelé infrastruktury a veřejné dopravy, ekologické zájmové skupiny, dodavatelé energií, instituce územního plánování, bytová družstva a bytové podniky, nadnárodní organizace v oblasti kultury
	Přeshraniční spolupráce 5 dvoustranných OP: - ČR – Sasko - ČR – Bavorsko - ČR – Rakousko - ČR – Slovensko - ČR – Polsko	Podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních území, posilování vzájemných vztahů a odstraňování bariér, rozvoj cestovního ruchu, budování flexibilního trhu práce	Územní samosprávné celky na všech úrovních, organizace zřizované státem, NNO, nadace, nadační fondy, hospodářské a agrární komory, vysoké školy, vzdělávací instituce, zdravotnická a sociální zařízení, církve, euroregiony, podnikatelé
	Integrovaný OP	Rozvoj veřejné správy, cestovního ruchu, kultury, informační společnosti, podpora zaměstnanosti, péče o zdraví obyvatel, zlepšení bydlení a bezpečnosti – jednoduše zvýšit kvalitu života ve městech a na venkově a tím celkově atraktivnit prostředí ČR	Organizační složky státu a jimi zřizované příspěvkové organizace, kraje, obce (svazky obcí), Policie ČR, NNO, podnikatelé

Příloha č. 2: Schéma rozdělení rozpočtového určení daní od 1. 1. 2008

Zdroj: <http://cde.mfcr.cz/cps/rde/xchg/SID-3EA9846B-1F870706/cde/xsl/283.html?year=>

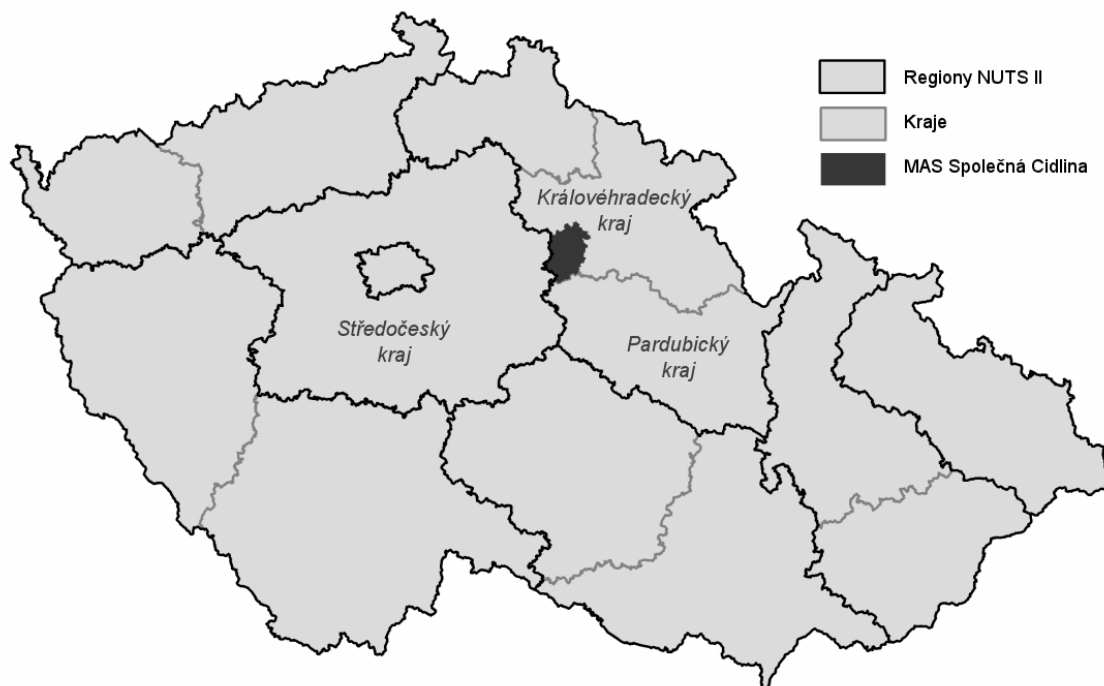
Vysvětlivky ke schématu RUD:

- 1) Každý kraj se na procentní části celostátního hrubého výnosu daně podílí procentem stanoveným v příloze č. 1 zákona č. 243/2000 Sb., o RUD, v platném znění
- 2) **Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě:**
  - kritéria výměry katastrálních území obce
  - prostého počtu obyvatel v obci
  - násobků postupných přechodů
- 3) Příjmy státního rozpočtu
- 4) Výnos daně z nemovitostí; příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází.
- 5) Daňové příjmy jsou rozdělovány na základě počtu zaměstnanců s místem výkonu práce v obci

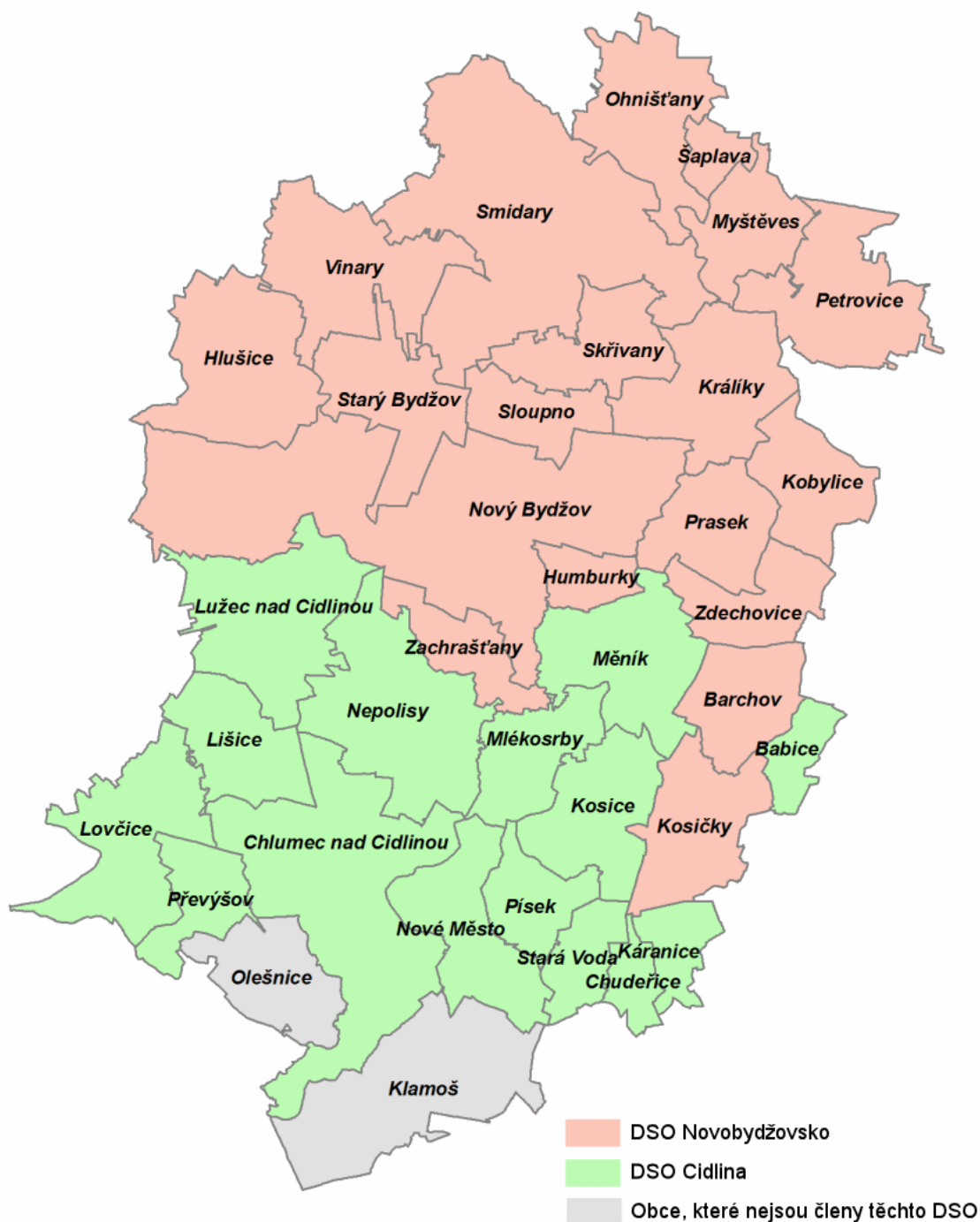
Příloha č. 3: Poloha regionu MAS Společná Cidlina (mapa)

Zdroj: Strategický plán LEADER MAS 2007 – 2013 „Nejen společná řeka“

Příloha č. 4: Obce v regionu MAS Společná Cidlina (mapa)

Zdroj: Strategický plán LEADER MAS 2007 – 2013 „Nejen společná řeka“

Příloha č. 5: Výčet obcí na území MAS Společná Cidlina s celkovým počtem jejich obyvatel (tabulka)

	Název obce	Počet obyvatel	Starosta uvolněný / neuvolněný	Pošta	Škola	Zdravot. Zařízení	Vodovod	Plyn	Kanalizace (ČOV)
1	Babice	208	N	X	X	X	A	A	X
2	Barchov	257	N	X	X	X	A	A	X
3	Hlušice	736	N	A	A	X	A	A	BUDE
4	Humburky	326	N	x	x	X	A	A	X
5	Chlumeck nad Cidlinou	5298	U	A	A	A	A	A	A
6	Chudeřice	212	N	X	MŠ	A	A	A	A
7	Káranice	159	N	A	X	X	A	A	X
8	Klamoš	400	N	X	X	X	A	A	X
9	Kobylice	200	N	X	X	X	A	A	A
10	Kosice	330	N	X	MŠ	X	A	A	A
11	Kosičky	352	N	A	A	X	A	A	A
12	Králíky	405	N	X	X	X	A	A	A
13	Lišice	188	N	X	X	X	A	A	X
14	Lovčice	638	U	A	A	A	A	A	X
15	Lužec nad Cidlinou	489	N	A	A	X	A	A	A
16	Měník	570	N	A	A	X	A	A	A
17	Mlékosrby	254	N	X	A	X	A	A	A
18	Myštěves	180	N	X	X	X	A	A	X
19	Nepolisy	905	U	A	A	A	A	A	A
20	Nové Město	395	N	X	A	X	A	A	X
21	Nový Bydžov	7200	U	A	A	A	A	A	A
22	Ohnišťany	319	N	X	MŠ	X	A	A	Částečně
23	Olešnice	262	N	X	X	X	A	A	X
24	Petrovice	255	N	A	MŠ	X	A	A	A
25	Písek	210	N	X	X	X	A	A	X
26	Prasek	571	N	X	A	X	A	A	A
27	Převýšov	348	U	X	MŠ	X	A	A	X
28	Skřivany	1018	U	A	A	A	A	A	A
29	Sloupno	471	N	X	MŠ	X	A	A	X
30	Smidary	1517	U	A	A	A	A	A	X
31	Stará Voda	130	N	X	X	X	A	A	X
32	Šaplava	120	N	X	X	X	A	A	A
33	Starý Bydžov	407	N	A	MŠ	X	A	A	A
34	Vinary	455	N	X	X	X	A	A	X
35	Zachrašťany	220	N	X	X	X	A	A	A
36	Zdechovice	160	N	X	X	X	A	A	X

Zdroj: vlastní zpracování autora dle informací dostupných na internetových stránkách jednotlivých obcí a stránkách Regionálního informačního servisu (www.risy.cz)

Legenda: A = ano mají; X = v obci chybí; U = uvolněný; N = neuvolněný
Tučně jsou vyznačeny počty obyvatel pod 500.

Příloha č. 6: Výzva k předložení žádostí (MAS Společná Cidlina)

Příloha č. 7: Uskutečněné rozhovory Rozhovory s manažerkou MAS Společná Cidlina o.s., paní Janou Bitnerovou

Rozhovor uskutečněný dne: 15. 3. 2009

1) Mohla byste z **vlastního pohledu** stručně shrnout, proč je pro obec, podnikatele, fyzickou osobu přínosné zapojit se do MAS? (obecně)?

Odpověď: Přínos spočívá v částečné možnosti ovlivnit sled událostí v regionu - pokud je zapojen v rozhodovacích orgánech tak má možnost ovlivnit komu, na co a kolik přidělí finančních prostředků, pokud se účastnil tvorby strategie tak jistě ovlivnil směr, kterým se bude region rozvíjet - cestovní ruch, průmysl, životní prostředí apod. A určitě má možnost ovlivnit i samotnou činnost MAS - zda MAS bude plnit jakousi funkci pošťáka mezi SZIF a žadatelem nebo se bude sama snažit být samostatnou organizací s přínosem pro region.

2) Zapojily se všechny obce v rámci MAS do sestavování strategie MAS?

Odpověď: Obce jako takové se konkrétně nezapojily - byla to práce několika málo starostů, tudíž fyzických osob (samozřejmě částečně ovlivněná potřebou obce). Sice jsme po kouskách strategii vyvěšovali a dávali prostor k připomínkám, ale jediná obec se nezapojila.

3) Co je hlavním cílem projektu spolupráce "Partnerství pro venkov"?

Odpověď: **Hlavním předmětem projektu spolupráce** je vytvoření materiálně-technického zázemí pro rozvoj regionálních společenských, sportovních, spolkových, environmentálních a církevních aktivit na území obou MAS. V rámci projektu bude zakoupeno mobilní vybavení a zařízení školícího sálu pro pořádání vzdělávacích a informačních akcí pořádaných partnerskými MAS ve spolupráci s jejich regionálními partnery. Tyto akce budou propagovat spolupráci partnerských MAS, rozvíjet místní partnerství a vzdělávat regionální aktéry.

Materiálně-technické vybavení: Velkokapacitní stany, stoly, lavice, mobilní WC, sestava na ozvučení, osvětlení, malé stánky (informační kiosky), pódium.

Vybavení školícího sálu v sídle MAS Hradecký venkov: Projekční zařízení, hardware, software, multifunkční zařízení, konferenční židle a stoly.

Plánované vzdělávací a informační akce

A/ ve velkokapacitních stanech v území jednotlivých MAS:

- **Den veřejné správy** – seminář pro zástupce obcí, setkání starostů, seznámení se s úspěšnými projekty, možnosti čerpání na projekty z PRV, financování rozvojových aktivit obcí
- **Dny podnikatelů** – seminář zaměřený na praktickou činnost při prosazování se na trhu, možnosti čerpání dotací, ukázky vhodné reklamy, výstava regionálních zemědělských produktů
- ještě máme jeden další 3 projekty spolupráce - 3x s Hradeckým venkovem a 1x s MAS z Královéhradeckého kraje (celkem 9 MAS)

Dětem pro radost a dětem pro radost II. - Předmětem projektu spolupráce je instalace dětských hracích prvků do veřejných prostranství v obcích na území MAS Společná CIDLINA a MAS Hradecký venkov. Podstata projektu spočívá v procesu spolupráce veřejného, neziskového a soukromého sektoru při realizaci dětských hřišť a následné využívání ke vzdělávacím a kulturním aktivitám.

Plánované činnosti: kampaně „Kolo s přílbou“, „Bezpečné hraní“, pokračování projektu „Kurzy první pomoci“ ve spolupráci s Českým červeným křížem Hradec Králové – partnerem MAS.

Bohatství venkova našeho kraje

Projekt spolupráce je zaměřen na společnou propagaci regionálních výrobků z jednotlivých MAS, společnou propagaci MAS na akcích pro veřejnost, vzájemnou spolupráci členů MAS, předávání zkušeností mezi jednotlivými MAS. Předmětem projektu spolupráce je vytvoření potřebného zázemí pro zlepšení propagace regionálních výrobků – vybavení výstavními stánky, konferenčními panely, hardwarovým vybavením a propagace regionálních výrobků formou vydání propagačních materiálů, informačních panelů a bannerů. Podstata projektu spočívá v procesu spolupráce veřejného, neziskového a soukromého sektoru při propagaci a výměně zkušeností.

4) Jakého dosaženého cíle si v rámci úspěchů MAS ceníte nejvíce?

Odpověď: Původně to bylo na zpracovaný SPL, s kterým jsme uspěli již v prvním kole, ale když ho teď můžu hodit do koše tak nevím. Ale mám radost z realizace projektu Turistická informační síť Novobydžovska a Chlumecka financovaného z ROP (Regionálního operačního programu) - projekt byl administrativně velmi náročný (tím že se do toho museli zapojit všechny obce -spousta smluv apod.) ale vzhledem k

systemu ROP je to práce pěkná a hlavně to všechno jde tak jak má a splňuje to vzorově moji představu o realizaci projektu.

Představy o financování PRV mě hrozně moc zklamaly...

5) Má mikroregion Cidlina ještě nějaké aktivity, nebo je v současnosti prakticky nečinný? Odpověď: Mikroregion bych řekla plní jen činnost nutnou k udržení svazku (ale to je můj názor, protože když jsme před rokem vystoupili s tím, že je to organizace udržovaná uměle a dali jsme návrh na zrušení tak mě starostové hnali a oni velmi vítají už jen to, že se můžou sejít a vyměnit si vědomosti a poznatky a to je pro ně prý momentálně to nejdůležitější).

Další rozhovor uskutečněný dne 20. 4. 2009:

1) Celkový objem peněz, který máte k dispozici na programovací období 2007 - 2013 je tedy "Celkový objem který může MAS rozdělit mezi žadatele je 5.494.271,-Kč." Chápu to správně?

Odpověď: Tato částka byla jen na rok 2008, na rok 2009 máme 9,2 mil. Kč, rozpočet máme roční a přesnou částku víme vždy až na začátku následujícího roku, mělo by to být ročně kolem 10 mil. Kč.

2) Říkala jste mi o schůzce se zemědělci, kteří Vám sdělili, že v rámci MAS nyní žádné nároky mít nebudou? A z jakého zdroje oni čerpají, když jim to bude stačit?

Odpověď: Oni čerpají převážně z PRV ČR OSA I.

3) Mohla byste mi nějak popsat vzájemný vztah kraj (v našem případě tedy královéhradecký) a MAS? Jak spolu musíte spolupracovat a jak, jestli např. nějak musí korespondovat Integrovaná strategie CIDLINY a Strategický plán rozvoje kraje apod.?

Odpověď: Všechny strategie by měly korespondovat s vyšší strategií, je to výhodnější k dotačním titulům, když prokážete, že naplňujete strategii odzdoła a koresponduje s dalšími - obec - mikroregion- MAS – kraj.

Jinak spolupráce v s KHK funguje. MAS v KHK jsou sdruženy do sítě kraje a zastupuje nás pan Kulíšek (MAS Orlicko) a já. Dnes například máme jednání a kraj s námi konzultuje připravované granty pro MAS. Máme na jejich stránkách

prezentace MAS a snažíme se je tlačit k vytvoření krajského LEADRU.

Další rozhovor uskutečněný dne 26. 4. 2009:

1) Kdo a JAK rozhoduje o tom, kolik peněz dostane jednotlivá MAS z financí určených na IV. osu PRV? Nárok na určitý díl peněz má každá zaregistrovaná MAS, nebo jsou ještě nějaké další podmínky?

Odpověď: Rozděluje je Ministerstvo Zemědělství - podle pravidel: pevný základ plus bonus za obyvatele (který by měl v roce 2010 nahradit bonus za plnění monitorovacích indikátorů). V ČR je 160 MAS - původně mělo být vybráno a podpořeno k financování 80 MAS. 1 kolo výběru proběhlo v roce 2007 – bylo vybráno 48 MAS (mezi nimi i my) v roce 2008 II. kolo - vybráno 32 dalších a k tomu vybráno 32 + které mají snížené financování (cca kolem 2,5 mil. Kč ročně) Jinak ostatní průměrná MAS má kolem 9 mil. Kč na rok.

2) Z čeho vycházejí jednotlivé FICHE, mají nějakou návaznost na Integrovanou strategii Společné Cidliny? (ve strategii jsem odkaz na fiche nikde nenašla)

Odpověď: Fiche jsou až v SPL. Strategie je využitelná pro jakýkoliv program - SPL je výtahem ze strategie pro potřeby PRV.

3) V částce určené pro MAS je vyhrazená nějaká část peněz na fungování MAS a personální zajištění (jakoby technickou pomoc), nebo z čeho je toto financováno?

Odpověď: Na provoz je určeno maximálně 20% z obdržené částky a max. 2,5 mil. Kč. Je na každé MAS, jakou má spotřebu. My jsme na 14 -15 % z celkové částky.

4) Paní Bitnerové jsem se také zeptala na potencionální problémy, se kterými se MAS potýká:

Odpověď: Takže při přípravě - ze strany zemědělců je malý zájem o problematiku a snaha o nějaké řešení, při zpracování samotného SPL nedokonalé vysvětlení jednotlivých otázek (bodů) osnovy, každý si to vysvětloval po svém. Prakticky rok před samotnou realizací musíte mít souhlas nebo pracovní smlouvu s manažerem - pracovní smlouva je nesmysl, když ho nemáte z čeho platit a nějaký příslib se tak těžko hledá jelikož kvalifikované osoby nebudou rok čekat, jestli to

dopadne. Diskriminační kritérium výběru - účast MAS v programech založených na principech Leader.

Teď při samotné realizaci – je to především nejasnost (stručně - nikdo nic neví). Jsme první a Praha si něco vysvětluje po svém, region pak tvrdí něco jiného a my tlumočíme žadatelům cosi, co je za měsíc úplně jinak - v tom vidím největší problém. Region SZIF není moc ochotný s MAS komunikovat a ušetřit tím práci i sobě. Myslím, že schůzka se zástupci MAS a vyjasnění si věcí by všem moc pomohla - ale bohužel. Další věc je ze strany SZIF hrozně dlouhé lhůty na administraci - takže žadatelům uběhne půl roku, než můžou začít něco dělat.

A co se projevilo teď v první výzvě - rivalita, závist - což jsem si myslela, že se v našem regionu dít nebude.

Zhodnocení - při tvorbě SPL to vypadá vše optimisticky, teď při hodnocení zjišťuji, že především výběrová kritéria nemáme dobře postavená, takže pracuju na aktualizaci a do další výzvy to zdokonalíme, ale to přinese až praxe. Je toho více, ale pro představu snad stačí.

Rozhovor uskutečněný dne 13. 5. 2009:

1) Některé projekty obcí podané mimo SPL neuspěli již 2x, jaké byly důvody?

Odpověď: Administrativně byly v pořádku, ale bylo málo finančních prostředků na danou výzvu - takže z nedostatku peněz.

2) Označila byste některé obce v rámci MAS, které jsou vyloženě neaktivní (neúčastní se schůzí, nejeví zájem o dění v MAS, nepodávají žádné žádosti o dotace)? A naopak, které jsou vyloženě "aktivní"?

Odpověď: Ano, jsou 2 až 3 obce, které ani nekomunikují elektronickou poštou, telefon - to už musí být štěstí. Ale když se na ně zatlačí, tak to jde i s nimi - nejhorší je že na těch malých obcích nemají žádnou administrativní sílu a je to třeba na 70letém starostovi a ten to opravdu nemůže všechno obsáhnout - ale to je všechno na delší debatu.

3) Kdo určuje kolik peněz bude určeno na jednotlivou fichi? Jak máte určeno, že např. v té dané výzvě můžete rozdělit tolik a tolik peněz na tu a tu fichi?

Odpověď: Máme % rozdělení už v SPL, ale zemědělci třeba nemají jediný záměr, ač jsme všech 50-60 oslovovali už 3 x a tak tam neutratíme asi ani korunu a fíchi zrušíme.

4) Obce, které žádaly o dotace v jiných OP (samostatně mimo MAS) a neuspěly, nemohli žádat přes MAS, nebo to zkoušely také?

Odpověď: Byly to objemově větší projekty takže se nevešly do max. celkových nákladů 2 mil Kč - to je podmínka čerpání peněz přes MAS.

MAS Společná CIDLINA, o.s. se sídlem v Nepolisech
vyhlašuje VÝZVU č. 3 pro rok 2009
na realizaci Strategického plánu Leader Nejen společná řeka
z Programu rozvoje venkova ČR OSA IV. opatření IV.1.2. Realizace místní rozvojové strategie

Vyhlášení výzvy: 6. srpna 2009

Výzva je vyhlášena na následující Fiche:

Fiche č. 4 Podpora výchovy a vzdělávání obyvatel

Lidský potenciál je velmi důležitou, flexibilní a hybnou silou celého regionu, proto je potřeba jej neustále rozvíjet. Fiche by se měla zaměřit na zvýšení kvalifikace a vzdělanosti obyvatel.

Typy žadatelů: obce, svazky obcí dle zákona č. 128/2000 Sb. ve znění pozd.předp.; nestátní neziskové organizace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace) dle zákona č.83/1990 Sb., 248/1995 Sb., 227/1997 Sb. ve znění pozd.předp.

Způsobilé výdaje: min. 50.000,- Kč, max. 1.000.000,- Kč

Max. výše dotace: 100 % způsobilých výdajů

Alokovaná částka na tuto fici je přibližně 200.000,- Kč

Fiche č. 5 Uchování a obnova venkovského prostředí a služeb pro občany

Rozvoj bydlení, technické infrastruktury, dopravní dostupnosti a uchování kvalitního životního prostředí jsou jedny z nejdůležitějších faktorů, podmiňující sociální i ekonomický růst a zvyšování kvality života v obcích regionu. Fiche podporuje stavební výdaje na obnovu a novou výstavbu budov, ploch v oblasti sociální, kulturní, vzdělávací, sportovní a volnočasové infrastruktury.

Typy žadatelů: obce, svazky obcí dle zákona č. 128/2000 Sb. ve znění pozd.předp.; nestátní neziskové organizace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace) dle zákona č.83/1990 Sb., 248/1995 Sb., 227/1997 Sb. ve znění pozd.předp.; církve a jejich organizace dle zákona č. 3/2002 Sb. ve znění pozd.předp.; zájmová sdružení právnických osob podle §20f a následujících zákona č.40/1964Sb.,o.z. ve znění pozd.předp., jsou-li jejich členy obce a svazky obcí

Způsobilé výdaje: min. 50.000,- Kč max. 2.000.000,- Kč, při použití III.2.1.2.c 1 mil. Kč (neplatí pro svazek obcí)

Max. výše dotace: 90 % způsobilých výdajů

Alokovaná částka na tuto fici je přibližně 1.300.000,- Kč

Alokované částky v jednotlivých fichích mohou být kráceny či navyšovány dle přijatých projektů. Celková alokovaná částka může být navyšena o nevyčerpané prostředky z předešlých výzev roku 2009.

Žádost o dotaci bude předložena na vyplněném formuláři (originál + kopie) a elektronicky na CD, projekt bude předložen v papírové podobě (originál + kopie) a elektronicky na CD, povinné a nepovinné přílohy v papírové podobě, vše ve dvou vyhotovení (originál + kopie). Žádosti budou přijímány pracovní dny od 8,00 do 14,00 hod v termínu od **21.9.2009 do 2.10.2009** po telefonické domluvě v sídle MAS (Nepolisy 75), po tomto termínu nebudou žádosti přijímány. Předložení žádosti musí učinit žadatel osobně nebo jím pověřená osoba na základě zmocnění s vymezením obsahu a platnosti a s úředně ověřeným podpisem žadatele. V této výzvě může žadatel podat v rámci jedné fiche pouze jedinou žádost o dotaci.

Zahájení čerpání způsobilých výdajů:

- Výdaje nutné k přípravě projektu (podn. záměr, mark. studie) a výdaje na nákup nemovitostí od 1.1.2007
- Ostatní výdaje (realizace projektu) od zaregistrování Žádosti na RO SZIF

Projekty musí být realizovány na území MAS Společná CIDLINA a vždy do 24. měsíců od podpisu Dohody se SZIF. Předpokládaný termín žádosti o proplacení: leden 2012 na MAS a březen 2013 na RO SZIF, V tomto termínu musí být podána Žádost o proplacení uznatelných výdajů na RO SZIF, kterou žadatel již před tímto termínem nechal zkontrolovat pracovníkem MAS. Výdaje nutné k přípravě projektu a výdaje spojené s nákupem nemovitostí mohou být realizovány od 1.1. 2007. Ostatní Způsobilé výdaje mohou být realizovány od registrace projektu na RO SZIF. Vymezení území, formuláře žádosti o dotaci, povinnou osnovu projektu, příručku pro žadatele, celé znění fichí, Pravidla PRV IV.1.1. a IV.1.2. a další informace získáte na www.spolecnacidlina.cz a u manažera sdružení Jany Bitnerové na tel. čísle 739 065 778 nebo na info@spolecnacidlina.cz

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí